

ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว
ด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม
Physical Development Strategy of National Park for Traveling Potential Promotion
by Integrating Management in Architectural Design

โดย

สุดาลักษณ์ พงศ์วสิน
Miss Sudaluk Phongwasin

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2549

ISBN 974-9731-05-0

อินันท์นาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

สุดาลักษณ์ พงศ์วสิน

เรื่อง

ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว
ด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประธานกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรพรรณ วีระปรียากุล)

กรรมการวิทยานิพนธ์

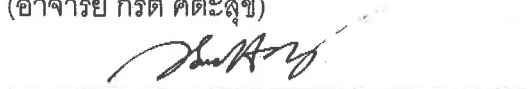
(รองศาสตราจารย์ ดร. เอกรินทร์ อนุชอุยุทธธน)

กรรมการวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ กิรติ ศตะสุข)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ หรยางกูร)

บทคัดย่อ

ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว ด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล ในภาคกลาง ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติหาดวนกร อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง เนื่องจากอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน แต่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่สูงเช่นเดียวกัน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ศักยภาพในการท่องเที่ยว รูปแบบสถาปัตยกรรม รูปแบบการจัดการ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ 3) กำหนดแนวทางการจัดการ และการออกแบบสถาปัตยกรรม เพื่อนำไปสู่การวางยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพในอุทยานแห่งชาติ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานแผนแม่บท และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติ พร้อมทั้งดำเนินการสำรวจพื้นที่ สอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สอบถามประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพที่สามารถเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวให้กับอุทยานแห่งชาติได้ต้องเริ่มจากยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การคมนาคม และการสื่อสาร จากนั้นจึงดำเนินการในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและปรับปรุงกายภาพของพื้นที่ เพื่อสร้างทัศนคติใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวด้วยการเปลี่ยนแปลงกายภาพของอาคารสถานที่ให้สวยงาม โดยเริ่มจากการพัฒนาพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวก่อน พร้อมกับการเปลี่ยนเส้นทางการสัญจรของนักท่องเที่ยว เพื่อเตรียมการสำหรับการพัฒนาพื้นที่ที่ถูกใช้งานมากในปัจจุบัน โดยกระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวน้อยที่สุดตามลำดับ เมื่อพัฒนากายภาพของพื้นที่จนสามารถเปิดพื้นที่ทุกส่วนให้นักท่องเที่ยวเข้าใช้งานได้พร้อมกันแล้ว จำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์ที่ 3 การบังคับใช้กฎเกณฑ์ ในการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม ซึ่งยุทธศาสตร์นี้เริ่มดำเนินการควบคู่ไปกับการเปิดพื้นที่ใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรที่จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์ที่ 4 การตลาดในการยกระดับเศรษฐกิจ สังคม เพื่อนำรายได้มาพัฒนาอุทยานแห่งชาติให้ยั่งยืนต่อไป

Abstract

The research entitled "Physical Development Strategy of National Park for Traveling Potential Promotion by Integrating Management in Architectural Design" investigates 3 case studies of Thailand marine national parks in the Central region: Hadwanakorn National Park, Khao Laem Ya - Mu koh Samet National Park, and Koh Chang National Park. Although geographical characters of these 3 sites are different, their traveling potentials are ranked at the same high-level. The research is comprised with 3 objectives: first, study factors of traveling in a national park, which could be listed as followed: traveling potential, architectural aspects, management, and behavior of the travelers; second, analyze the interrelationship among of previous listed factors; and third, propose management and architectural design guidelines, by which physical development strategy of a national park will be an outcome of the research. Research data are derived from following sources: first, a master plan and academic documents; second, surveying the areas; third, interviewing staff and local people, as well as Thais and Foreigners travelers for total of 400 cases by simple random sampling.

The study found that in order to increase traveling potential of a national park, four following strategies must be implemented respectively. First; public utilities, which are basic infrastructures, and transportations, to support and promote traveling activities must be well prepared. Second; traveling sites are needed to be developed and improved in order to create travelers' positive attitudes towards the areas. Such tasks could be executed as followed: beautify buildings and surroundings, by which less-popular sites will get improved; and followed by those more popular ones. This technique helps to alter travelers' destinations in order to minimize undesirable effects to site activities. When all sites are opened up for service, there is necessity for the third strategy, which gradually introduced rules and regulations along with opening up of new areas. Through this strategy, travelers' familiarity of traveling rules and regulations will be improved from time to time. Finally, there should be a continuity of traveling sites' development of strategy, which is marketing for enhancing sites' economics and social in order to generate income to maintain sites' growth and development.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรพรรณ วีระปรียากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เอกรินทร์ อนุกุลยุทธธร กรรมการวิทยานิพนธ์ และอาจารย์กวีติ ศตะสุข กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลประกอบการวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องอีกหลายท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์ – สังคมศาสตร์เป็นอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัยในประเด็นหัวข้อ “มองสังคมไทยจากสถานการณ์ปัจจุบัน” ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกท่านโดยเฉพาะผู้ช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ตามกำหนดเวลา

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดา พี่ น้องและเพื่อนสนิท ซึ่งให้การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามระบบการศึกษา

สุดาลักษณ์ พงศ์วสิน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2549

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพประกอบ	(8)
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 นิยามคำศัพท์	3
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพ	4
2.2 อุทยานแห่งชาติ	6
2.3 ศักยภาพในการท่องเที่ยว	13
2.4 การจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม	16
3. วิธีดำเนินการวิจัย	19
3.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	19

3.2 ประชากร.....	19
3.3 กลุ่มตัวอย่าง.....	19
3.4 ตัวแปรในการวิจัย	20
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	21
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
3.8 การแปลผลข้อมูล.....	22
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
4.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะขององค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ	25
4.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ...	66
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามกึ่งสัมภาษณ์	70
5. สรุปผลการวิจัย.....	73
5.1 ข้อสรุปที่ได้จากผลการวิจัย.....	74
5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ	85
5.3 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพ ตัวอย่าง: อุทยานแห่งชาติ เขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด.....	88
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	103
ภาคผนวก	
ก. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	106
ข. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ.....	110
บรรณานุกรม	114
ประวัติการศึกษา.....	119

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	กิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง.....	31
4.2	รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดวนกร.....	33
4.3	รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด	35
4.4	รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	37
4.5	งบประมาณย้อนหลัง 5 ปีของพื้นที่ศึกษา.....	41
4.6	ความถี่ของรายละเอียดลักษณะนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ.....	42
4.7	ความถี่ของระดับรายได้นักท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติ	43
4.8	ความถี่ของพฤติกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติ	44
4.9	ความถี่ของเหตุผลในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติของนักท่องเที่ยว.....	45
4.10	ค่าใช้จ่าย ค่าที่พักสูงสุดและต่ำสุดของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในแต่ละอุทยาน แห่งชาติ.....	46
4.11	ความถี่ของพฤติกรรมการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ.....	47
4.12	ลำดับความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ...	48
4.13	ลำดับความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับ การพัฒนา	50
4.14	ประเภทที่พักที่นักท่องเที่ยวต้องการ จำแนกตามอุทยานแห่งชาติ.....	51
4.15	รูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่พักที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด.....	52
4.16	ตำแหน่งสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทที่นักท่องเที่ยวต้องการ	55
4.17	สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจในการท่องเที่ยวจำแนกตามอุทยานแห่งชาติ	57
4.18	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกายภาพและการบริหารจัดการ	58
4.19	ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ควรได้รับ การปรับปรุง.....	59
4.20	ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อลานจอดรถที่ควรได้รับการปรับปรุง ..	60
4.21	ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อที่พักที่ควรได้รับการปรับปรุง	60

4.22	ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อห้องน้ำ – สุขาสาธารณะที่ควรได้รับการปรับปรุง	61
4.23	ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อร้านอาหาร ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึกที่ควรได้รับการปรับปรุง	62
4.24	ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อด่านเก็บค่าธรรมเนียมที่ควรได้รับการปรับปรุง	62
4.25	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยว	63
4.26	การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยว	64
4.27	ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่	67
4.28	ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยว กับประเภทและรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่พัก	68
4.29	ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยว กับการบริหารจัดการด้านพื้นที่ การบริการ และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ	69
4.30	ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการในอุทยานแห่งชาติ	69
5.1	ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกกับระดับการใช้งานในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง	78
5.2	ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกกับระดับการใช้งานในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง	80
5.3	วิธีการแก้ปัญหาของพื้นที่จากตัวอย่างการวางผังบริเวณหาดทรายแก้ว	100
5.4	วิธีการแก้ปัญหาของพื้นที่จากตัวอย่างการวางผังบริเวณเขาแหลมหญ้า	100
5.5	การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาสูง	101
5.6	การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาปานกลาง	101

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
2.1	แผนที่อุทยานแห่งชาติหาดวนกร.....	9
2.2	แผนที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด	10
2.3	แผนที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	11
2.4	กรอบความคิดเชิงทฤษฎี	17
2.5	กรอบความคิดในการวิจัย	18
3.1	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย.....	20
3.2	ขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัย.....	24
4.1	ผังอุทยานแห่งชาติหาดวนกร	27
4.2	ผังอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด (แสดงเฉพาะพื้นที่เกาะเสม็ด)...	29
4.3	ผังอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	30
4.4	บ้านพักนักท่องเที่ยวหลังเดิมภายในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร.....	34
4.5	อาคารใหม่ที่ก่อสร้างด้วยโครงสร้างก่ออิฐฉาบปูนภายในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร	35
4.6	สถาปัตยกรรมประเภทที่พักภายในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด	36
4.7	สถาปัตยกรรมประเภทที่พักภายในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	37
4.8	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด.....	53
4.9	สถาปัตยกรรมร่วมสมัยในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด	54
4.10	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง.....	54
4.11	สถาปัตยกรรมร่วมสมัยในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	55
5.1	การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกหลักภายในอุทยานแห่งชาติ	76
5.2	ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง	78
5.3	การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง.....	79
5.4	ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง.....	80
5.5	การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง.....	81
5.6	สถาปัตยกรรมร่วมสมัย.....	82
5.7	ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง	89
5.8	ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง.....	90

5.9	ผังบริเวณหาดทรายแก้ว (พื้นที่ที่มีการพัฒนาสูง) ก่อนได้รับการปรับปรุง.....	91
5.10	ตัวอย่างที่ 1 การปรับปรุงโดยเน้นพื้นที่ส่วนกลางเพื่อก่อให้เกิดกิจกรรม และการเปิด มุมมองสู่ทะเล.....	92
5.11	ตัวอย่างที่ 2 การปรับปรุงโดยเน้นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่.....	93
5.12	ตัวอย่างเส้นทางการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่เลียนแบบธรรมชาติ.....	94
5.13	ตัวอย่างการจัดพื้นที่ส่วนลานกิจกรรม.....	94
5.14	ผังบริเวณเขาแหลมหญ้า (พื้นที่ที่มีการพัฒนาปานกลาง) ก่อนได้รับการปรับปรุง...	96
5.15	ตัวอย่างที่ 1 การปรับปรุงโดยเน้นลักษณะเด่นของธรรมชาติ.....	97
5.16	ตัวอย่างที่ 2 เน้นความสะดวกในการเข้าถึง.....	98
5.17	ตัวอย่างทัศนียภาพสวนบริการ.....	99
5.18	ตัวอย่างทัศนียภาพบริเวณบ้านพักเนินเขา.....	99

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

อุทยานแห่งชาติทั้งอุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และนันทนาการประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งรวมความหลากหลายทางพันธุกรรม และเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544, น. 280) ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานแห่งชาติทางทะเล เนื่องจากกิจกรรมและความงดงามของธรรมชาติสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของบรรดานักท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ที่ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแม้จะมีประโยชน์ในแง่เศรษฐกิจและสังคม แต่ในมุขกลับกัน การท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยววนั้นได้ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ออกแบบมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากจนละเลยการอนุรักษ์ ย่อมก่อให้เกิดการทำลายคุณค่าทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวนั้น (องค์การการท่องเที่ยวโลก โครงการสิ่งแวดล้อมสหประชาชาติ และสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์, มปป., น. 15, 32)

สำหรับอุทยานแห่งชาติทางทะเล ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากการพัฒนาดังกล่าวมีแนวโน้มสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลต่อการพัฒนาประเทศหากการส่งเสริมนั้นตั้งอยู่บนยุทธศาสตร์หรือหลักการ วิธีการ ที่บูรณาการระหว่างการจัดการและการออกแบบกายภาพ หรือสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม เหตุนี้จึงนำมาสู่ความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
 - 1.1 ศึกษาศักยภาพพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ (ขนาด ระยะทาง และการเข้าถึง)
 - 1.1.2 กิจกรรมภายในอุทยานแห่งชาติ (ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม)
 - 1.2 ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติ (ที่ตั้ง การใช้สอย และวัสดุ)
 - 1.3 ศึกษารูปแบบการจัดการอุทยานแห่งชาติ (การจัดการดูแลพื้นที่ การจัดการดำเนินงานในการบริการ และการจัดการผู้ใช้พื้นที่)
 - 1.4 ศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่ (ลักษณะและพฤติกรรม วัตถุประสงค์ และความต้องการหรือกิจกรรมการใช้พื้นที่)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
3. กำหนดแนวทางการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ด้านพื้นที่ เน้นศึกษาเฉพาะอุทยานแห่งชาติทางทะเล ในภาคกลางตามการแบ่งประเภทแหล่งท่องเที่ยวของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหาดวนกร อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง
2. ด้านเนื้อหา เน้นศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการท่องเที่ยวเฉพาะด้านการใช้พื้นที่และการจัดการทางสถาปัตยกรรม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถนำยุทธศาสตร์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาและจัดการกายภาพในการรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม
2. ช่วยเสริมสร้างทัศนคติทางอ้อมให้กับประชาชนบริเวณอุทยานแห่งชาติ ในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชน
3. แนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ

1.5 นิยามคำศัพท์

ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพ คือ วิธีการหรือแนวทางต่าง ๆ ที่ทำให้กายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ของที่พักในอุทยานแห่งชาติทางทะเลทั้ง 3 พื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น และส่งผลกระทบต่อในทางลบน้อยที่สุด

อุทยานแห่งชาติในงานวิจัยครั้งนี้ คือ อุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลาง ได้แก่ บริเวณที่ 1 อุทยานแห่งชาติหาดวนกร บริเวณที่ 2 อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด และบริเวณที่ 3 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

ศักยภาพในการท่องเที่ยว คือ คุณสมบัติในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ได้แก่ ความน่าสนใจของทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

การจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม หมายถึง การสร้าง และวางแผนกำกับการใช้ และการดูแลอาคาร สถานที่ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร (ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง การใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์และเพื่อการศึกษาวิจัยสำหรับสาธารณชน) และกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

- 2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพ
 - 2.1.1 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2547 – 2551)
 - 2.1.2 โครงการพัฒนากายภาพการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย
- 2.2 อุทยานแห่งชาติ
 - 2.2.1 แนวความคิดพื้นฐานของการจัดการอุทยานแห่งชาติ
 - 2.2.2 กิจกรรมในอุทยานแห่งชาติ
 - 2.2.3 ลักษณะทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติทางทะเล
 - 2.2.4 พฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ในอุทยานแห่งชาติ
- 2.3 ศักยภาพในการท่องเที่ยว
 - 2.3.1 ตัวบ่งชี้ศักยภาพในการท่องเที่ยว
 - 2.3.2 กฎหมายและข้อจำกัดในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติ
- 2.4 การจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม
 - 2.4.1 การบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ (facility management)
 - 2.4.2 การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน

2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพ

2.1.1 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2547 – 2551)

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นฐานเศรษฐกิจของภูมิภาค ความเป็นฐานการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการที่เข้มแข็ง โดยมีการแบ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็น 3 กลุ่ม คือ การสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี การเสริมสร้าง

รากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2547 - 2551) ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีเป้าหมาย เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน และก้าวสู่การเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวแห่งเอเชีย ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ ซึ่งเป้าหมายของการ วางแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2548 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แก่ การเพิ่ม รายได้เข้าสู่ประเทศโดยมุ่งเน้นที่การเพิ่มค่าใช้จ่ายและวันหยุดเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว รวมถึงการรักษา อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยว และการกระตุ้นให้เกิดการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคด้วย

ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นสินค้าท่องเที่ยวที่สำคัญ ที่ควรได้รับการพัฒนาและดูแลรักษาเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว เจริญธรรมชาติหลายประการ เช่น ปัญหาทางด้านกายภาพ จำแนกเป็นการจัดแบ่งเขตการใช้ที่ดิน ที่ขาดความชัดเจน การจัดวางตำแหน่งส่วนบริการไม่เหมาะสม ความไม่เพียงพอและขาดมาตรฐาน ของสิ่งอำนวยความสะดวกและความเสื่อมโทรมของพื้นที่ และปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ ทั้งที่มีสาเหตุจากธรรมชาติและเกิดจากมนุษย์ (สุโขทัยธรรมวิราช, 2545, น. 158) เช่นเดียวกับประเด็น ปัญหาการท่องเที่ยวจากการประชุมสัมมนาเรื่อง "การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย" โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสภาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สรุปประเด็นของปัญหาได้ 5 เรื่อง คือ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ที่เกิดจากการพัฒนาที่ขาดการวางแผนและจากการบุกรุกพื้นที่ ปัญหาพฤติกรรมผู้ประกอบการและ การค้าที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาการเข้าถึง ปัญหาการสร้างมูลค่า และปัญหาด้านความปลอดภัย สามารถแบ่งปัญหาเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียทั้งสิ้น

2.1.2 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ไทยแลนด์ริเวียว่า เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ชายหาดภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย เพื่อ ยกกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก เทียบเท่าระดับหาดชื่อดังของฝรั่งเศสและอิตาลี โดย การพัฒนาพื้นที่ชายหาดใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง ด้วยการสร้างสาธารณูปโภค อาทิ ถนนเลียบชายหาดยาวที่สุดในโลก ทางรถไฟ

เลียนชายฝั่งแบบรางคู่ ทำจุดเรือสำราญ เส้นทางสัญจรทางเรือและทางอากาศ ที่เชื่อมโยงกันในแต่ละจุด ศูนย์รวมกีฬาทางน้ำ และย่านการค้า เพื่อให้ไทยแลนด์รีเวียว่าเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวพักผ่อนทางทะเลที่ได้มาตรฐาน โดยมีเป้าหมายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และผลักดันให้ธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวและกีฬา, 2548) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงการดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่ออุทยานแห่งชาติทางทะเลฝั่งอ่าวไทยทั้งทางบวกและทางลบ กล่าวคือ การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเส้นทางสัญจรที่ช่วยเพิ่มปริมาณ และความหลากหลายของกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่ในทางกลับกันการควบคุมและดูแลรักษาพื้นที่ที่มีความยากยิ่งขึ้น และอาจเป็นสาเหตุในการนำไปสู่การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว

2.2 อุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศ มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์การศึกษาวิจัย และการท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้เป็นอุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล ซึ่งอุทยานแห่งชาติต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ เพื่อให้มีขนาดเพียงพอที่จะรักษาระบบนิเวศไว้ได้ และการดูแลรักษาพื้นที่ซึ่งมีขนาดกว้างใหญ่จำเป็นต้องมีแบ่งเขตการจัดการ (management zone) คือ การแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วน ๆ ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ศักยภาพของพื้นที่ต่อกิจกรรมเฉพาะอย่าง รวมถึงการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว (อุทยานแห่งชาติ, 2547)

2.2.1 แนวความคิดพื้นฐานของการจัดการอุทยานแห่งชาติ

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล (2544) ได้กล่าวถึงแนวความคิดพื้นฐานของการจัดการอุทยานแห่งชาติ ในการสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทางทะเล เรื่อง “แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล” สรุปความได้ว่า แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล จำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่ให้คงอยู่ และอำนวยความสะดวกแก่สาธารณชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การนันทนาการ การศึกษาวิจัย และการพัฒนาชนบท แต่เนื่องจากการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกและเปิดให้ผู้ในพื้นที่ได้รับประสบการณ์อย่างเต็มที่นั้น ก่อให้เกิดการพัฒนาสาธารณูปการพื้นฐาน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกสำหรับกิจกรรมนันทนาการแต่ละชนิด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและนิเวศวิทยาของพื้นที่ จึงเป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบอื่นตามมาซึ่งมีความจำเป็นต้องมีมาตรการหรือวิธีการในการจัดการ และอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ ดังนี้

1. การวางแผนจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ ควรมีการวางแผนด้วยการจัดทำแผนแม่บทหรือแผนการจัดการ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การจัดการพัฒนาการดูแลความปลอดภัยของผู้ใช้พื้นที่ การอนุรักษ์และบำรุงรักษา เป็นต้น ซึ่งการวางแผนต้องเป็นไปอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมทั้งรูปแบบการใช้ประโยชน์และความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมด้วย

2. การแบ่งเขตการจัดการ เพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการแบ่งเขตพื้นที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยใช้เป็นแนวทางในการควบคุมกิจกรรมการจัดการ สามารถแบ่งได้ 3 เขต ได้แก่ เขตบริการ สามารถพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ ควรมีพื้นที่รวมกันไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่อุทยาน เขตนันทนาการ เป็นเขตที่มีสิ่งดึงดูดใจที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ และมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น และเขตป่าเปลี่ยนหรือเขตสงวนสภาพธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์และเปราะบางมาก จึงไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก อุทยานแห่งชาติบางแห่งอาจจำเป็นต้องแบ่งเขตเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจัดการ ได้แก่ เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ และเขตการใช้ประโยชน์ในกรณีพิเศษ

3. การวางผังบริเวณและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เน้นการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม รวมถึงสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้พื้นที่ นอกจากนี้ยังใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการใช้พื้นที่ได้ โดยการวางผังบริเวณต้องตระหนักถึงสภาพแวดล้อม งบประมาณ เวลา และทรัพยากรบุคคล

4. การจัดการนักท่องเที่ยว เป็นการควบคุมจำนวน ประเภท และพฤติกรรมของการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม รูปแบบการจัดการนักท่องเที่ยวจึงมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

5. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และเห็นประโยชน์ของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่ควบคุมดูแลในชุมชนและคนในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนแม่บท เพื่อให้แผนงานสามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น โดยทำให้กลุ่มคนดังกล่าวมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และให้ความร่วมมือในการนำแผนงานไปปฏิบัติ

2.2.2 กิจกรรมในอุทยานแห่งชาติ

กิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ต้องพิจารณาจากปัจจัยทางคุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความหลากหลาย และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้เป็น 5 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมการเดินทางศึกษาธรรมชาติ การบันทึกภาพ เป็นต้น กิจกรรมการเล่นกีฬา จะมุ่งเน้นในส่วนที่เป็นกีฬากลางแจ้ง เช่น การพายเรือ การเล่นเรือ การเล่นกระดานโต้คลื่น การดำน้ำ การไต่หน้าผา การล่าสัตว์ การขี่จักรยานเสือภูเขา เป็นต้น กิจกรรมการพักผ่อน เช่น การพักผ่อนด้วยเต็นท์ (camping) การไปรับประทานอาหารกลางแจ้ง (picnic) เป็นต้น กิจกรรมดูดาวหรือปรากฏการณ์บนท้องฟ้า และกิจกรรมอื่น ๆ (สุโขทัยธรรมวิราช, 2545, น. 155) สอดคล้องกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ (อุทยานแห่งชาติ, 2546) ที่กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมควรมีในอุทยานแห่งชาติ แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การศึกษาธรรมชาติ ได้แก่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมศึกษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ กิจกรรมการขี่จักรยาน การล่องเรือศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมเที่ยวถ้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน พร้อมการบรรยายความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับดวงดาว กลุ่มที่ 2 การผจญภัย ได้แก่ กิจกรรมประเภทปีนหน้าผา ล่องแก่ง การเล่นเครื่องร่อน การดำน้ำลึก การขี่จักรยานเสือภูเขา กลุ่มที่ 3 การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยภาพเขียนสีโบราณ การชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ ธรณีวิทยา สมรภูมิ และการชมหรือศึกษาวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กลุ่มที่ 4 การกีฬาและนันทนาการ อาทิเช่น การบันทึกภาพ การวาดภาพการเข้าค่ายพักผ่อน การขี่จักรยาน การพายเรือ การตกปลา และการเล่นกระดานโต้คลื่น กลุ่มที่ 5 การส่งเสริมสุขภาพ เช่น การอาบน้ำแร่ การว่ายน้ำ และการขี่จักรยานเพื่อสุขภาพ

จากรายงานสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทางทะเล เรื่อง "แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล" ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล (2544) ได้จำแนกกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทางทะเลตามความเหมาะสมในการส่งเสริมกิจกรรม คือ กิจกรรมที่ควรส่งเสริม เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การดำน้ำดูปะการัง การพักผ่อนด้วยเต็นท์ การดูนก การชมผีเสื้อ การล่องเรือชมทัศนียภาพ การบันทึกภาพ การเล่นน้ำ การดูดาวและการนวดแผนโบราณ กิจกรรม

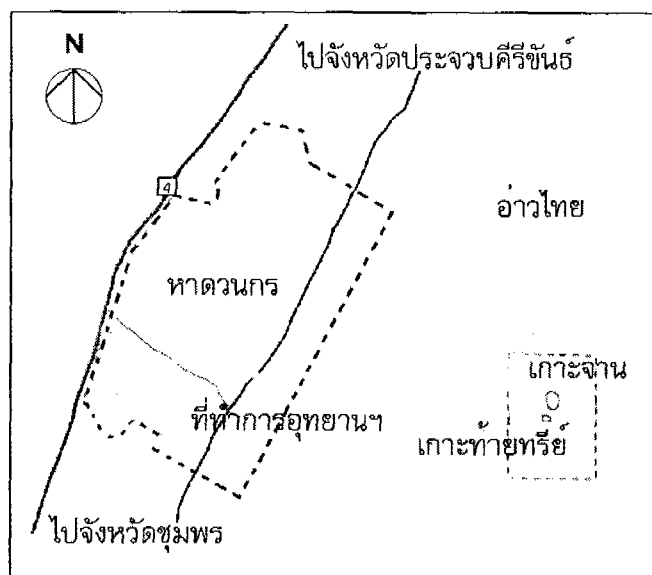
ที่ส่งเสริมตามสภาพพื้นที่ ได้แก่ การขี่จักรยานเสือภูเขา การล่องเรือแคนู การล่องเรือคายัค และ ชมวัฒนธรรม กิจกรรมที่ต้องควบคุมเป็นพิเศษ ได้แก่ การปีนเขา การล่องเรือท่องกระajak การเล่น กระดานโต้คลื่น และกิจกรรมที่ไม่ควรส่งเสริม ได้แก่ การขี่เรือกล้วย การเล่นเรือลากร่ม การขี่สกีูตเตอร์ หรือเจ็ตสกี การตกปลา การตกปลาหมึก การขี่ช้าง และการขี่ม้า

2.2.3 ลักษณะทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติทางทะเล

อุทยานแห่งชาติทางทะเล มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง พื้นที่น้ำ ทรายฝั่งทะเล และทะเล เป็นที่รวบรวมระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตทั้งบนบก ใต้น้ำ และในท้องทะเล ไว้เป็นจำนวนมาก รวมถึงมีแหล่งธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติทางทะเลมีจำนวนทั้งสิ้น 19 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ตามแนวชายฝั่งทะเลใน ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ ซึ่งอุทยานแห่งชาติในแต่ละแห่งมีลักษณะทางกายภาพ แตกต่างกันไป ดังนี้

ภาพที่ 2.1

แผนที่อุทยานแห่งชาติหาดวนกร

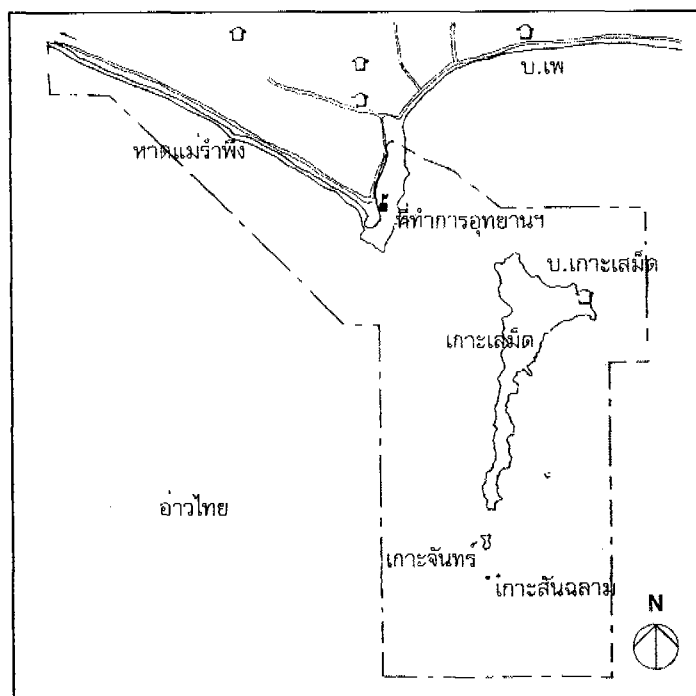

ที่มา: Backpacker, 2548.

อุทยานแห่งชาติหาดวนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 38 ตารางกิโลเมตร เป็นน้ำทะเล 15.36 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 40 ของพื้นที่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบและชายหาด มีป่าสนขนาดใหญ่ที่มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ มีปะการังบริเวณเกาะเล็ก 2 เกาะ ดังภาพที่ 2.1 ทางเข้าอุทยานแห่งชาติหาดวนกรอุยริมถนนเพชรเกษม ห่างจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปทางอำเภอทับสะแกประมาณ 23 กิโลเมตร เดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้โดยรถยนต์หรือรถรับจ้าง นักท่องเที่ยวมีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากอยู่ห่างจากตัวเมืองและมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกหลายแห่งที่น่าสนใจที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มากกว่า

ภาพที่ 2.2

แผนที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด

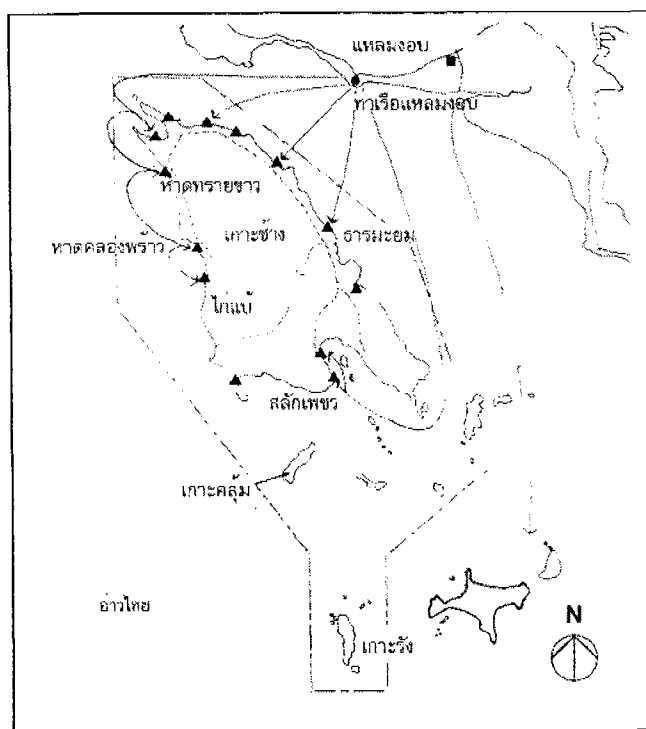
ที่มา: สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, มปป.

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด ตั้งอยู่ในทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก จังหวัดระยอง ห่างจากตัวเมืองจังหวัดระยอง 20 กิโลเมตร ครอบคลุมเนื้อที่ 131 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่น้ำ 121 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ดิน 10 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันดังภาพที่ 2.2 สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือ ส่วนของเขาแหลมหญ้า และเกาะเสม็ด โดยเกาะเสม็ดตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งท่าเรือบ้านเพประมาณ 6.5 กิโลเมตร เดินทางด้วย

เรือประมงโดยสาร พื้นที่บนเกาะเสม็ดประกอบด้วยชุมชนและผู้ประกอบการบริการด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก ตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของเกาะ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักตากอากาศชายทะเลที่มีธรรมชาติงดงาม ประกอบด้วยป่าที่สมบูรณ์และหาดทรายเป็นจำนวนมาก มีหาดทรายที่ขาวสะอาดหลายแห่งเป็นจุดเด่น ซึ่งแต่ละอ่าวจะมีลักษณะพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกัน บริเวณชายฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออกของเกาะเสม็ดเป็นบริเวณที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูง จึงมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และเป็นบริเวณที่เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่และสร้างความเสื่อมโทรมแก่ธรรมชาติมากที่สุดเช่นกัน

ภาพที่ 2.3

แผนที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

ที่มา: สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, มปป.

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ตั้งอยู่ในทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก จังหวัดตราด อยู่ห่างจากฝั่งอำเภอแหลมงอบประมาณ 8 กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ 650 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเกาะทั้งหมด 52 เกาะ โดยเกาะช้างมีขนาดใหญ่ที่สุด ดังภาพที่ 2.3 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีพื้นที่เป็นภูเขาสูงและผาหินที่สลับซับซ้อน ประกอบด้วยพื้นที่ชายหาด และป่าดิบชื้นประมาณ 70

เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด เข้าถึงโดยทางเรือเฟอร์รี่ที่สามารถนำยานพาหนะข้ามฝั่งได้ พื้นที่ฝั่งตะวันออกของเกาะได้รับการพัฒนาโครงการประเภทที่พักของเอกชนจำนวนมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่และมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวจึงค่อนข้างสูง โดยแต่ละจุดจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป และมีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม สภาพทั่วไปของเกาะแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 อยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของเกาะส่วนใหญ่จะได้รับการพัฒนาโครงการประเภทที่พัก ร้านค้า และร้านอาหารตลอดทั้งชายฝั่งสิ้นสุดที่หมู่บ้านชาวประมงบางเบา ส่วนที่ 2 อยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของเกาะ สิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่จะเป็นอาคารราชการกระจายตัวอย่างบางตาอยู่ตามจุดต่าง ๆ สิ้นสุดที่หมู่บ้านสลักเพชร ชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่แต่เดิมมีอาชีพประมง ซึ่งปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงอาชีพมาทำเรือนแรม (Home stay) เป็นอาชีพหลัก และทำประมงเป็นอาชีพเสริม

2.2.4 พฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ในอุทยานแห่งชาติ

แรงจูงใจหลายประการที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เลือกท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ เรียนรู้ธรรมชาติ คลายเครียด ความท้าทาย รู้จักตัวเอง สถานภาพ กระชับความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกลุ่ม และสนุกสนาน ทั้งนี้ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างด้านภูมิศาสตร์และกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 4 ประเภท คือ นักท่องเที่ยวที่ต้องการชื่นชมธรรมชาติ (casual tourists) นักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติ (nature tourists) นักธรรมชาติวิทยา (naturalists) และนักท่องเที่ยวที่ชอบแสวงหาความตื่นเต้นและความแปลกใหม่ (mainstream nature tourists) โดยนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือผู้ที่มีความสนใจในการแสวงหากิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์จากการเรียนรู้ ทั้งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชน และมีจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว (อุดม เขยกิจวงศ์, 2548, น. 105)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องมีการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง (อ้างถึงใน สฤกษ์ สุแสงอรุณ, 2541, น. 39 - 40) ซึ่งสามารถแบ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การดำน้ำดูปะการัง ฯลฯ และกิจกรรมเสริม ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวแบบชื่นชมธรรมชาติ และกิจกรรมท่องเที่ยวแบบผจญภัย เช่น การเล่นน้ำตก การพักผ่อนด้วยเต็นท์

สิ่งจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยว จากรายงานการสรุปภาพรวมการท่องเที่ยวประเทศไทยและกรณีศึกษา (มหาวิทยาลัยศิลปากร, มปป.) พบว่า ความโดดเด่นด้านตัวสินค้าทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงามและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการจูงใจนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ กิจกรรมการตลาดในด้านการกำหนดราคา การแนะนำหรือการโฆษณาโดยนักท่องเที่ยวต้องมีการแสวงหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมที่ต้องการบางครั้งอาจมีการเลือกจองที่พักจากข้อมูลข่าวสารที่สามารถหาได้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หรือการแนะนำจากผู้อื่นซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกบนพื้นฐานของความพึงพอใจในองค์ประกอบของที่พัก เช่น ความปลอดภัย ราคา เป็นต้น เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกและท่องเที่ยวแล้ว ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเสริมความเชื่อ ทศนคติ และความตั้งใจซื้อให้มั่นคงขึ้น จึงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และความหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวในให้คงอยู่หรือพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

2.3 ศักยภาพในการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งล้วนมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และเชื้ออำนาจยต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2531) ได้กล่าวว่า ศักยภาพในการท่องเที่ยว คือ คุณสมบัติในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมที่จะเอื้ออำนาจต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการ หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสมกับพื้นที่

2.3.1 ตัวบ่งชี้ศักยภาพในการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545) กล่าวว่า การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่บ่งชี้ความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการและการพัฒนาพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการในการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ด้วยการประเมินศักยภาพใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างปัจจัยเช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ความสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ป่า สภาพภูมิอากาศ ขนาดเนื้อที่สำหรับประกอบกิจกรรมหรือพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง เป็นต้น และลักษณะในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งศักยภาพทางการ

ท่องเที่ยวในเขตสงวน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป.) สามารถแสดงให้เห็นได้จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ระยะทางจากศูนย์กลางการเดินทาง หรือศูนย์กลางการท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยว
2. ความน่าสนใจทางวัฒนธรรมในพื้นที่
3. ความยากง่ายในการเข้าถึงพื้นที่
4. เอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่
5. ความหลากหลายของทรัพยากรสัตว์ป่า
6. ความครบครันของสิ่งอำนวยความสะดวก
7. ความท้าทายในการประกอบกิจกรรม
8. ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น
9. ความหลากหลายของสิ่งที่น่าสนใจ
10. ความน่าสนใจของบริเวณรอบข้าง
11. มาตรฐานของอาหารและที่พักอาศัย

สำหรับการรองรับการท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญไม่ได้ก็คือ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ศรัณย์ ใจสะอาด (2546) ได้กล่าวว่า การประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ที่ครอบคลุมทั้งในประเด็นที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก ความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ รวมถึงมาตรการในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้จำนวน 16 ตัว ได้แก่

1. สิ่งอำนวยความสะดวก ต้องตั้งอยู่ในพื้นที่ที่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีความเหมาะสมกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่และการบำรุงรักษา เจ้าหน้าที่มีอัตราค้ำมือตรีและมีความรอบรู้ในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ
2. การพัฒนาด้านเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตามความเหมาะสม
3. การจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
4. การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ห้องสุขา
5. การวางผังบริเวณในเขตบริการและเขตนันทนาการ
6. การใช้ไม้ท้องถิ่นในการประดับตกแต่งและไม่นำไม้ต่างถิ่นมาใช้ประดับตกแต่ง
7. การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้กลมกลืนกับธรรมชาติ
8. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

9. มาตรการประหยัดพลังงานของเจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยว
10. การบริการกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับธรรมชาติ
11. การบริการด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น/ การกู้ภัย
12. ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ในการดูแล/ ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
13. การบริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกละขอนามัยพื้นฐาน
14. ความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ
15. ความเรียบร้อยของเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่
16. การให้บริการแผ่นพับ หรือการแนะนำอุทยานแห่งชาติ

2.3.2 กฎหมายและข้อจำกัดในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่อนุรักษ์ การก่อสร้างสถาปัตยกรรมจึงเกิดขึ้นเฉพาะอาคารที่มีความจำเป็น มีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น และตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับการอนุญาตให้ก่อสร้างได้ตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แต่ในปัจจุบันพื้นที่บริเวณอุทยานแห่งชาติบางแห่งมีการถือครองที่ดินโดยผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อนก่อตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ และเอกสารสิทธิ์ที่ดินบางแห่งถูกขายให้กับนายทุนเพื่อประกอบธุรกิจท่องเที่ยว จึงยากต่อการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้ การก่อสร้างอาคารจำเป็นต้องขออนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประจำท้องที่ซึ่งเป็นผู้ดูแล นอกจากนี้ ในปัจจุบันการก่อสร้างอาคารจะต้องมีการทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายงานต่อกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบอาคารก่อนยื่นขออนุญาตก่อสร้าง

จากกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ตามที่ประกาศใช้สำหรับการออกแบบอาคารประเภทโรงแรมตากอากาศมีดังนี้ คือ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (หรือประกาศกระทรวง กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคารโดยกระทรวงมหาดไทย) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 (กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม) และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 โดยกระทรวงมหาดไทย (อ้างถึงใน เขียนศักดิ์แสงเกลี้ยง, 2542) มีเนื้อหาโดยสรุป คือ อาคารที่ตั้งอยู่ห่างจากชายทะเล สามารถก่อสร้างให้มีพื้นที่ ความหนาแน่นและระดับความสูงที่มากขึ้นตามลำดับ

2.4 การจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม

2.4.1 การบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ

บัณฑิต จุลาสัย (2547, น. 12) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพว่า เป็นการกำกับการใช้และการดูแลอาคารสถานที่ ให้สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ในระยะยาว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของอาคาร สถานที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองการดำเนินงานขององค์กร สำหรับวัตถุประสงค์ระยะสั้น เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มมูลค่าในการใช้อาคาร สถานที่ ซึ่งมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามสถานการณ์และความต้องการขององค์กร โดยการกำกับการใช้และการดูแลอาคาร สถานที่ดังกล่าว ต้องสนับสนุนการใช้งานและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และเจ้าของอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพจึงต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการใช้พื้นที่ การบริการในอาคาร สถานที่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงค่าใช้จ่ายและรายได้ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ องค์กร พันธกิจขององค์กร ผู้ใช้อาคาร สภาพแวดล้อม และระบบกายภาพ

2.4.2 การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน

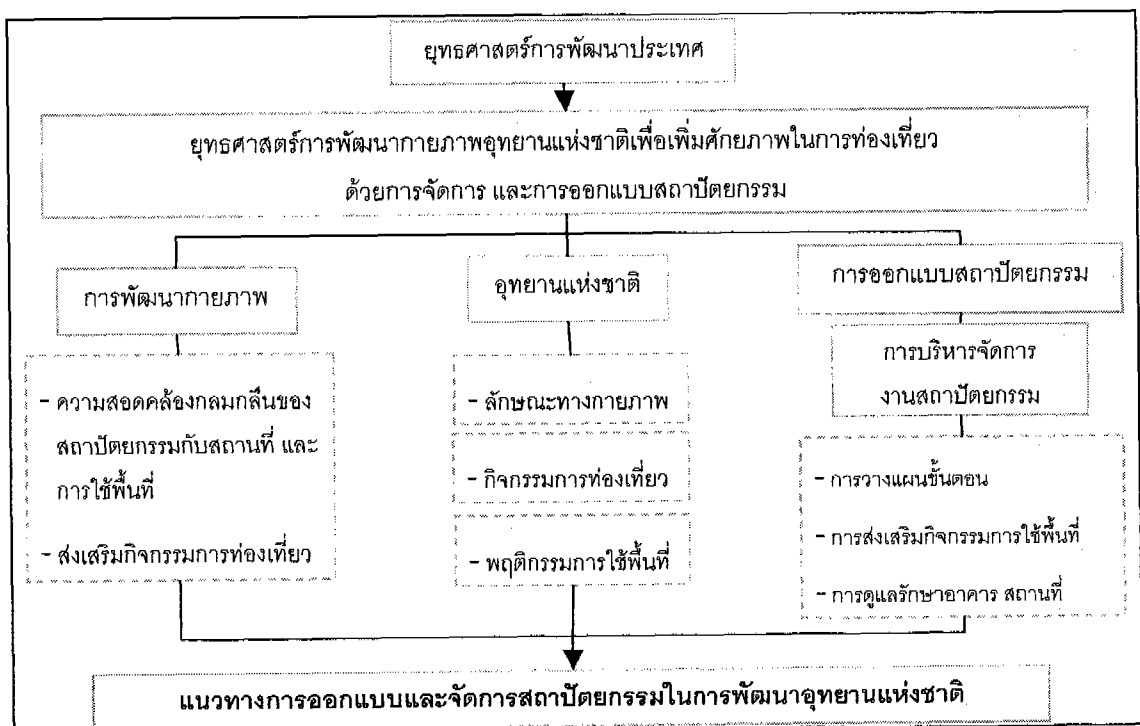
สถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำเป็นต้องคำนึงถึงความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทั้งด้านรูปแบบ ขนาด การจัดวาง องค์ประกอบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสะท้อนสภาพดั้งเดิมของพื้นที่ รวมถึงการเลือกที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ไม่ทำลายธรรมชาติ (สมชาย เดชะพรหมพันธุ์, 2544) สอดคล้องกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน (เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง, 2542) และรูปแบบของที่พักเชิงนิเวศ (ecolodge) (Mehta, H., Baez, A. and O'Loughlin, P., 2002) ที่กล่าวว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และสภาพดั้งเดิมของพื้นที่ซึ่งหมายถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยสถาปัตยกรรมต้องสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ไม่ขัดแย้งและส่งเสริมจุดเด่นของพื้นที่ รวมถึงการให้ประโยชน์จากพลังงานธรรมชาติด้วย นอกจากนี้การออกแบบที่พักเชิงนิเวศ ยังต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ (Hawkins, D., Wood, M. and Bittman, S., 1995) โดยลักษณะที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับโรงแรมตากอากาศชายทะเล ควรตั้งอยู่ใกล้กับชายหาด สามารถเชื่อมต่อกับชายหาดหรือทะเลได้โดยตรงและหันหน้าออกสู่ทะเลหรือกิจกรรมทางน้ำ (อ๋างถึงใน จารุณีย์ นิमितศิริวัฒน์, 2544)

อย่างไรก็ตาม การออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับการแบ่งเขตและวางผังบริเวณอย่างเหมาะสม โดยการแบ่งเขตสามารถจัดกลุ่มกิจกรรมที่ต่างกัน รวมถึงศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านการติดต่อเชื่อมโยง สาธารณูปโภคและสุนทรียภาพ เพื่อเป็นประโยชน์ในแบ่งขั้นตอนการพัฒนา ซึ่งเดชา บุญค้ำ ได้สรุปเกณฑ์ที่น่าจะเหมาะสมในการวางผังบริเวณในอุทยานแห่งชาติไว้ในแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล (2544) โดยกล่าวว่า การวางผังอาคารควรจัดรวมเป็นกลุ่ม ใช้พื้นที่น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เลือกตำแหน่งที่ไม่เป็นเป้าสายตาแต่สามารถมองเห็นทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการเลือกสีภายนอกของอาคารที่กลมกลืนไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นไว้ในที่เดียวกัน เดชา บุญค้ำ (2547) ได้กล่าวถึง 3 ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการวางผังบริเวณ ได้แก่ ปัจจัยธรรมชาติเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ และทรัพยากรธรรมชาติที่ควบคุมไม่ได้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เช่น การใช้ที่ดิน การเข้าถึง การเชื่อมโยง รวมถึงกฎหมายอุทยานแห่งชาติ และปัจจัยด้านสุนทรียภาพ คือ ทัศนียภาพ ทั้งนี้การวางผังบริเวณภายในอุทยานแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพต้องได้รับการวางแผน และขั้นตอนการพัฒนาอย่างเหมาะสม

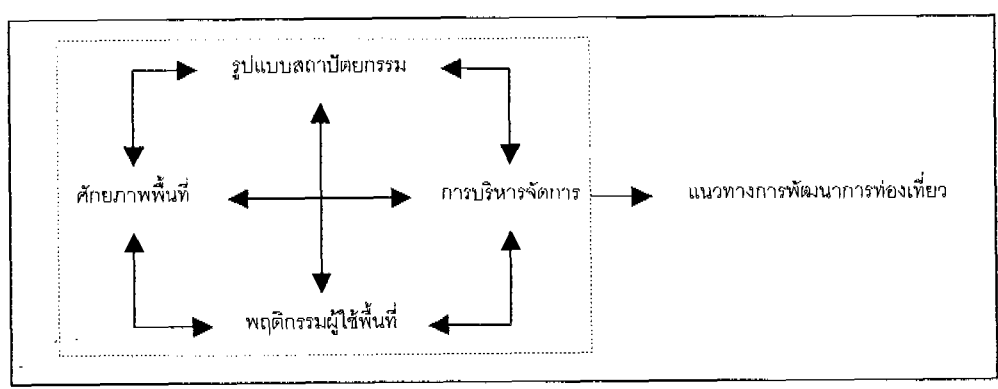
จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น นำมาซึ่งกรอบความคิดเชิงทฤษฎี และกรอบความคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2.4 และ 2.5

ภาพที่ 2.4

กรอบความคิดเชิงทฤษฎี

ภาพที่ 2.5
กรอบความคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด พบว่า องค์ประกอบของอุทยานแห่งชาติที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพพื้นที่ (ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อม) ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว รูปแบบสถาปัตยกรรม ระบบการบริหารจัดการ และพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ โดยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สามารถนำไปสู่การวางแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติที่เหมาะสมได้ ดังภาพที่ 2.5

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ มีแบบแผนในการศึกษาสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลาง โดยแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลางทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติหาดวนกร อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

3.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลาง ได้แก่

1. อุทยานแห่งชาติหาดวนกร
2. อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด
3. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

3.2 ประชากร

ประชากร คือ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในอุทยานแห่งชาติ รวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

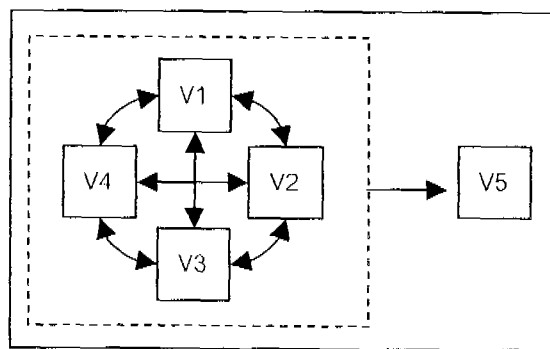
กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วน ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง ภายใต้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวความคิดของ Yamane' ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ความคลาดเคลื่อน ± 5 เปอร์เซนต์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 80 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 80 คน
2. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 80 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 80 คน
3. อุทยานแห่งชาติหาดวนกร เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 80 คน

3.4 ตัวแปรในการวิจัย

ภาพที่ 3.1

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย

V1 คือ ศักยภาพของพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ (ขนาด ระยะทาง และการเข้าถึง) และกิจกรรม (ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม)

V2 คือ รูปแบบสถาปัตยกรรม ได้แก่ ที่ตั้ง การใช้สอย และวัสดุ

V3 คือ การบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดการดูแลพื้นที่ การจัดการดำเนินงานในการบริการ และการจัดการผู้ใช้พื้นที่

V4 คือ พฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ ได้แก่ ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ ความต้องการหรือความพึงพอใจจากการใช้พื้นที่ และความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม การบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติ

V5 คือ แนวทางการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรมที่มีประสิทธิภาพ (จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น สภาพพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยประเมินจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว)

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูล 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรม ความต้องการและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้สร้างขึ้นจากกรอบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และดำเนินการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ ภายหลังจากปรับเปลี่ยนและลำดับคำถามตามความเหมาะสมแล้ว ได้นำไปทดลองสอบถามเบื้องต้นเพื่อประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถาม จากนั้นดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น (reliability) โดยการวัดค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ (Alpha coefficient) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.7283 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพเพียงพอในการนำไปใช้ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือและนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะคำถามของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐานและลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง
2. ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ในด้านความพึงพอใจทางกายภาพ การบริหารจัดการ และสิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่พัก ตำแหน่งที่ตั้ง และลำดับความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ

กลุ่มที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายเพื่อทราบถึงข้อเท็จจริง ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติ งานวิจัยและเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันหยุด ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์นักท่องเที่ยวหลากหลาย ด้วยการใช้แบบสอบถาม สอบถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว ความต้องการ หรือความพึงพอใจจากการใช้พื้นที่ และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรม การบริหารจัดการพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ศึกษา รวมถึงการสอบถามประชาชนและเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจกายภาพของพื้นที่ และรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่ภายในอุทยานแห่งชาติ

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ทางด้านกายภาพอุทยานแห่งชาติและสิ่งอำนวยความสะดวก จากการสำรวจและการรวบรวมข้อมูลจากแผนแม่บท เอกสารทางวิชาการ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าศักยภาพในการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนา จากลักษณะการใช้พื้นที่ ประกอบกับระบบการบริหารจัดการในปัจจุบัน

2. การวิเคราะห์ทางด้านพฤติกรรม และความคิดเห็นที่มีต่อกายภาพและการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติจากผู้ในพื้นที่ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากการสอบถาม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าระดับความพึงพอใจ ลำดับความสำคัญที่มีต่อพื้นที่จากกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ทั้งหมด ด้วยสถิติเชิงบรรยาย อาทิเช่น ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นที่ด้วยสถิติเชิงอ้างอิง เช่น ไคสแควร์ (Chi - square) และหาความแตกต่างระหว่างพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง ด้วยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA)

3.8 การแปลผลข้อมูล

เนื่องจากเนื้อหาของแบบสอบถามในแต่ละตอนมีลักษณะการให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็นระดับความพึงพอใจ และลำดับความสำคัญต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลาง ในเรื่องของลักษณะทางกายภาพ และการ

บริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติมีเกณฑ์ในการวัดแบ่งเป็น 5 ระดับ มีการกำหนดการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

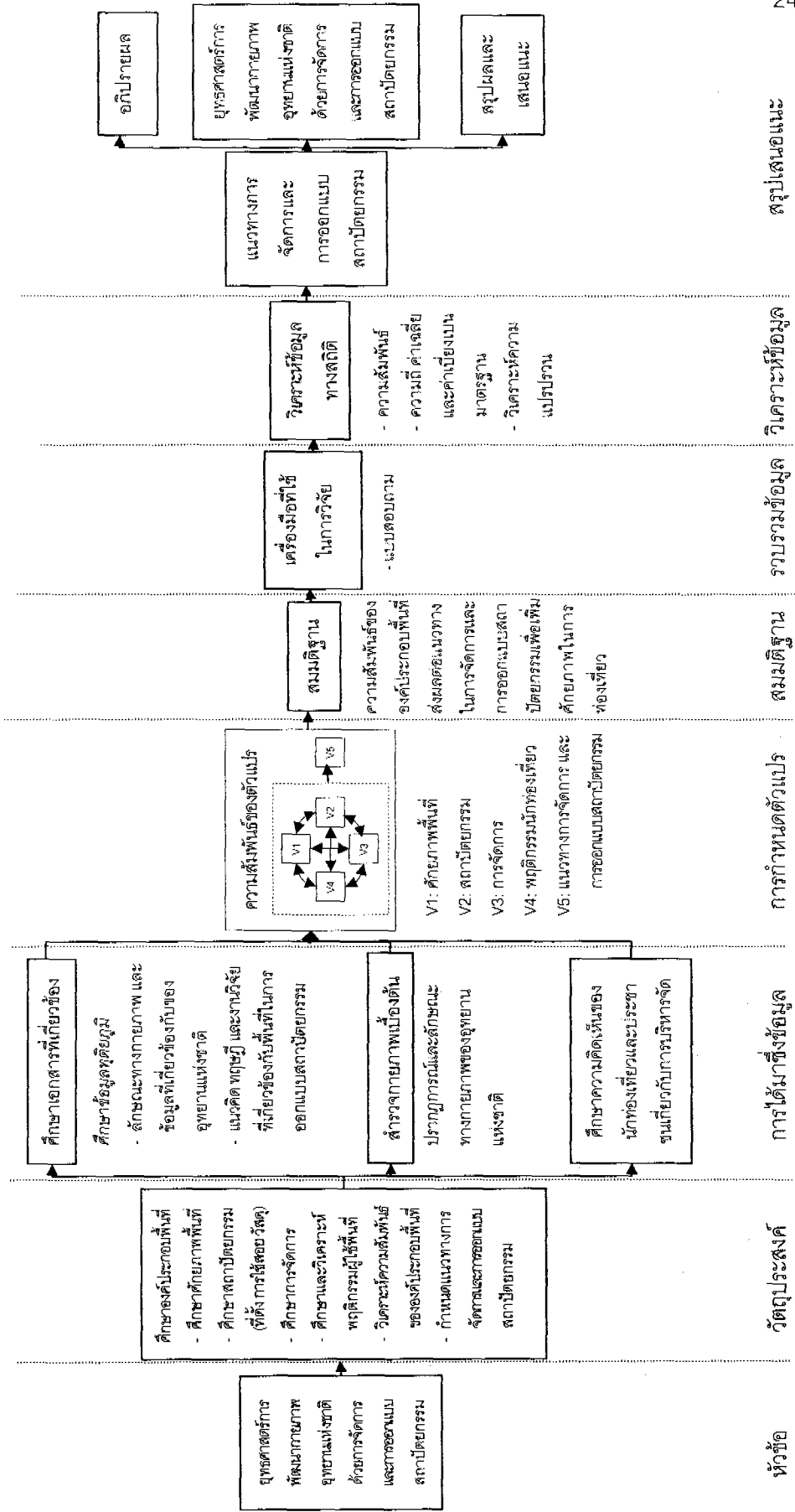
ค่าเฉลี่ย	หมายถึง	ความหมาย
4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับควรปรับปรุง

2. การแปลผลการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวก บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติ กำหนดเกณฑ์ในการวัดแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีการกำหนดการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ลำดับ	หมายถึง	ความหมาย
1	หมายถึง	มีความสำคัญมากที่สุด
2	หมายถึง	มีความสำคัญมาก
3	หมายถึง	มีความสำคัญปานกลาง
4	หมายถึง	มีความสำคัญน้อย
5	หมายถึง	มีความสำคัญน้อยที่สุด

ภาพที่ 3.2

ขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรมเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ดำเนินการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง ได้แก่

อุทยานแห่งชาติหาดวนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการสอบถามจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะขององค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นที่ในเชิงกายภาพ และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติกับพฤติกรรม และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถาม เพื่อหาความเชื่อมโยงและความเป็นไปได้ ในกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะขององค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

4.1.1 ศักยภาพพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ศักยภาพในการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติที่ได้จากข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและกิจกรรมที่เกิดขึ้น ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ พบว่าสภาพภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีองค์ประกอบที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น หมู่เกาะ หาดทราย ปะการัง และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

โดยทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ล้วนส่งเสริมและก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การดำน้ำ การเล่นน้ำ การอาบแดด การเดินป่า เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเริ่มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การประกอบกิจการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจึงเจริญเติบโตขึ้น เช่นเดียวกัน นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูงจากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2544) ประกอบกับปัจจัยในการจูงใจท่องเที่ยวจากเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวก่อนข้างครบถ้วน จึงถือได้ว่าพื้นที่ทั้ง 3 แห่ง มีองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย พบว่า ระดับการพัฒนาของพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต่างกันออกไป โดยสามารถแบ่งลักษณะของบริเวณตามศักยภาพของพื้นที่ตามระดับของการพัฒนาโดยพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ (ขนาด ระยะเวลา การเข้าถึง รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งปลูกสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว) ซึ่งสะท้อนศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันตามแนวความคิดพื้นฐานของการจัดการอุทยานแห่งชาติ (ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล, 2544) ได้เป็น 3 บริเวณ คือ

1. บริเวณที่มีการพัฒนาสูง เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก มีการแข่งขันทางธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด และเป็นพื้นที่ที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายมากที่สุดเช่นกัน ดังนั้น ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพจึงสูงที่สุด เช่น หาดทรายแก้วของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และหาดทรายขาวของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง
2. บริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเงียบสงบ อยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น และมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มาก จึงมีขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพอยู่ในระดับต่ำ เช่น อุทยานแห่งชาติหาดวนกร บริเวณเขาแหลมหญ้าของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และบริเวณน้ำตกธารมะยมของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง
3. บริเวณที่มีการพัฒนาน้อย พื้นที่ที่เต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติหรือวัฒนธรรมของคนพื้นถิ่น เป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางและมีขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพน้อยที่สุด จึงไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงและควรรักษาความเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมตามศักยภาพของพื้นที่ให้ได้มากที่สุด เช่น อ่าวกิวของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด ชุมชนสลักเพชร และอ่าวบางเบาของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

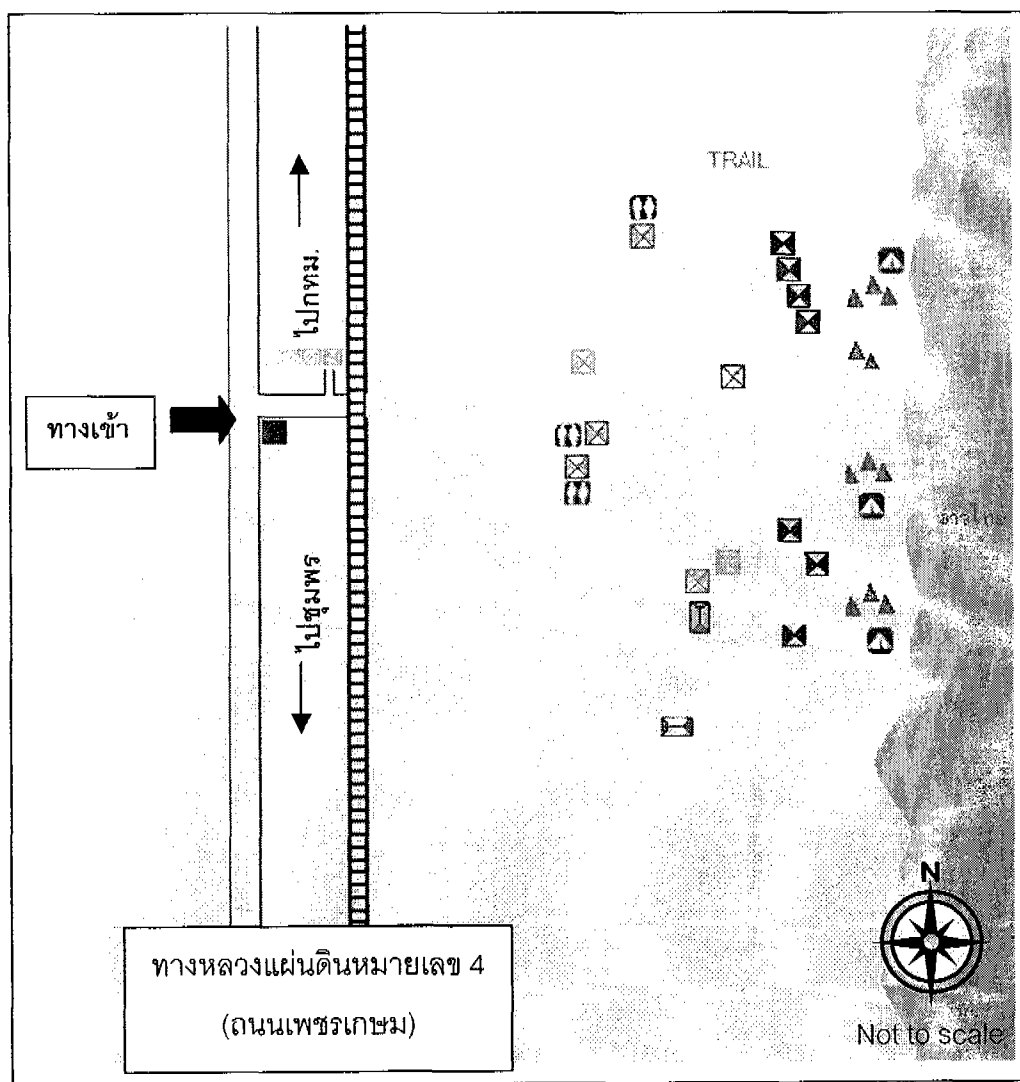
เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละอุทยานแห่งชาติ ที่มีลักษณะทางกายภาพแตกต่างกัน (ขนาด ระยะเวลา การเข้าถึง รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งปลูกสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว) ซึ่งสะท้อนศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

อุทยานแห่งชาติหาดวนกร

ตั้งอยู่ที่อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีขนาดพื้นที่เท่ากับ 38 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ 7 กิโลเมตร สามารถเข้าถึงได้สะดวกทุกฤดูกาลด้วยรถยนต์ พื้นที่อยู่ขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) และมีทางรถไฟสายใต้ตัดผ่านพื้นที่ ดังภาพที่ 4.1 มีสถานีจอดรับผู้โดยสารในพื้นที่ใกล้เคียง 2 สถานี อุทยานแห่งชาติหาดวนกรเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความสงบ เนื่องจากอยู่ห่างจากพื้นที่ชุมชนและภายในอุทยานฯ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ภาพที่ 4.1

ผังอุทยานแห่งชาติหาดวนกร

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ, 2548.

พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดวนกร มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ การเดินทางเข้าสู่พื้นที่มีเพียงทางเดียวและต้องเดินทางผ่านพื้นที่อนุรักษ์ที่เต็มไปด้วยต้นสนประดิพัทธ์ที่หนาแน่น สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร มีศูนย์กลางการกระจายตัวอยู่บริเวณทางสัญจรหลักใกล้ชายหาด และมีวิวทิวทัศน์เป็นจุดรวมของสายตา ซึ่งลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกที่กระจายตัวในแต่ละทิศนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ ทิศเหนือและทิศใต้สิ่งอำนวยความสะดวกปลูกสร้างเป็นสิ่งก่อสร้างถาวรเรียงตัวตามแนวถนน ได้แก่ บ้านพักนักท่องเที่ยวประเภทอาคารชุด ทิศตะวันตกเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติที่มีลักษณะการกระจายตัวที่บางตา ไม่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มชัดเจนจนเกินไป ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตำแหน่งที่อยู่ใกล้กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ค่อนข้างมาก ส่วนทิศใต้สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีเป็นเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ บ้านพักนักท่องเที่ยวประเภทบ้านเดี่ยว โต๊ะเก้าอี้ และพื้นที่สำหรับกางเต็นท์พักผ่อน ซึ่งเป็นจุดที่สามารถสัมผัสกับธรรมชาติได้โดยตรง

เมื่อพิจารณาศักยภาพในการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดวนกร พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาปานกลางเนื่องจากพื้นที่มีขนาดเล็ก มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่หลากหลายมากนัก

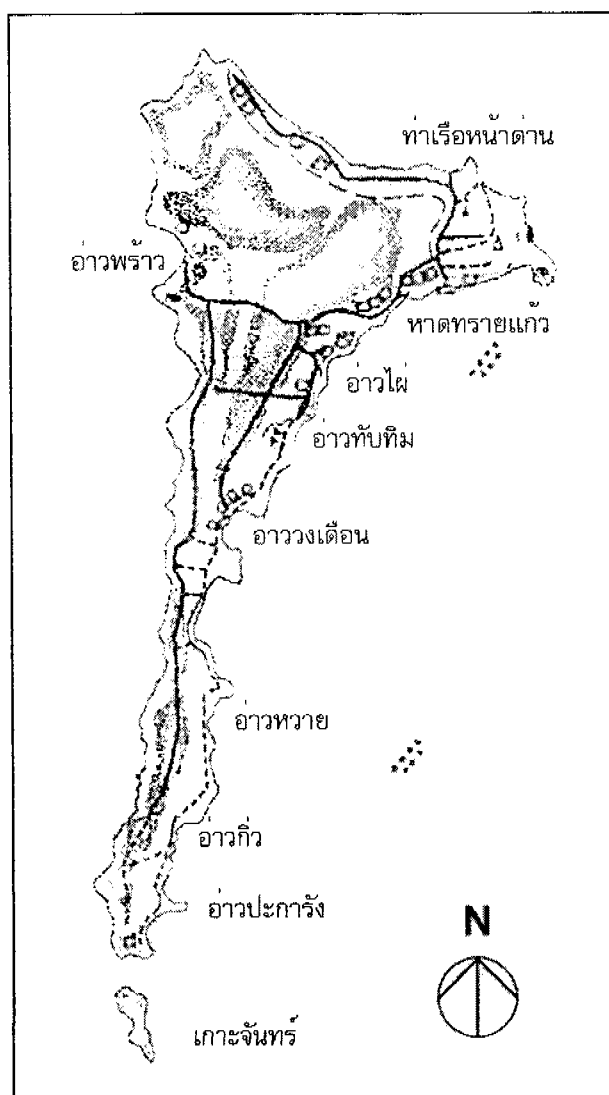
อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด

สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดเต็มไปด้วยพื้นที่พาณิชยกรรมทั้งฝั่งเขาแหลมหญ้า หาดแม่รำพึง และตลาดบ้านเพ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยด้านการเข้าถึงบริเวณต่าง ๆ จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันตามลักษณะของพื้นที่และกลุ่มนักท่องเที่ยวประกอบด้วย บริเวณที่มีการพัฒนาสูง ได้แก่ หาดทรายแก้ว และท่าเรือหน้าด่าน เป็นบริเวณที่มีการสัญจรของนักท่องเที่ยวมากที่สุด เพราะเป็นเสมือนประตูทางเข้า – ออกของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอื่น อาทิเช่น อ่าววงเดือน อ่าวทับทิม อ่าวพร้าว ฯลฯ ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่อยู่ห่างจากทางเข้า – ออกและเส้นทางจราจรที่ไม่สะดวกสบาย ทำให้ระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพื้นที่บริเวณที่มีการพัฒนาน้อย ได้แก่ อ่าวกิว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยากทั้งสภาพเส้นทางที่ไม่เอื้ออำนวยและมีระยะทางห่างจากทางเข้า – ออกอยู่มาก จึงทำให้ระดับการพัฒนาพื้นที่ในเขตนี้อยู่ในระดับต่ำ แต่ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบที่ทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีเอกลักษณ์ของความเป็นธรรมชาติที่โดดเด่นที่สุด

การกระจายตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด พบว่า มีการกระจายตัวตามแนวชายหาดโดยเฉพาะฝั่งตะวันออกของเกาะ เนื่องจากมีหาดทรายยาวเกือบตลอดชายฝั่ง จึงเป็นสาเหตุให้มีการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น ซึ่งสามารถแสดงระดับการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างชัดเจนดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2

ผังอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด (แสดงเฉพาะพื้นที่เกาะเสม็ด)

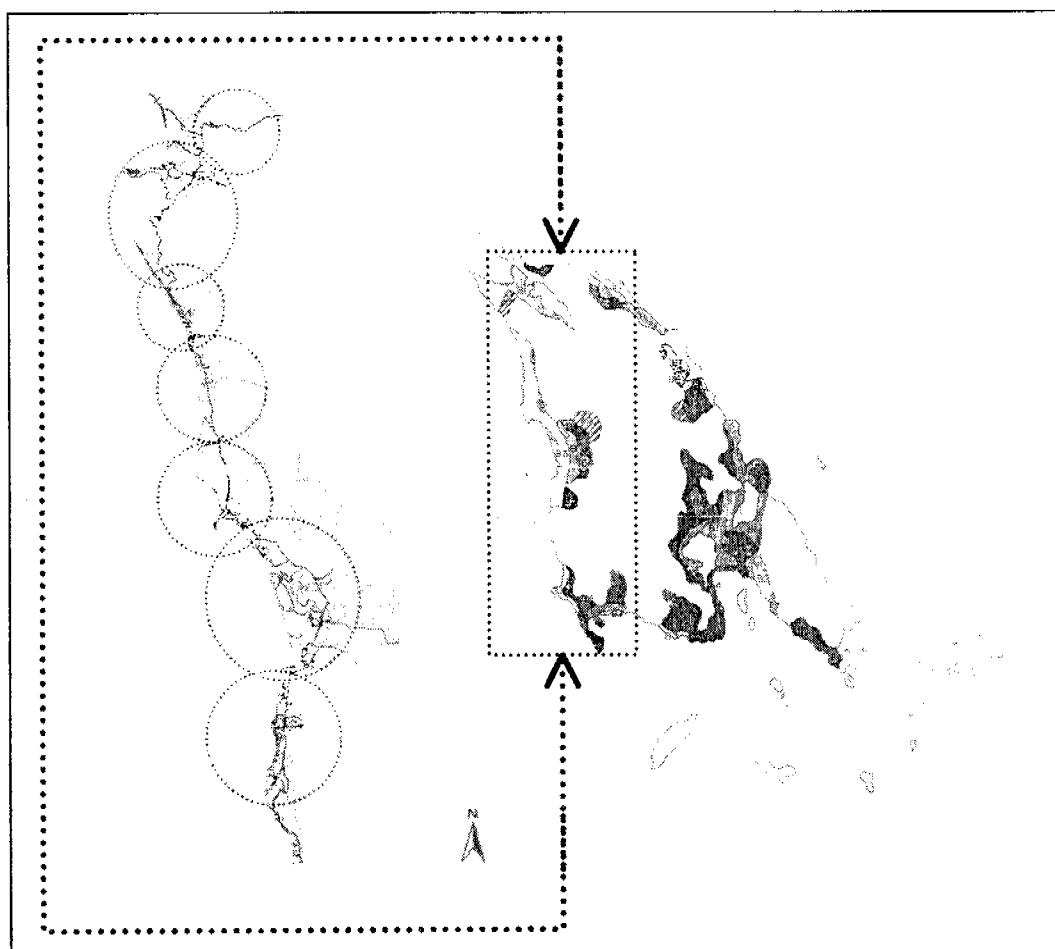
หมายเหตุ: ปรับปรุงโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2549.

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

สิ่งอำนวยความสะดวกและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีการกระจายตัวอยู่อย่างหนาแน่นบริเวณฝั่งตะวันตก ดังภาพที่ 4.3 เนื่องจากลักษณะชายฝั่งตะวันตกของเกาะมีลักษณะเป็นหาดทราย ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่าฝั่งตะวันออก ด้วยลักษณะพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านชาวประมง ที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตในการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นถิ่น มีบริการรถรับจ้าง ร้านเช่ารถยนต์และรถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 4.3

ฝั่งอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

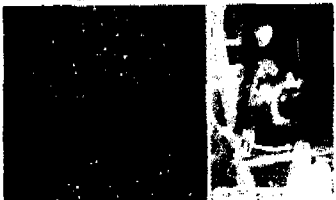
ที่มา: สิริวัฒน์ สัมมานิติ, 2539.

จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพของทั้ง 3 อุทยานแห่งชาติ พบว่า ระยะเวลาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยว โดยระยะทางที่ใกล้สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวได้มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกล เนื่องจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีไม่มาก ทั้งนี้ การเข้าถึงที่สะดวกและกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงความมีเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น ปัจจัยสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในอุทยานชาตินั้น ๆ สามารถแบ่งได้เป็นกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ดังตารางที่ 4.1 ซึ่งแจกแจงรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1

กิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง

กิจกรรม		อุทยานแห่งชาติ		
		หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง
	ทางทะเล	✓	✓	✓
	เสริมความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ	✓	✓	✓
	วัฒนธรรมและวิถีชีวิต	-	-	✓
	อื่น ๆ เช่น ชีชีช้าง ชมหิ่งห้อย ฯลฯ	-	-	✓

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง มีกิจกรรม

- หมายถึง ไม่มีกิจกรรม

1. กิจกรรมทางทะเล เช่น การเล่นน้ำ การอาบแดด การดำน้ำ และการเล่นกีฬาทางน้ำ
2. กิจกรรมเสริมความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติ เช่น ค่ายเยาวชน นิทรรศการและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและอุทยานแห่งชาติ
3. กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เช่น การพักผ่อนในหมู่บ้านชาวประมง การประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพของคนท้องถิ่น
4. กิจกรรมอื่น ๆ เช่น ชี้อ่าง ชมหิ่งห้อย และส่องสัตว์

4.1.2 รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติทั้ง 3 พื้นที่ศึกษา ล้วนมีสิ่งก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ทั้งสิ้น แตกต่างกันไปเพียงจำนวนและรูปทรงของสถาปัตยกรรม จากผลการวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติโดยรวม เมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการใช้สอย ด้านตำแหน่งที่ตั้ง และด้านวัสดุประกอบอาคาร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการใช้สอย สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ก่อสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สถาปัตยกรรมสำหรับที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก

โดยที่พักรองรับนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น บ้านพัก บังกะโล รีสอร์ท หรือเรือนแรม โดยที่พักแต่ละประเภทมีลักษณะที่ต่างกันดังนี้

- 1) บ้านพัก เป็นบ้านพักที่จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับการพักอาศัยที่จัดสร้างโดยอุทยานแห่งชาติ เช่น ที่นอน พัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น บางแห่งจัดสร้างขึ้นเพื่อรับรองเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเท่านั้น

- 2) บังกะโล เป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ขอความเป็นส่วนตัว และต้องการปลีกตัวจากความวุ่นวายภายนอก

- 3) รีสอร์ท เป็นกลุ่มที่พักที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ภายในบริเวณที่พัก สำหรับรองรับกิจกรรมการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว เช่น สระว่ายน้ำ สถานที่ออกกำลังกาย สปา เป็นต้น

- 4) เรือนแรม สถานที่พักซึ่งนักท่องเที่ยวต้องอาศัยอยู่ร่วมกับเจ้าของบ้านที่เป็นคนพื้นถิ่น ลักษณะของบ้านอาจแยกพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ และเชื่อมกับส่วนพักอาศัยของเจ้าของบ้าน

2. ด้านตำแหน่งที่ตั้ง สิ่งก่อสร้างในพื้นที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่มีผู้อยู่อาศัยเดิมและมีเอกสารสิทธิ์ และมีการรวมตัวอยู่ในย่านที่มีนักท่องเที่ยวอยู่จำนวนมาก หรือมีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณใกล้ชายหาดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวอยู่ปริมาณมาก จึงมีสิ่งก่อสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอยู่อย่างหนาแน่น

3. ด้านวัสดุประกอบอาคาร จากการสำรวจ พบว่า ปัจจุบันวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างคือ วัสดุสังเคราะห์ โดยก่อสร้างแบบก่ออิฐฉาบปูน มุงหลังคากระเบื้อง และตกแต่งด้วยวัสดุเลียนแบบไม้ ส่วนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของคนพื้นที่ ซึ่งอยู่อาศัยในพื้นที่มานานและเป็นอาคารหลังเดิม พบว่า วัสดุที่ใช้ก่อสร้างเป็นไม้และวัสดุที่ได้มาจากการหาของป่ามาก่อสร้าง ส่วนวัสดุตกแต่งเป็นส่วนของพืชและสัตว์ที่หาได้จากในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของสิ่งอำนวยความสะดวกในแต่ละอุทยานแห่งชาติ มีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.2 จำแนกเนื้อหาตามประเภทการใช้สอย ที่ตั้ง และวัสดุภายนอกของอาคาร ดังนี้

ตารางที่ 4.2

รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดวนกร

สถาปัตยกรรมภายใน อุทยานแห่งชาติหาดวนกร	รูปแบบสถาปัตยกรรม	
	องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	บ้านพัก วัสดุสำเร็จรูปเลียนแบบวัสดุธรรมชาติ กระจายตัว ตามแนวขนานชายหาด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ร้านอาหาร ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีโทนน้ำตาล ตั้งอยู่ด้านหลังแนวถนนเลียบริมชายหาดทราย
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว ใกล้กับลานจอดรถ ที่พัก และ ร้านอาหาร

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สถาปัตยกรรมภายใน อุทยานแห่งชาติหาดวนกร	รูปแบบสถาปัตยกรรม	
	องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว ติดกับร้านอาหาร พื้นที่กางเต็นท์ และห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว อยู่หลังร้านอาหาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2549.

จากตารางที่ 4.2 พบว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีรูปแบบค่อนข้างชัดเจน คือ รูปแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ใช้โทนสีน้ำตาล และสีขาวเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน และตกแต่งด้วยวัสดุสำเร็จเลียนแบบไม้ ยกเว้นอาคารบางหลังซึ่งเป็นอาคารเก่าที่มีรูปแบบและสีของอาคารแตกต่างออกไป ดังภาพที่ 4.4 และ 4.5

ภาพที่ 4.4

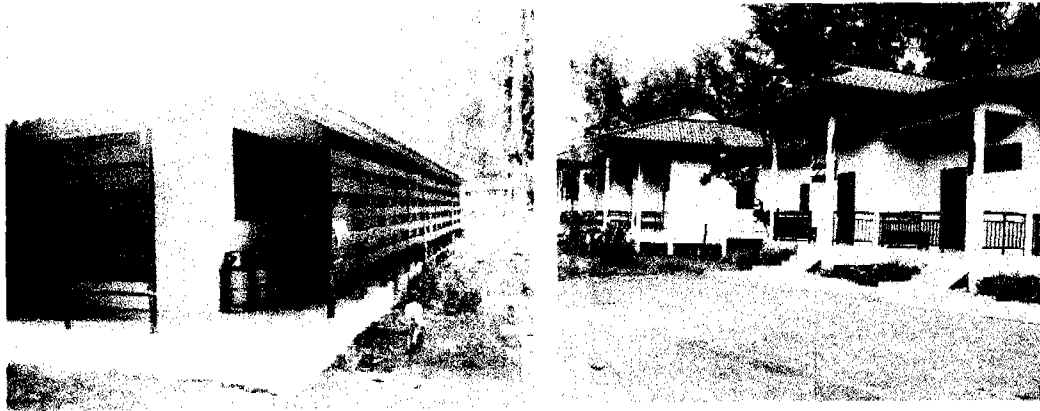
บ้านพักนักท่องเที่ยวหลังเดิมภายในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2549.

ภาพที่ 4.5

อาคารใหม่ที่ก่อสร้างด้วยโครงสร้างก่ออิฐฉาบปูนภายในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2549.

ตารางที่ 4.3

รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด

สถาปัตยกรรมภายใน เขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด	รูปแบบสถาปัตยกรรม	
	องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	บ้านพัก วัสดุสำเร็จรูปเลียนแบบวัสดุธรรมชาติ กระจายตัวตามแนวขนานชายหาด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ร้านอาหาร ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีโทนน้ำตาล ตั้งอยู่ด้านหลังแนวถนนเลียบริมหาดทราย
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว ใกล้กับลานจอดรถ ที่พัก และร้านอาหาร

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

สถาปัตยกรรมภายใน เขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด	รูปแบบสถาปัตยกรรม	
	องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว ติดกับร้านอาหาร พื้นที่ทางเดินที่ และห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว อยู่หลังร้านอาหารและ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2549.

จากตารางที่ 4.3 พบว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด มีรูปแบบที่หลากหลายและไม่มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นอาคารขนาดเล็ก ก่อสร้างด้วยการก่ออิฐฉาบปูน และมีการผสมผสานการใช้วัสดุประเภทไม้ ไม่มีโทนสีหลักที่เด่นชัด โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมประเภทที่พัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ตกแต่งให้แสดงถึงความเป็นสถาปัตยกรรมไทยแต่ไม่แสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ และสถาปัตยกรรมที่ประยุกต์จากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6

สถาปัตยกรรมประเภทที่พักภายในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2549.

รูปแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างในแต่ละประเภทการใช้สอย ตามตารางที่ 4.4 พบว่า สถาปัตยกรรมที่อยู่ในพื้นที่มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ประดับตกแต่งด้วยองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทย ดังภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7

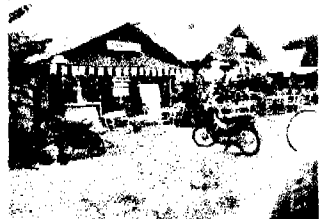
สถาปัตยกรรมประเภทที่พักภายในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549.

ตารางที่ 4.4

รูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

สถาปัตยกรรม ภายในเกาะช้าง	รูปแบบสถาปัตยกรรม	
	องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	บ้านพัก วัสดุสำเร็จรูปเลียนแบบวัสดุธรรมชาติ กระจายตัวตามแนวขนานชายหาด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ร้านอาหาร ก่ออิฐฉาบปูน ทาสีน้ำตาล ตั้งอยู่ด้านหลังแนวถนนเลียบริมชายหาดทราย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สถาปัตยกรรม ภายในเกาะช้าง	รูปแบบสถาปัตยกรรม	
	องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก ก๋ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว ใกล้กับลานจอดรถ ที่พัก และร้านอาหาร
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก๋ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว ติดกับร้านอาหาร พื้นที่กางเต็นท์ และห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ
	ประเภทการใช้สอย วัสดุภายนอก ตำแหน่งที่ตั้ง	ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ก๋ออิฐฉาบปูน ทาสีขาว อยู่หลังร้านอาหารและ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549.

4.1.3 รูปแบบการจัดการอุทยานแห่งชาติ

จากการสำรวจพื้นที่การศึกษาแผนแม่บท ข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ และการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในอุทยานแห่งชาติด้านการบริหารจัดการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ การดำเนินงาน และนักท่องเที่ยว พบว่า การบริหารจัดการด้านพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งยังไม่มีการจัดวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านการควบคุมการก่อสร้าง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ของผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อนการแต่งตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ปัญหาการเสื่อมโทรมของ เส้นทางจราจรและแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ด้านการดำเนินงาน เป็นการบริหารจัดการโดยมีการสั่งงานจากส่วนกลาง ซึ่งมีการกำหนดกรอบการดำเนินงาน คือ แผนแม่บท (master plan) เพื่อให้แต่ละอุทยานแห่งชาตินำไปสร้างแผนปฏิบัติงาน (action plan) ตามความ

กับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละแห่ง ทั้งนี้ การดำเนินการต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานภายในจังหวัดนั้น ๆ จึงมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินการ ซึ่งในปัจจุบันระบบการดำเนินการยังมีการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่ ทำให้อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งไม่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรกายภาพที่ได้มาตรฐาน ด้านนักท่องเที่ยว พบว่า มีการบริการอำนวยความสะดวกต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและอุทยานแห่งชาติด้วยการจัดนิทรรศการภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และป้ายสื่อความหมายบางส่วน แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก นอกจากนี้กรมอุทยานฯ เริ่มมีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

อุทยานแห่งชาติหาดวนกร

จากการสำรวจพื้นที่ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดวนกรเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีขนาดเล็กอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน ย่านการค้า และกรุงเทพมหานคร จึงมีผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบอุทยานฯ น้อยกว่าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง การดำเนินการในพื้นที่ขึ้นอยู่กับอุทยานแห่งชาติเพียงองค์กรเดียว และมีการปรับปรุงรูปแบบอาคารให้ทันสมัยและเป็นสถาปัตยกรรมไทยแบบร่วมสมัย มีลักษณะการจัดการพื้นที่ที่มีการวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน โดยมีลักษณะการวางผังที่ไม่หนาแน่น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนไม่มาก กิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของอุทยานแห่งชาติหาดวนกร คือ การตั้งแคมป์พักผ่อน ซึ่งไม่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ เพิ่มเติมมากนัก ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่มีการให้บริการที่เป็นกันเอง มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตลอดเวลา รวมถึงพื้นที่จัดแสดงภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหาดวนกรบริเวณทางเดินภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งสะดวกต่อการหาความรู้สำหรับนักท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด

การแบ่งเขตการจัดการพื้นที่ยังไม่มีมีการวางผังที่ชัดเจน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากขนาดพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่มีปัจจัยหลากหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายยากต่อการควบคุม ในปัจจุบันได้มีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวหลาย

แห่งที่มีนักท่องเที่ยวและสิ่งก่อสร้างจำนวนมาก เช่น หาดทรายแก้ว เข้าใกล้ขีดจำกัดในการรองรับ และอีกหลายแห่งที่ยังสามารถรองรับได้ เช่น อ่าวพร้าว อ่าวทับทิม เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณที่มีการพัฒนาระดับปานกลางเกือบทั้งสิ้น สำหรับการดูแลพื้นที่ซึ่งไม่มีการบำรุงรักษา อาคาร สถานที่ที่ชัดเจนเป็นเพียงการตรวจตราของแม่บ้านขณะเข้าทำความสะอาดเท่านั้น ด้านการดำเนินการ เนื่องจากพื้นที่มีชุมชนอาศัยอยู่ ทำให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลพื้นที่มีหลายกลุ่มมากขึ้น และยากต่อการประสานงาน สำหรับด้านการให้บริการส่วนใหญ่เป็นการให้บริการด้านข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางและที่พัก เนื่องจากมีผู้ประกอบการจำนวนมากและมีการกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยรอบเกาะเสม็ด ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการทราบข้อมูลที่แน่ชัดก่อนการเดินทาง จึงทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้จัดเตรียมไว้ในห้องนิทรรศการไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตำแหน่งที่ไม่ดึงดูดความสนใจ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

เกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก พื้นที่มีขนาดใหญ่ แต่ยังไม่มีการวางผังที่ชัดเจน จึงยากต่อการควบคุมดูแล นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหลากหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้องข้องในการจัดการพื้นที่ ทั้งหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ องค์กรอิสระที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มชาวบ้าน ทำให้มีปัญหาในเรื่องของการประสานงานในการดำเนินการ สำหรับการให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ตั้งอยู่บริเวณเนินเขาใกล้หาดทรายขาวซึ่งมีลักษณะพื้นที่ค่อนข้างลาดชันและไม่เป็นที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนนัก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพเส้นทางที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการมองเห็น และมีจุดดึงดูดสายตาจากธรรมชาติมากกว่า จึงทำให้ตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไม่เป็นที่จดจำของนักท่องเที่ยว

ด้านงบประมาณในการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง มีการจัดสรรงบประมาณออกเป็น 3 ส่วน คือ กิจกรรมงานอุทยาน (ค่าใช้สอย) กิจกรรมงานบริหารทั่วไป (ค่าจ้างบุคลากร) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5
งบประมาณย้อนหลัง 5 ปีของพื้นที่ศึกษา

หมวดค่าใช้จ่าย	ปีงบประมาณ (บาท)				
	2545	2546	2547	2548	2549
อุทยานแห่งชาติหาดวนกร					
กิจกรรมอุทยานแห่งชาติ	1,750,500.00	1,725,600.00	2,307,040.00	1,738,300.00	645,050.00
กิจกรรมงานบริหารทั่วไป	-	-	-	30,800.00	29,300.00
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1,993,700.00	15,366,500.00	489,900.00	790,410.00	1,248,250.00
อุทยานแห่งชาติเกาะเสม็ด					
กิจกรรมอุทยานแห่งชาติ	3,779,500.00	3,309,300.00	3,294,560.00	3,285,620.00	1,781,560.00
กิจกรรมงานบริหารทั่วไป	-	-	-	49,000.00	46,500.00
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	372,700.00	15,366,500.00	11,051,860.00	1,389,630.00	816,150.00
อุทยานแห่งชาติเกาะช้าง					
กิจกรรมอุทยานแห่งชาติ	5,094,500.00	4,671,900.00	4,649,580.00	4,897,290.00	2,557,670.00
กิจกรรมงานบริหารทั่วไป	-	-	-	28,500.00	27,100.00
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	20,372,700.00	366,500.00	910,660.00	1,548,430.00	356,250.00

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ, 2549.

จากตารางที่ 4.5 พบว่า งบประมาณที่ได้รับเงินสนับสนุนจากส่วนกลางมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการปรับระบบงบประมาณโดยให้ใช้เงินรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมาใช้ในการดำเนินการประกอบกับเงินสนับสนุนจากองค์กรอื่น เช่น องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ งบประมาณจังหวัด เป็นต้น ที่สามารถของบประมาณสนับสนุนสำหรับการพัฒนาพื้นที่ของ อีกทั้งงบประมาณในส่วนใหญ่นำมาใช้สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นจำนวนมาก ในลักษณะงบประมาณการก่อสร้างและปรับปรุงพื้นที่ส่วนบริการนักท่องเที่ยว

4.1.4 พฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่

ผู้ใช้พื้นที่แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ นักท่องเที่ยว และประชาชนที่อาศัยในอุทยานแห่งชาติผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะการท่องเที่ยวและความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะของนักท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง มีลักษณะใกล้เคียงกัน ในประเด็นของจำนวนนักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิง แม้ว่านักท่องเที่ยวหญิงมีสัดส่วนที่มากกว่านักท่องเที่ยวเพศชายเล็กน้อย (เพศชายจำนวน 183 คน เพศหญิงจำนวน 206 คน) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 16 – 35 ปี (จำแนกเป็นช่วงอายุ 16 – 25 ปี จำนวน 145 คน และช่วงอายุ 26 – 35 ปี จำนวน 132 คน) ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด (จำนวน 100 คน) รองลงมาคือพนักงานบริษัทเอกชน (จำนวน 90 คน) และนักเรียนนักศึกษา (จำนวน 70 คน) ตามลำดับ ดังปรากฏข้อมูลในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6

ความถี่ของรายละเอียดลักษณะนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

รายละเอียด		อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
		หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
เพศ	หญิง	40	86	80	206
	ชาย	39	66	78	183
อายุ	16 – 25	15	78	52	145
	26 – 35	21	42	69	132
	36 – 45	20	18	19	57
	46 – 55	12	5	11	28
	56 – 65	3	2	5	10
	6 – 15	6	-	1	7
	66 – 75	2	1	-	3
อาชีพ	รับจ้าง	17	33	50	100
	พนักงานบริษัทเอกชน	21	48	21	90
	นักเรียน นักศึกษา	12	26	32	70
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	16	18	25	59
	ข้าราชการ	2	14	7	23
	แม่บ้าน	7	4	7	18
	อื่น ๆ	1	4	13	18
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	2	5	11

เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดวนกร มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน (เพศชาย จำนวน 39 คน เพศหญิง จำนวน 40 คน) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 26 – 45 ปี (จำแนกเป็นช่วงอายุ 26 – 35 ปี จำนวน 21 คน และช่วงอายุ 36 – 45 ปี จำนวน 20 คน) ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด (จำนวน 21 คน) รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง (จำนวน 17 คน) และธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ (จำนวน 16 คน) ตามลำดับ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพศชายน้อยกว่าเพศหญิง (เพศชายมี จำนวน 66 คน เพศหญิงมี จำนวน 86 คน) ซึ่งลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักในอุทยานแห่งชาติที่ได้จากการสอบถาม มีความสอดคล้องกับการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549, น. 3 – 7) ซึ่งพบว่าในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเพศหญิงมากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย โดยมีสัดส่วนต่างกันไม่มากนัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 16 – 25 ปี (จำนวน 78 คน) รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 26 – 35 ปี (จำนวน 42 คน) และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (จำนวน 48 คน) รับจ้าง (จำนวน 33 คน) นักเรียน นักศึกษา (จำนวน 26 คน) ตามลำดับ สำหรับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพศชายกับเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน (เพศชาย จำนวน 78 คน เพศหญิง จำนวน 80 คน) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 16 – 35 ปี (จำแนกเป็นช่วงอายุ 26 – 35 ปี จำนวน 69 คน และช่วงอายุ 16 – 25 ปี จำนวน 52 คน) และประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 50 คน ประกอบอาชีพนักเรียน นักศึกษา จำนวน 32 คน และธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ จำนวน 25 คน

ตารางที่ 4.7

ความถี่ของระดับรายได้นักท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติ

ระดับรายได้ของนักท่องเที่ยว (ต่อเดือน)	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
มากกว่า 21,000 บาท	20	58	60	138
6,001 - 9,000 บาท	13	18	32	63
9,001 - 12,000 บาท	12	16	11	39
12,001 - 15,000 บาท	8	13	13	34
15,001 - 18,000 บาท	8	9	9	26
3,001 - 6,000 บาท	11	6	11	28
18,001 - 21,000 บาท	2	7	9	18
น้อยกว่า 3,000 บาท	1	9	7	17

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับรายได้ของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง โดยรวมมีระดับรายได้มากกว่า 21,000 บาทต่อเดือน (จำนวน 138 คน) รองลงมา มีระดับรายได้ 6,001 – 9,000 บาทต่อเดือน จำนวน 63 คน เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า ทั้ง 3 พื้นที่ศึกษานักท่องเที่ยวมีระดับรายได้อันดับแรกและอันดับที่สองอยู่ในระดับเดียวกันกับระดับรายได้โดยรวม ยกเว้นนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรและอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด มีระดับรายได้ 9,001 – 12,000 บาทต่อเดือน (จำนวน 12 คน และ 16 คน ตามลำดับ) ส่วนนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีระดับรายได้ 12,001 – 15,000 บาทต่อเดือน (จำนวน 13 คน)

จากการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง จากแบบสอบถาม ดังตารางที่ 4.8 พบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยรวมมีความถี่ในการท่องเที่ยว 1 – 2 ครั้งต่อปี และน้อยกว่า 1 ครั้งต่อปี (จำนวน 161 คน และ 108 คนตามลำดับ)

ตารางที่ 4.8

ความถี่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว		อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
		หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
ความถี่ในการท่องเที่ยว	1 – 2 ครั้งต่อปี	35	62	64	161
	น้อยกว่า 1 ครั้งต่อปี	6	48	54	108
	มากกว่า 5 ครั้งต่อปี	17	21	16	54
	3 – 5 ครั้งต่อปี	21	17	14	52
ประสบการณ์การท่องเที่ยว	เคยมา	32	76	113	221
	ไม่เคยมา	43	70	31	144
จำนวนผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว	1 – 3 คน	15	80	97	192
	4 – 6 คน	23	36	43	102
	มากกว่า 9 คน	38	15	4	57
	7 – 9 คน	2	13	8	23
ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	1 – 2 วัน	64	63	54	181
	มากกว่า 4 วัน	2	23	44	69
	3 – 4 วัน	4	18	24	46
	น้อยกว่า 1 วัน	7	20	9	36

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ (เคยมา 221 คน ไม่เคยมา 144 คน) จำนวนผู้ร่วมเดินทาง 1 – 3 คน ต่อครั้ง (จำนวน 192 คน) และระยะเวลาในการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1 – 2 วัน (จำนวน 181 คน) ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีความถี่ในการท่องเที่ยว 1 – 2 ครั้งต่อปีมากที่สุด จำนวน 35 คน เดินทางมาเที่ยวหาดวนกรเป็นครั้งแรก (เคยมา 32 คน ไม่เคยมา 43 คน) ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ จำนวนผู้ร่วมเดินทางมากกว่า 9 คน จำนวน 38 คน รองลงมาเป็นกลุ่ม 4 – 6 คน จำนวน 23 คน และระยะเวลาในการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1 – 2 วัน จำนวน 64 คน ซึ่งพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ ความถี่ในการท่องเที่ยวอยู่ในช่วง 1 – 2 ครั้งต่อปี จำนวน 62 คนและ 64 คน จำนวนผู้ร่วมเดินทาง 1 – 3 คนต่อครั้ง จำนวน 80 คน และ 97 คน และระยะเวลาในการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1 – 2 วัน จำนวน 63 คน และ 54 คน ยกเว้นประสบการณ์ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติโดยนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยมาและไม่เคยมาใกล้เคียงกัน คือ จำนวน 76 คนและ 70 คน ตามลำดับ ส่วนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวแล้วมากกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมา เป็นจำนวน 82 คน

จากการสอบถามเหตุผลในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ โดยรวม นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางท่องเที่ยวจากเหตุผลด้านทรัพยากรธรรมชาติ (สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ) มากที่สุด จำนวน 208 คน รองลงมาคือ เหตุผลด้านสิ่งแวดล้อม (ความสะอาดและความเงียบสงบ) จำนวน 52 คน และเหตุผลอื่น ๆ เช่น วันหยุด และเหตุจำเป็นในการเดินทางมาในจังหวัดนั้น ๆ จำนวน 48 คน ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9

ความถี่ของเหตุผลในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติของนักท่องเที่ยว

เหตุผล	รวม
ทรัพยากรธรรมชาติ (สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ)	208
สิ่งแวดล้อม (ความสะอาด ความเงียบสงบ)	52
อื่น ๆ	48
ความสะดวกในการเดินทาง	39
ความมีชื่อเสียง (ได้รับคำแนะนำ ชักชวน)	32

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

เหตุผล	รวม
ความสวยงามของสิ่งปลูกสร้าง	17
วัฒนธรรม (วิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาหาร)	13
ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก	12
ความปลอดภัย	6

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และเลือกเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี อาจเนื่องมาจากความต้องการในการพักผ่อน และหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายในชีวิตประจำวัน

ด้านพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว มีการแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายทั่วไปและค่าที่พักต่อคืน โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายทั่วไป 7,296 บาท (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15942.71101) และค่าที่พักต่อคืนประมาณ 1,311 บาท (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1499.09354) ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10

ค่าใช้จ่าย ค่าที่พักสูงสุดและต่ำสุดของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติ

ค่าใช้จ่าย	อุทยานแห่งชาติ			\bar{X}	SD	
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง			
ค่าใช้จ่ายทั่วไป	มากที่สุด	10,000	120,000	100,000	7,296	15942.711
	น้อยที่สุด	150	100	30		
	เฉลี่ย	1,487	7,544	9,707		
ค่าที่พักต่อคืน	มากที่สุด	4,000	21,000	4,000	1,311	1499.093
	น้อยที่สุด	30	100	100		
	เฉลี่ย	1,317	1,619	1,035		

เมื่อพิจารณาตามรายละเอียดด้านค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีค่าเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายทั่วไปและค่าที่พักน้อยที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,487 บาท และค่าที่พักเฉลี่ย 1,317 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด มีค่าเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายทั่วไป และค่าที่พักสูงสุด (7,544 บาท และ 1,619 บาท

ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาระดับราคาของที่พักในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด อุทยานแห่งชาติหาดวนกร และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง พบว่า ราคาที่พักเฉลี่ยต่อคืนเฉลี่ย 1,619 บาท 1,317 บาท และ 1,035 บาท ตามลำดับ

นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพักหรือไม่พักแรมในอุทยานแห่งชาติของนักท่องเที่ยว พบว่า วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ระดับราคาของที่พัก และมาตรฐานของที่พักเป็นเหตุผลสำคัญในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว และปัจจัยจูงใจหรือสิ่งที่นักท่องเที่ยวพิจารณาเมื่อต้องการเลือกที่พักคือ เหตุผลทางด้านสุนทรียภาพ ได้แก่ บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ความสวยงาม การเงินและการใช้สอยของที่พัก ซึ่งเหตุผลทางด้านสุนทรียภาพเป็นเหตุผลที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ รองลงมาคือ เหตุผลด้านการเงิน คือ นักท่องเที่ยวเลือกพักในที่พักที่มีระดับราคาเหมาะสมกับคุณภาพและอยู่ในงบประมาณที่ตั้งไว้ โดยที่พักประเภทบังกะโลเป็นที่พักที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุด ด้วยลักษณะที่เป็นอาคารเดี่ยว มีขนาดเล็ก มีความเป็นส่วนตัว และมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับที่เหมาะสม รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11

ความถี่ของพฤติกรรมการพักแรมของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

พฤติกรรมการพักค้างแรม		อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
		หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
เหตุผลที่ไม่พักแรม	ไม่ได้เป็นจุดหมายหลัก	6	17	15	38
	ราคาที่พักแพง	2	8	18	24
	ที่พักไม่ได้มาตรฐาน	1	4	8	13
	เหตุผลอื่น	2	9	2	13
	ไม่มีข้อมูลที่พัก	2	2	2	6
เหตุผลที่พักแรม	บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ	66	62	105	233
	ราคาที่พักเหมาะสม	21	50	69	140
	ความสวยงามของที่พัก	31	33	45	109
	เข้าถึงได้สะดวก	40	38	28	106
	สิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน	24	30	24	78
	เหตุผลอื่น	2	9	6	17

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

พฤติกรรมการพักค้างแรม		อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
		หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
ประเภทที่พักแรม	บังกะไล	11	82	105	198
	รีสอร์ต	3	28	25	56
	บ้านพักของอุทยานแห่งชาติ	36	2	-	38
	กางเต็นท์	19	3	2	24
	เกสต์เฮาส์	-	10	13	23
	เรือนแรม	1	1	1	3
	บ้านญาติ/ เพื่อน	-	2	4	6
	ที่พักประเภทอื่น	1	-	-	1

จากตารางที่ 4.11 เหตุผลทางด้านสุนทรียภาพสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเลือกพักในอุทยานแห่งชาติได้ โดยเหตุผลหลัก คือ บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ประกอบกับความสวยงามของอาคาร และเข้าถึงได้สะดวก แสดงให้เห็นว่า สถาปัตยกรรมที่มีความกลมกลืนกับธรรมชาติสามารถส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ อย่างไรก็ตาม เหตุผลเกี่ยวกับราคาที่พักที่เหมาะสม เป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเลือกพักได้เช่นกัน

ตารางที่ 4.12

ลำดับความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวก	อุทยานแห่งชาติ (ฐานนิยม)			ฐานนิยม รวม	การแปลผล
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง		
การบริการ					
ความสะอาด	1	1	1	1	สำคัญมากที่สุด
ความปลอดภัย	1	1	2	1	สำคัญมากที่สุด
การคมนาคมขนส่ง	5	3	3	3	สำคัญปานกลาง
สันหนากการ	3	5	4	5	สำคัญน้อยที่สุด
เครื่องมือและอุปกรณ์	5	3	4	5	สำคัญน้อยที่สุด
ความรู้และข่าวสาร	4	4	5	4	สำคัญน้อย
สาธารณูปโภคและการสื่อสาร	5	4	5	5	สำคัญน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวก	อุทยานแห่งชาติ (ฐานนิยม)			ฐานนิยม รวม	การแปลผล
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง		
อาคารหลัก					
บ้านพัก	1	1	1	1	สำคัญมากที่สุด
ร้านอาหาร	2	2	2	2	สำคัญมาก
ค่ายเยาวชน	5	5	5	5	สำคัญน้อยที่สุด
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3	3	3	3	สำคัญปานกลาง
ร้านค้าและของที่ระลึก	4	4	4	4	สำคัญน้อย
ศูนย์วิจัย	5	5	4	5	สำคัญน้อยที่สุด
พิพิธภัณฑ์	5	5	5	5	สำคัญน้อยที่สุด
สถานที่และอาคารประกอบ					
ลานจอดรถ	1	1	1	1	สำคัญมากที่สุด
ลานกิจกรรม	5	1	5	3	สำคัญปานกลาง
เวทีกลางแจ้ง	5	4	5	5	สำคัญน้อยที่สุด
พื้นที่กางเต็นท์	1	5	1	1	สำคัญมากที่สุด
ด่านเก็บค่าธรรมเนียม	5	2	5	5	สำคัญน้อยที่สุด
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	3	1	1	1	สำคัญมากที่สุด
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ	1	1	1	1	สำคัญมากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคารที่สำคัญที่สุดโดยรวม 5 อันดับแรก สำหรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ คือ บ้านพัก พื้นที่กางเต็นท์ ลานจอดรถ ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ รองลงมาคือ ร้านอาหาร ลานกิจกรรมและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการบริการด้านความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ และมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันมีต่อความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภท จึงมีลำดับที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13

ลำดับความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการพัฒนา

สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับการพัฒนา		
	สูง	ปานกลาง	น้อย
การบริการ			
ความสะดวก	1	1	1
ความปลอดภัย	1	1	1
การคมนาคมขนส่ง	3	5	2
สันตนาการ	2	3	5
เครื่องมือและอุปกรณ์	5	5	5
ความรู้และข่าวสาร	5	4	1
สาธารณูปโภคและการสื่อสาร	4	5	1
อาคารหลัก			
บ้านพัก	1	1	1
ร้านอาหาร	2	2	1
ค่ายเยาวชน	5	5	5
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3	3	1
ร้านค้าและของที่ระลึก	3	4	5
ศูนย์วิจัย	5	5	3
พิพิธภัณฑ์	5	5	5
สถานที่และอาคารประกอบ			
ลานจอดรถ	5	1	1
ลานกิจกรรม	1	5	1
เวทีกลางแจ้ง	4	5	5
พื้นที่กางเต็นท์	4	1	1
ด่านเก็บค่าธรรมเนียม	3	5	5
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	2	3	1
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ	2	1	1

จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวบริเวณที่มีการพัฒนาสูงให้ความสำคัญต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย ได้แก่ บ้านพัก ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ ร้านค้า ร้านอาหาร ที่จอดรถ ลานกิจกรรม และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญต่อนักท่องเที่ยวในบริเวณที่มีการพัฒนาในระดับปานกลาง ได้แก่ บ้านพักพื้นที่กางเต็นท์ ร้านอาหาร ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ และห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและความต้องการที่แตกต่างกันได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.14

ประเภทที่พักที่นักท่องเที่ยวต้องการ จำแนกตามอุทยานแห่งชาติ

ประเภทที่พัก		อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
		หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
บ้าน/ บังกะโล	ใช้วัสดุท้องถิ่น	25	68	103	196
	เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น	14	29	35	78
	อื่น ๆ	18	32	27	77
	รวม	57	129	165	351
กางเต็นท์		29	7	8	44
อาคารชุด	ใช้วัสดุท้องถิ่น	4	8	9	21
	เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น	3	4	4	11
	อื่น ๆ	1	4	1	6
	รวม	8	16	14	38
เรือนแถว	ใช้วัสดุท้องถิ่น	3	7	8	18
	เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น	4	3	5	12
	อื่น ๆ	1	-	-	1
	รวม	8	10	13	31

จากตารางที่ 4.14 พบว่า สถาปัตยกรรมประเภทที่พัก ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการให้มีในอุทยานแห่งชาติมากที่สุด คือ บ้าน/ บังกะโล โดยเฉพาะที่ก่อสร้างด้วยวัสดุท้องถิ่น จำนวน 196 คน เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในหาดวนกรต้องการกางเต็นท์พักแรมมาก

ที่สุด ในระดับที่ใกล้เคียงกับบ้าน/ บังกะโล ที่ก่อสร้างด้วยวัสดุท้องถิ่น (จำนวน 29 คน และ 25 คน ตามลำดับ) รองลงมาคือ บ้าน/ บังกะโลแบบอื่น ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ระบุรูปแบบที่ชัดเจน จำนวน 18 คน สำหรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ต้องการที่พักประเภทบ้าน/ บังกะโลที่ก่อสร้างด้วยวัสดุท้องถิ่นมากที่สุด จำนวน 68 คน และ 103 คน ตามลำดับ รองลงมานักท่องเที่ยวในเกาะเสม็ด ต้องการที่พักประเภทบ้าน/ บังกะโลแบบอื่น ๆ (ไม่ระบุ) จำนวน 32 คน และบ้าน/ บังกะโลที่เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น จำนวน 29 คน ส่วนนักท่องเที่ยวในเกาะช้างต้องการบ้าน/ บังกะโลที่เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น จำนวน 35 คน และบ้าน/ บังกะโลแบบอื่น ๆ (ไม่ระบุ) จำนวน 27 คน

ตารางที่ 4.15

รูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่พักที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด

อุทยานแห่งชาติ	 สถาปัตยกรรมร่วมสมัย	 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	 สถาปัตยกรรมไร้รูปทรง
หาดวนกร	49 คน	13 คน	16 คน
เกาะเสม็ด	45 คน	42 คน	49 คน
เกาะช้าง	45 คน	66 คน	44 คน
รวม	139 คน	121 คน	109 คน

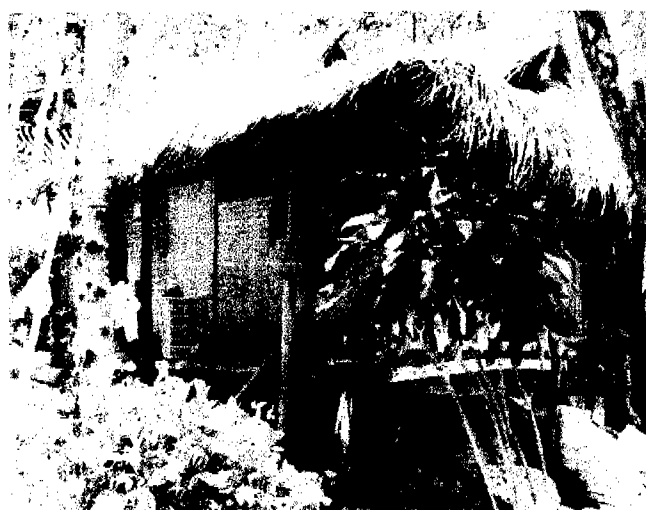
จากตารางที่ 4.15 รูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่พักที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดโดยรวมพบว่า สถาปัตยกรรมร่วมสมัย (contemporary architecture) ได้รับความนิยมสูงสุดจำนวน 139 คน รองลงมาคือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (vernacular architecture) จำนวน 121 คน และสถาปัตยกรรมไร้รูปทรง (non-specific style) จำนวน 109 คน เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งมีความต้องการรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้

นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร ต้องการสถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัยมากที่สุดจำนวน 49 คน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหาดวนกรมีการปรับปรุงผังบริเวณไปเมื่อ พ.ศ. 2546 จึงมีการปรับปรุงและก่อสร้างอาคารใหม่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรม

จึงมีการปรับปรุงและก่อสร้างอาคารใหม่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย นักท่องเที่ยวจึงมีความพึงพอใจในรูปแบบ และส่งผลต่อความต้องการรูปแบบสถาปัตยกรรมในการตอบแบบสอบถาม รองลงมาคือ สถาปัตยกรรมไร้รูปทรง และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ จำนวน 16 คน และ 13 คน ตามลำดับ นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด ต้องการรูปแบบสถาปัตยกรรมไร้รูปทรงมากที่สุด จำนวน 49 คน รองลงมาคือ สถาปัตยกรรมร่วมสมัย จำนวน 45 คน และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จำนวน 42 คน โดยนักท่องเที่ยวได้ให้เหตุผลว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมที่อยู่ในพื้นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ เนื่องจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มีลักษณะค่อนข้างทรุดโทรมและไม่แข็งแรง (ดังภาพที่ 4.8) และสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นโครงการที่พัฒนาใหม่มีรูปแบบที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากกว่า (ดังภาพที่ 4.9) สำหรับนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างส่วนใหญ่ มีความต้องการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวน 66 คน สถาปัตยกรรมร่วมสมัย จำนวน 45 คน และสถาปัตยกรรมไร้รูปทรง จำนวน 44 คน หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ พบว่า สถาปัตยกรรมในเกาะช้างมีการนำสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์เป็นรีสอร์ท และร้านค้ารองรับการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอยู่หลายแห่ง และสามารถสร้างบรรยากาศความเป็นธรรมชาติได้มากกว่าสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีอยู่ในพื้นที่ ดังภาพที่ 4.10 และ 4.11

ภาพที่ 4.8

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2549.

ภาพที่ 4.9

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2549.

ภาพที่ 4.10

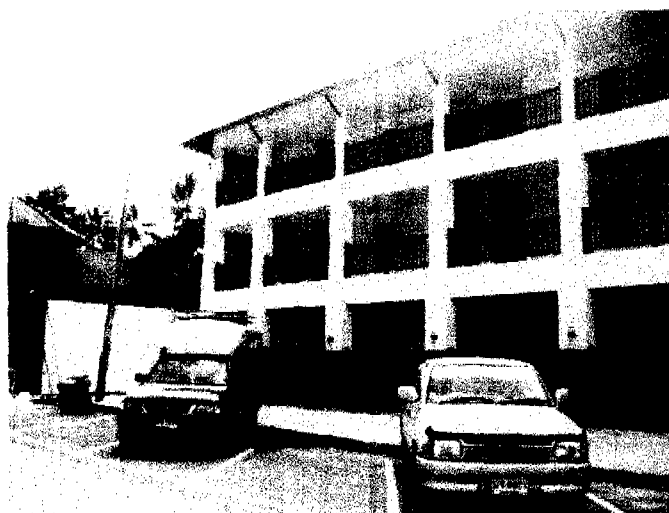
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549.

ภาพที่ 4.11

สถาปัตยกรรมร่วมสมัยในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

หมายเหตุ: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549.

จากการสอบถามด้านตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก โดยพิจารณาแยกในแต่ละประเภทการใช้สอย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้กลุ่มของอาคารบริการเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ลานกิจกรรม ตั้งอยู่ในบริเวณชายหาดที่ใกล้กับทะเลมากที่สุด ส่วนกลุ่มอาคารที่ให้ความรู้และข่าวสาร นักท่องเที่ยวต้องการให้ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณทางเข้า และแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติสูง เช่น บริเวณภูเขา ป่าไม้ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของแม่น้ำลำธาร และอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือใกล้กับเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

ตารางที่ 4.16

ตำแหน่งสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทที่นักท่องเที่ยวต้องการ

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	อุทยานแห่งชาติ		
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง
บ้านพัก	B	A	A
พื้นที่กางเต็นท์	C	B	C
นิทรรศการแสดงสัตว์และพันธุ์พืช	E	E	B
พิพิธภัณฑ์ฯ	E	C	C

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	อุทยานแห่งชาติ		
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง
ศูนย์วิจัยและพัฒนา	E	A	B
ร้านขายของที่ระลึก	E	B	B
ร้านค้า	B	B	B
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	B	E	E
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	D	D	D
ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ	B	B	B
ด่านเก็บค่าธรรมเนียม	E	E	E
เวทีกกลางแจ้ง	B	B	B
ค่ายเยาวชน	C	C	C
ลานจอดรถ	B	E	D
หอเตือนภัย	A	B	B
ร้านอาหาร	B	B	B

หมายเหตุ: A หมายถึง ติดชายหาด

B หมายถึง ที่ราบใกล้ชายหาด

C หมายถึง ที่ราบใกล้ป่าไม้

D หมายถึง ภูเขา

E หมายถึง ใกล้ทางเข้า

เมื่อพิจารณารายละเอียดจากตารางที่ 4.16 พบว่า โดยรวมนักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ตำแหน่งของสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ บ้านพักตั้งอยู่ติดกับชายหาด พื้นที่กางเต็นท์ พิคนิคภัณฑ์ และค่ายเยาวชนตั้งอยู่บริเวณที่ราบใกล้ป่าไม้ นิทรรศการแสดงสัตว์และพืชทะเล ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและด่านเก็บค่าธรรมเนียมอยู่บริเวณทางเข้า ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ เวทีกกลางแจ้ง และหอเตือนภัยควรตั้งอยู่บริเวณที่ราบใกล้ชายหาด เส้นทางศึกษาธรรมชาติควรอยู่ใกล้บริเวณภูเขา

ตารางที่ 4.17

สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจในการท่องเที่ยวจำแนกตามอุทยานแห่งชาติ

สิ่งที่ประทับใจ	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น	11	51	76	138
ความพร้อมด้านอาคาร/ สถานที่	36	43	32	111
การบริการของเจ้าหน้าที่	47	18	38	103
ความสวยงามของอาคาร	24	32	43	99
อื่น ๆ	17	22	20	59
ระบบการบริหารจัดการที่ดี	21	10	15	46

จากตารางที่ 4.17 พบว่า สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวโดยรวม ประทับใจในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติมากที่สุดคือ เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 138 คน รองลงมาคือความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ และการบริการของเจ้าหน้าที่ จำนวน 111 คน และ 103 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร มีความประทับใจการบริการของเจ้าหน้าที่มากที่สุด จำนวน 47 คน รองลงมาคือ ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ จำนวน 36 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดมีความประทับใจต่อเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด จำนวน 51 คน รองลงมาคือ ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ จำนวน 43 คน และความสวยงามของอาคาร จำนวน 32 คน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างส่วนใหญ่มีความประทับใจต่อเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 76 คน ความสวยงามของอาคาร จำนวน 43 คน และการบริการของเจ้าหน้าที่ จำนวน 38 คน แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวมากที่สุด 4 เรื่องคือ เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ ความสวยงามของอาคาร และการบริการของเจ้าหน้าที่ มีความสอดคล้องกับการศึกษาภาพรวมการท่องเที่ยวประเทศไทยของมหาวิทยาลัยศิลปากร (มปป.) ที่ได้สำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งจูงใจในการเดินทาง พบว่า ความสวยงามและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการจูงใจในการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.18

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก
ด้านกายภาพและการบริหารจัดการ

สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความพึงพอใจ			
	ด้านกายภาพ		ด้านการบริหารจัดการ	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ที่พัก (บ้านพัก/ พื้นที่กางเต็นท์)	3.66	1.291	3.59	1.330
ร้านอาหาร	3.16	1.511	3.32	1.448
ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ	2.70	1.512	2.92	1.436
ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก	2.68	1.510	3.04	1.441
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	2.38	1.694	2.51	1.687
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	2.26	1.687	2.42	1.701
ด้านเก็บค่าธรรมเนียม	2.20	1.691	2.39	1.705
ลานจอดรถ	2.07	1.725	2.25	1.782
นิทรรศการแสดงสัตว์ และพืช	1.98	1.703	2.09	1.700
ค่ายเยาวชน	1.77	1.639	2.08	1.728

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อที่พักแรมมากที่สุดโดยอยู่ในระดับพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66 และ 3.59 ตามลำดับ) ความพึงพอใจต่อกายภาพและการบริหารจัดการของร้านอาหาร (ค่าเฉลี่ย 3.16 และ 3.32) ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 2.70 และ 2.92) ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก (ค่าเฉลี่ย 2.68 และ 3.04) อยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกายภาพและการบริหารจัดการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.38 และ 2.51) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.26 และ 2.42) ด้านเก็บค่าธรรมเนียม (ค่าเฉลี่ย 2.20 และ 2.39) ลานจอดรถ (ค่าเฉลี่ย 2.07 และ 2.25) และนิทรรศการแสดงสัตว์และพืช (ค่าเฉลี่ย 1.98 และ 2.09) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากส่วนใหญ่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีการแข่งขันสูงเนื่องจากมีจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่า การแข่งขันสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ย่อมทำให้กายภาพและการบริหารจัดการในสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น พร้อมกับสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวด้วยเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณารายละเอียดของสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าคุณควรได้รับการปรับปรุงในสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภท ตามตารางที่ 4.19 ถึง ตารางที่ 4.24 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.19

ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่คุณควรได้รับการปรับปรุง

สิ่งที่ควรปรับปรุง	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
คุณภาพ	20	37	35	92
ตำแหน่งที่ตั้ง	13	36	36	85
ขนาด	21	25	27	73
สุขลักษณะ	15	31	24	70
ความสวยงาม	14	26	25	65
อุปกรณ์	15	21	18	54

จากตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นว่า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่คุณควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของคุณภาพ เช่น การให้บริการของเจ้าหน้าที่มากที่สุด จำนวน 92 คน รองลงมาคือ ตำแหน่งที่ตั้งและขนาด จำนวน 85 คน และ 73 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่านักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีความคิดเห็นว่าคุณควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของคุณภาพมากที่สุด จำนวน 21 คน รองลงมาคือ คุณภาพ จำนวน 20 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด มีความคิดเห็นว่าคุณควรปรับปรุงมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คุณภาพ จำนวน 37 คน ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 36 คน และสุขลักษณะ จำนวน 31 คน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีความคิดเห็นว่าคุณภาพ และขนาดของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด (จำนวน 36 คน 35 คน และ 27 คน ตามลำดับ)

จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแต่ละอุทยานแห่งชาติควรได้รับการปรับปรุงมีรายละเอียดที่ต่างกัน คือ อุทยานแห่งชาติหาดวนกรควรปรับปรุงเรื่องขนาด อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดควรปรับปรุงด้านคุณภาพ และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างควรปรับปรุงเรื่องตำแหน่งที่ตั้ง

ตารางที่ 4.20

ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อลานจอดรถที่ควรได้รับการปรับปรุง

สิ่งที่ควรปรับปรุง	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
ขนาด	27	41	30	98
ตำแหน่งที่ตั้ง	8	36	27	71
สุขลักษณะ	11	21	21	53
คุณภาพ	10	21	21	52
อุปกรณ์	13	18	21	52

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ลานจอดรถควรได้รับการปรับปรุงด้านขนาด และตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 98 คน และ 71 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีความคิดเห็นว่า ลานจอดรถควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของขนาดมากที่สุด จำนวน 27 คน รองลงมาคือ อุปกรณ์จำนวน 13 คน และสุขลักษณะจำนวน 11 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดมีความคิดเห็นว่า สิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด 4 อันดับแรก คือ ขนาด จำนวน 41 คน ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 36 คน คุณภาพและสุขลักษณะ จำนวน 21 คนเท่ากัน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีความคิดเห็นว่า ขนาดและตำแหน่งที่ตั้ง ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด (จำนวน 30 คน และ 27 คน ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.21

ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อที่พักที่ควรได้รับการปรับปรุง

สิ่งที่ควรปรับปรุง	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
คุณภาพ	20	52	56	128
สุขลักษณะ	17	52	46	115
ตำแหน่งที่ตั้ง	23	34	34	91
ความสะดวก	15	34	42	91
ขนาด	15	30	26	71

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ที่พักในอุทยานแห่งชาติควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องคุณภาพมากที่สุด จำนวน 128 คน รองลงมาคือ สุขลักษณะ จำนวน 115 คน ตำแหน่งที่ตั้งและความสวยงามของที่พัก จำนวน 91 คนเท่ากัน เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีความคิดเห็นว่า ที่พักควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของตำแหน่งที่ตั้งมากที่สุด จำนวน 23 คน รองลงมาคือ คุณภาพ จำนวน 20 คน และสุขลักษณะ จำนวน 17 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ดมีความคิดเห็นว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุงมากที่สุด คือ คุณภาพ และสุขลักษณะ จำนวน 52 คน รองลงมาคือ ตำแหน่งที่ตั้งและความสวยงามจำนวน 34 คน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีความคิดเห็นว่า คุณภาพสุขลักษณะและความสวยงามของที่พัก ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด (จำนวน 56 คน 46 คน และ 42 คน ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.22

ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อห้องน้ำ – สุขาสาธารณะที่ควรได้รับการปรับปรุง

สิ่งที่ควรปรับปรุง	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
สุขลักษณะ	28	82	72	182
คุณภาพ	18	44	38	100
ตำแหน่งที่ตั้ง	22	45	29	96
ขนาด	18	34	28	80
อุปกรณ์	18	26	22	66
ความสวยงาม	14	23	24	61

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ควรได้รับการปรับปรุงด้านสุขลักษณะ คุณภาพ และตำแหน่งที่ตั้งมากที่สุด จำนวน 182 คน 100 คน และ 96 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีความคิดเห็นว่า ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของสุขลักษณะมากที่สุด จำนวน 28 คน รองลงมาคือ ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 22 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด มีความคิดเห็นว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุงมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สุขลักษณะ จำนวน 82 คน ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 45 คน และคุณภาพ จำนวน 44 คน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีความคิดเห็นว่าสุขลักษณะ คุณภาพ และตำแหน่งที่ตั้งควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด (จำนวน 72 คน 38 คน และ 29 คน ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.23

ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อร้านอาหาร ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก
ที่ควรได้รับการปรับปรุง

ด้านที่ควรปรับปรุง	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
คุณภาพ	20	54	43	117
สุขลักษณะ	13	31	41	85
ตำแหน่งที่ตั้ง	15	33	33	81
ขนาด	22	22	29	73
ความสวยงาม	13	23	22	58

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ร้านอาหาร ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึกควรได้รับการปรับปรุงด้านคุณภาพ สุขลักษณะ และตำแหน่งที่ตั้งมากที่สุด จำนวน 117 คน 85 คน และ 81 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีความคิดเห็นที่ร้านอาหาร ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึกควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของขนาดมากที่สุด จำนวน 22 คน รองลงมาคือ คุณภาพ จำนวน 20 คน และตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 15 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด มีความคิดเห็นที่สิ่งที่ควรปรับปรุงมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คุณภาพ จำนวน 54 คน ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 33 คน สุขลักษณะ จำนวน 31 คน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีความคิดเห็นว่าคุณภาพ สุขลักษณะ และตำแหน่งที่ตั้งควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด (จำนวน 43 คน 41 คน และ 33 คน ตามลำดับ)

ตารางที่ 4.24

ความถี่ของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อด่านเก็บค่าธรรมเนียมที่ควรได้รับการปรับปรุง

ด้านที่ควรปรับปรุง	อุทยานแห่งชาติ (จำนวนคน)			รวม
	หาดวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	
คุณภาพ	20	44	45	109
ตำแหน่งที่ตั้ง	16	33	44	93
ความสวยงาม	15	23	12	50

สำหรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด่านเก็บค่าธรรมเนียม จากตารางที่ 4.24 พบว่า ด้านเก็บค่าธรรมเนียมควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของคุณภาพมากที่สุด จำนวน 109 คน รองลงมาคือ ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 93 คน เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหวนกรมีความคิดเห็นว่าคุณภาพมากที่สุด จำนวน 20 คน รองลงมาคือ ตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 16 คน และความสวยงามของด่านเก็บค่าธรรมเนียม จำนวน 15 คน นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ดมีความคิดเห็นว่าคุณภาพมากที่สุด คือ คุณภาพ จำนวน 44 คน และตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 33 คน และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างมีความคิดเห็นว่าคุณภาพ และตำแหน่งที่ตั้งของด่านเก็บค่าธรรมเนียมควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด (จำนวน 45 คน และ 44 คน ตามลำดับ)

นอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในแต่ละประเด็นที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการ รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.25 และ 4.26

ตารางที่ 4.25

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจด้าน		อุทยานแห่งชาติ			การทดสอบ		การแปลผล
		หวนกร	เกาะเสม็ด	เกาะช้าง	F	sig.	
กายภาพ	\bar{X}	3.1866	2.1400	2.3822	22.067	0.0000*	แตกต่างกัน
	SD	1.03058	0.99228	1.07663			
การบริหารจัดการ	\bar{X}	3.0027	2.1802	2.2342	18.720	0.0000*	แตกต่างกัน
	SD	1.04230	0.95611	0.92269			

หมายเหตุ * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและด้านการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติ พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการและด้านกายภาพอยู่ในระดับน้อย - ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 3.40) ทั้งนี้ ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยวในเกือบทุกอุทยานฯ มีค่าเฉลี่ยของ

ระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10) เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียด พบว่า นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการ และมีความพึงพอใจต่อกายภาพอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03) นักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ดมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการอยู่ในระดับพึงพอใจน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95) และมีความพึงพอใจต่อกายภาพอยู่ในระดับพึงพอใจน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99) และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการอยู่ในระดับพึงพอใจน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92) และมีความพึงพอใจต่อกายภาพอยู่ในระดับพึงพอใจน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07)

จากตารางที่ 4.25 พบว่า นักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและด้านการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบภายหลังด้วยวิธีการของ Scheffe' โดยมีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติ		Sig.		การแปลผล
		กายภาพ	การบริหารจัดการ	
หาดวนกร	เกาะเสม็ด	0.000*	0.000*	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
	เกาะช้าง	0.000*	0.000*	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
เกาะเสม็ด	หาดวนกร	0.000*	0.000*	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
	เกาะช้าง	0.220	0.917	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ
เกาะช้าง	หาดวนกร	0.000*	0.000*	แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
	เกาะเสม็ด	0.220	0.917	แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ

หมายเหตุ * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า นักท่องเที่ยวทั้ง 3 อุทยานแห่งชาติมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการน้อย - ปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจระหว่างอุทยานแห่งชาติของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด มีความพึงพอใจทั้ง 2 ด้านน้อยกว่าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง และมีความพึงพอใจน้อยกว่าของอุทยานแห่งชาติหาดวนกร

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ระดับความพึงพอใจข้างต้นอาจเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพซึ่งอุทยานแห่งชาติหาดวนกรที่มีขนาดเล็กและสภาพพื้นที่เป็นชายฝั่งทะเล มีรูปแบบการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับบางพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ดและอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ได้แก่ อ่าวพร้าว แหลมไชยเชษฐา นอกจากนี้หาดทรายแก้วและหาดทรายขาว ซึ่งเป็นหาดทรายที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดทั้ง 2 แห่ง มีลักษณะทางกายภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน จึงมีแนวโน้มว่าการพัฒนาอุทยานแห่งชาติทางทะเลต้องพิจารณาศักยภาพในแต่ละพื้นที่โดยรอบอุทยานชาตินั้น ๆ ไม่ควรพิจารณาโดยภาพรวมเพียงอย่างเดียว

จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความประทับใจต่อเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ และการบริการของเจ้าหน้าที่มากที่สุด ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริหารจัดการ และด้านกายภาพของอุทยานแห่งชาติ พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมต่อการบริหารจัดการและกายภาพอยู่ในระดับน้อย และมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 2.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02) น้อยกว่าระดับความพึงพอใจด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10) ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ได้ให้ความสำคัญต่อสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคารหลักอยู่ในระดับปานกลาง และสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทสถานที่ และอาคารประกอบนั้น นักท่องเที่ยวโดยรวมให้ความสำคัญน้อยกว่าอาคารหลัก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคาร สถานที่ที่นักท่องเที่ยวโดยรวมให้ความสำคัญที่สุด 3 อันดับแรก คือ บ้านพัก ร้านอาหาร ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ด้านการบริการนักท่องเที่ยวโดยรวมให้ความสำคัญกับความสะอาดและความปลอดภัยมากที่สุด

สำหรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณภาพในการใช้งาน และตำแหน่งที่ตั้งมากที่สุด

ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภทที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับความสวยงาม เช่น บ้านพัก เป็นต้น สำหรับความต้องการทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม พบว่า สถาปัตยกรรมประเภทที่พักที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีในอุทยานแห่งชาติมากที่สุด คือ บ้าน/ บังกะโล โดยเฉพาะที่ก่อสร้างด้วยวัสดุท้องถิ่น และรูปแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยได้รับความนิยมสูงสุด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวโดยรวมมีความต้องการให้ตำแหน่งของสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ บ้านพัก ตั้งอยู่ติดกับชายหาด และใกล้กับร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ

4.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นที่ ได้แก่ กิจกรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ รูปแบบสถาปัตยกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการ การบริหารจัดการภายในอุทยานแห่งชาติ พฤติกรรมด้านความถี่ในการท่องเที่ยว และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อสิ่งที่บ้านพักในอุทยานแห่งชาติควรได้รับปรับปรุง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อหาความเชื่อมโยงและความเป็นไปได้ สำหรับกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม ในการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นเฉพาะความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมสำหรับบ้านพัก เนื่องจากบ้านพักเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของธุรกิจท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) และเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ จำนวนแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติที่เกิดจากการเรียนรู้ สัมผัส หรือรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยพิจารณาแยกตามรายละเอียด ดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27

ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่

ความสัมพันธ์		ความถี่ใน การท่องเที่ยว	องค์ประกอบของพื้นที่		
			แหล่ง ท่องเที่ยว	กิจกรรม	สิ่งแวดล้อม
ความถี่	Correlation Coefficient Sig. (2-tails) N				
แหล่งท่องเที่ยว	Correlation Coefficient Sig. (2-tails) N	0.012 0.815 375			
กิจกรรม	Correlation Coefficient Sig. (2-tails) N	0.012 0.815 375	1.000** 400		
สิ่งแวดล้อม	Correlation Coefficient Sig. (2-tails) N	0.115* 0.026 375	0.408** 0.000 400	0.408** 0.000 400	

หมายเหตุ * หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ความถี่ในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมที่ดี ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความถี่ในการท่องเที่ยวมากขึ้น

ตารางที่ 4.28

ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยว กับประเภทและรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่พัก

ความสัมพันธ์		ความถี่ใน การท่องเที่ยว	สถาปัตยกรรม	
			ประเภท	รูปแบบ
ความถี่	Correlation Coefficient			
	Sig. (2-tails)			
	N			
ประเภท	Correlation Coefficient	0.247**		
	Sig. (2-tails)	0.000		
	N	334		
รูปแบบ	Correlation Coefficient	-0.033	0.051	
	Sig. (2-tails)	0.533	0.347	
	N	354	338	

หมายเหตุ * หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากข้อมูลตารางที่ 4.28 พบว่า ความถี่ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับประเภทของสถาปัตยกรรมที่พักที่นักท่องเที่ยวเลือกพักค้างแรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า ประเภทของสถาปัตยกรรมที่พักสามารถกำหนดความถี่ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น ยุทธศาสตร์ นโยบาย และการปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จึงต้องคำนึงถึงประเภทของสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ

สำหรับด้านการบริหารจัดการด้านพื้นที่ การบริการ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการบริหารจัดการด้านพื้นที่กับการบริการมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่การบริหารจัดการด้านพื้นที่ และการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความถี่ในการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า หากมีการบริหารจัดการด้านพื้นที่ การบริการ และปริมาณนักท่องเที่ยวมีมากขึ้น แต่ความถี่ในการเข้าใช้งานพื้นที่อาจลดลงหรือเพิ่มมากขึ้นก็ได้ ดังปรากฏรายละเอียดความสัมพันธ์ ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29

ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยว กับการบริหารจัดการด้านพื้นที่ การบริการ และนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

ความสัมพันธ์		ความถี่ใน การท่องเที่ยว	การบริหารจัดการ		
			พื้นที่	การบริการ	นักท่องเที่ยว
ความถี่	Pearson Correlation				
	Sig. (2-tails)				
	N				
พื้นที่	Pearson Correlation	-0.115*			
	Sig. (2-tails)	0.026			
	N	375			
การบริการ	Pearson Correlation	-0.083	0.408**		
	Sig. (2-tails)	0.107	0.000		
	N	375	400		
นักท่องเที่ยว	Pearson Correlation	-0.115*	1.000**	0.408**	
	Sig. (2-tails)	0.026		0.000	
	N	375	400	400	

หมายเหตุ * หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ตารางที่ 4.30

ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
การบริหารจัดการในอุทยานแห่งชาติ

ความสัมพันธ์		ความถี่	ความพึงพอใจ		
			กายภาพ	การบริหาร จัดการ	รวม
ความถี่	Pearson Correlation				
	Sig. (2-tails)				
	N				

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

ความสัมพันธ์		ความถี่	ความพึงพอใจ		
			กายภาพ	การบริหาร จัดการ	รวม
ด้านกายภาพ	Pearson Correlation	0.227**			
	Sig. (2-tails)	0.000			
	N	280			
ด้านการบริหาร จัดการ	Pearson Correlation	0.203**	0.854**		
	Sig. (2-tails)	0.001	0.000		
	N	282	261		
รวม	Pearson Correlation	0.249**	0.965**	0.957**	
	Sig. (2-tails)	0.000	0.000	0.000	
	N	249	259	259	

หมายเหตุ * หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีทิศทางที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า ถ้าสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ มีลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการที่ดี ย่อมทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและมีความถี่ในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามถึงสัมภาระ

4.3.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

การสอบถามถึงสัมภาระข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ผู้ให้ข้อมูล หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ยกเว้นอุทยานแห่งชาติหาดวนกรที่ไม่มีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยประชาชนผู้ให้ข้อมูลของอุทยานแห่งชาติทั้ง 2 แห่ง (อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง รวม 9 คน) ผลจากการสอบถามถึงสัมภาระ

พบว่า ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งลักษณะเบื้องต้นของการอยู่อาศัยในพื้นที่มีรายละเอียดใกล้เคียงกัน คือ ประกอบอาชีพด้านงานบริการนักท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด เป็นประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่บนเกาะเสม็ด และอยู่อาศัยมานานกว่า 10 ปี มีอาชีพรับจ้าง (ด้านการบริการนักท่องเที่ยว)

ประชาชนในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง คนในพื้นที่ดั้งเดิมส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณอ่าวสลักเพชร และบางเบาซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวประมง โดยอยู่อาศัยในพื้นที่มาตั้งแต่เกิด การประกอบอาชีพในปัจจุบันบางส่วนทำอาชีพประมง บางส่วนเปลี่ยนแปลงจากการทำประมงเป็นการทำเรือนเรม โดยที่รักษาวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมไว้เช่นเดิม แม้มีการปรับปรุงบ้างเล็กน้อยในด้านพื้นที่ใช้สอย แต่บางแห่งมีการก่อสร้างเพิ่มเติมอย่างไร้ความสอดคล้องกับอาคารเดิม นอกจากนี้ บางแห่งมีการเลี้ยงปลาในกระชังเพื่อเป็นการทดแทนการออกเรือและใช้สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว เรือประมงส่วนใหญ่จึงถูกนำไปใช้ในการรับส่งนักท่องเที่ยวแทน

4.3.2 ความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกของประชาชนในอุทยานแห่งชาติ

จากการสอบถามประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพและการบริหารจัดการในอุทยานแห่งชาติ ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ประชาชนในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และประชาชนในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีความคิดเห็นในทางที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มรายได้และทางเลือกในการประกอบอาชีพ แต่มีความคิดเห็นในทางลบต่อการพัฒนาโครงการของเอกชนที่บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อก่อสร้างรีสอร์ท ทั้งนี้ เนื่องจากมีประชาชนในพื้นที่บางส่วนยินยอมมอบเอกสารสิทธิ์ให้กับนายทุนเพื่อแลกกับเงินจำนวนมาก

2. ด้านการบริหารจัดการ ประชาชนในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด และประชาชนในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ไม่สามารถดูแลการใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากพื้นที่มีขนาดใหญ่ มีนักท่องเที่ยวและผู้ที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการถือครองกรรมสิทธิ์ของนายทุนที่อุทยานแห่งชาติที่ประกอบธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ สามารถเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติได้

ซึ่งอุทยานแห่งชาติมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ แต่ในปัจจุบันการพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ ยังไม่มีการวางแผนทางการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ ประกอบกับขาดการคำนึงถึงลำดับความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว ดังนั้น การวางแผนทางเพื่อพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการออกแบบและการจัดการสถาปัตยกรรม มุ่งเน้นศึกษาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติจากลักษณะทางกายภาพ รูปแบบสถาปัตยกรรม และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนากายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงประกอบไปด้วย

1. ศึกษาองค์ประกอบพื้นที่ภายในอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ศักยภาพในการท่องเที่ยว รูปแบบสถาปัตยกรรม รูปแบบการบริหารจัดการ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
3. กำหนดแนวทางการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติ

การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ดำเนินการรวบรวมจากทั้งแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านกายภาพของอุทยานแห่งชาติ รวบรวมจากแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติทางทะเล เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการท่องเที่ยว และรูปแบบการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ แบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่สองเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม ความต้องการและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการ และรูปแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 400 คน เกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการและรูปแบบสถาปัตยกรรมของสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวกับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตามแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติหาดวนกร สอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 80 คน อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด สอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 80 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 80 คน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง สอบถามนักท่องเที่ยว

ชาวไทย 80 คน และชาวต่างชาติ จำนวน 80 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนและความสัมพันธ์ ส่วนที่สามเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในอุทยานแห่งชาติต่อการบริหารจัดการ และรูปแบบของสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติ โดยการสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดร่วมกันเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม

5.1 ข้อสรุปที่ได้จากผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด แนวทางการออกแบบและการบริหารจัดการสถาปัตยกรรม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพของอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแนวทางในการออกแบบ และการบริหารจัดการสถาปัตยกรรม สรุปได้ดังนี้

5.1.1 แนวทางการพัฒนากายภาพด้วยการออกแบบสถาปัตยกรรม

จากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติสามารถจำแนกออกเป็น 3 แนวทาง ประกอบด้วย

1. แนวทางการวางโครงการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทางทะเล
2. แนวทางการวางผังความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติ
3. แนวทางการปรับปรุงรูปแบบสถาปัตยกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวทางการวางโครงการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทางทะเล

การวางโครงการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจำเป็นต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคารที่มีความสำคัญระดับปานกลาง – มากที่สุด ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และเป็นสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติประกอบด้วย บ้านพักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ร้านอาหาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ดังตารางที่ 4.12 ซึ่งอุทยานแห่งชาติทางทะเลที่มีแหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่

ในบริเวณต่าง ๆ และมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดเตรียมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละบริเวณจึงแตกต่างกันตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ดังตารางที่ 4.13 ดังนี้

1. บริเวณที่มีการพัฒนาสูง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีในพื้นที่บริเวณนี้ ได้แก่ บ้านพัก ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ ร้านค้า ร้านอาหาร ลานกิจกรรม และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว รวมถึงการอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง และกิจกรรมสันทนาการ

2. บริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีในพื้นที่บริเวณนี้ ได้แก่ บ้านพัก พื้นที่กางเต็นท์ ร้านอาหาร ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ และลานจอดรถ

3. บริเวณที่มีการพัฒนาน้อย สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีในพื้นที่บริเวณนี้ ได้แก่ บ้านพัก พื้นที่กางเต็นท์ ร้านอาหาร ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ ลานจอดรถ และลานกิจกรรม รวมถึงการอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง และการติดต่อสื่อสาร

จากผลการวิจัย พบว่า อุทยานแห่งชาติทางทะเลสามารถแบ่งพื้นที่ได้ในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่แต่ละแห่งในอุทยานแห่งชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติหาดวนกร เป็นแหล่งท่องเที่ยวขนาดเล็ก ลักษณะพื้นที่อยู่ในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง ส่วนอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ มีความหลากหลาย และมีการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวอยู่มาก การวางโครงการจึงต้องพิจารณาแยกในแต่ละบริเวณตามศักยภาพของพื้นที่ และระดับการพัฒนาในปัจจุบัน

แนวทางการวางผังความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติ

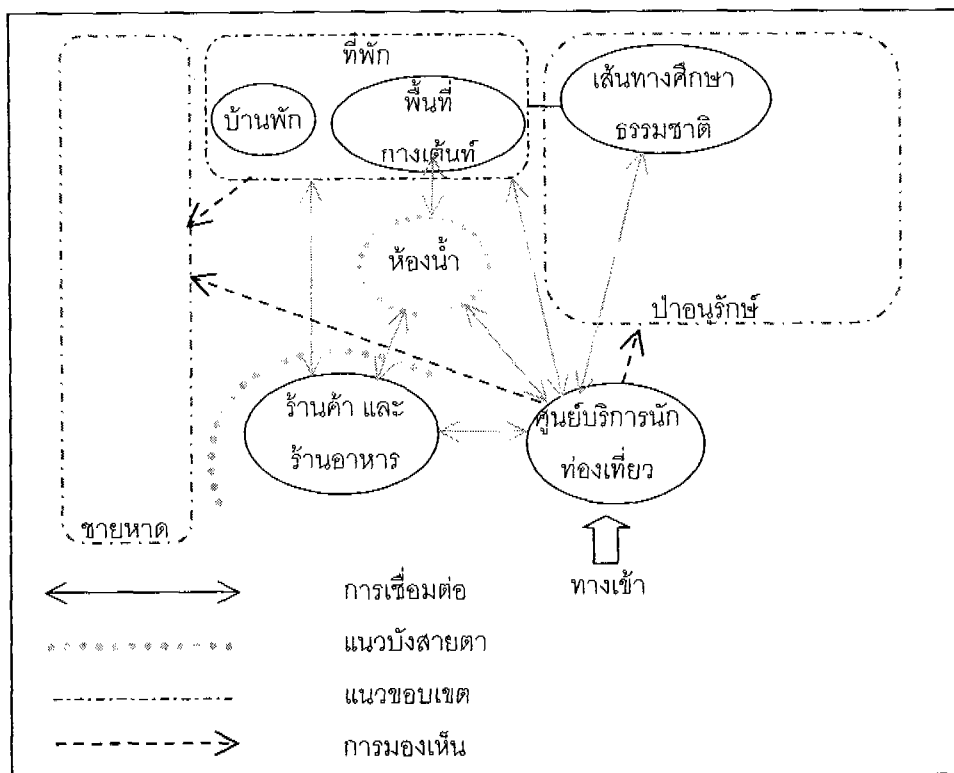
สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับการใช้งานของนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอุทยานแห่งชาติทางทะเลเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติทั้งทรัพยากรทางทะเลและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ดังนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้น จึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับพื้นที่สำคัญทั้ง 2 ส่วน และจัดวางตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้งานของนักท่องเที่ยว โดยศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรอยู่ใกล้กับทางเข้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้บริการข้อมูลกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอาคารสำหรับพักผ่อนให้อยู่ในบริเวณเดียวกับห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ ร้านค้าและร้านอาหาร เพื่อตอบสนองการใช้งานของนักท่องเที่ยว ดังตารางที่ 4.16 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่น่าจะเหมาะสม

ในการวางแผนบริเวณในอุทยานแห่งชาติ (เดชา บุญค้ำ, 2547, น. 114) ดังภาพที่ 5.1 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศรัณย์ ใจสะอาด (2546) ที่กล่าวว่า "การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ห้องสุขาในประเด็นของที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก และประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ สามารถสะท้อนประสิทธิภาพการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อบริการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ"

นอกจากนี้ การวางแผนจำเป็นต้องคำนึงถึงเส้นทางการสัญจร วิธีการเข้าถึงที่เหมาะสม เพื่อให้การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 5.1

การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกหลักภายในอุทยานแห่งชาติ

ตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องสามารถตอบสนองกิจกรรมการใช้งานได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ที่พักควรใกล้กับชายหาดซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับชายหาดหรือทะเลได้โดยตรง หรือหันหน้าสู่ธรรมชาติที่สวยงาม เข้าถึงได้สะดวก โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และไม่สร้างความขัดแย้งทางสายตา เช่น การกระจายตัวของกลุ่มอาคารไม่ให้ความหนาแน่น หรือการ

กำหนดระดับความสูงของอาคาร เป็นต้น ร้านค้า ร้านอาหาร ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากทางสัญจร สะดวกในการเข้าถึง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรอยู่ในตำแหน่งที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน พบเห็นได้ง่าย เช่น เส้นทางหลัก ทางเข้าหรือจุดสำคัญของอุทยานแห่งชาติ เข้าถึงได้สะดวกทั้งทางเท้าและทางรถยนต์ และสะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ ส่วนห้องน้ำ – สุขา สาธารณะควรกระจายตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เข้าถึงง่าย และเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย สามารถดูแลรักษาความปลอดภัยได้ และไม่มีผลกระทบเชิงลบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การจัดพื้นที่ของสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ การใช้ต้นไม้เป็นแนวบังสายตา และการลดทอนขนาดของอาคารเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้สถาปัตยกรรมกลมกลืนกับธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ศักยภาพในการท่องเที่ยวเรื่องเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ และความน่าสนใจของบริเวณรอบข้างขององค์การการท่องเที่ยวโลก โครงการสิ่งแวดล้อมสหประชาชาติ และสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (มปป.)

พฤติกรรมและความต้องการของท่องเที่ยวที่ต่างกันในแต่ละบริเวณการวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกมีรายละเอียดต่างกัน ดังนี้

1. บริเวณที่มีการพัฒนาสูง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมชอบการสังสรรค์และกิจกรรมต่าง ๆ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ของลานกิจกรรม ซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยวในบริเวณอื่น ๆ การวางแผนจึงควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมสาธารณะ (outdoor space) เป็นจุดรวมของกิจกรรม และเป็นศูนย์กลางของการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวเสมือนเป็นส่วนต้อนรับและดึงดูดนักท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน โดยการเปิดมุมมองสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามด้วยการสร้างพื้นที่ส่วนกลางสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การวางแผนควรคำนึงถึงการสัญจรของคนพิการและจัดพื้นที่สำหรับรองรับระบบขนส่งสาธารณะ เช่น ที่จอดรถรับ - ส่งนักท่องเที่ยว โดยความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภท และความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกกับระดับการใช้งาน จำแนกตามประเภทของผู้ใช้งานบริเวณนี้ ดังภาพที่ 5.2 และตารางที่ 5.1 ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและความเหมาะสมในการใช้งาน และสามารถแสดงความเชื่อมโยง (bubble diagram) ดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.2

ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง

บ้านพักนักท่องเที่ยว	0				
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ		1			
ร้านค้า			1		
ร้านอาหาร				2	
ลานกิจกรรม					0
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					

หมายเหตุ: 0 หมายถึง ไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้กัน

1 หมายถึง ควรอยู่ในบริเวณเดียวกัน

2 หมายถึง ควรอยู่ติดกัน

ตารางที่ 5.1

ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกกับระดับการใช้งานในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง

สิ่งอำนวยความสะดวก	นักท่องเที่ยว	เจ้าหน้าที่
บ้านพัก	●	○
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ	●	○
ร้านค้า	⊕	○
ร้านอาหาร	◐	○
ลานกิจกรรม	⊕	○
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	⊕	●

หมายเหตุ: ○ ตรวจสอบเป็นบางครั้ง

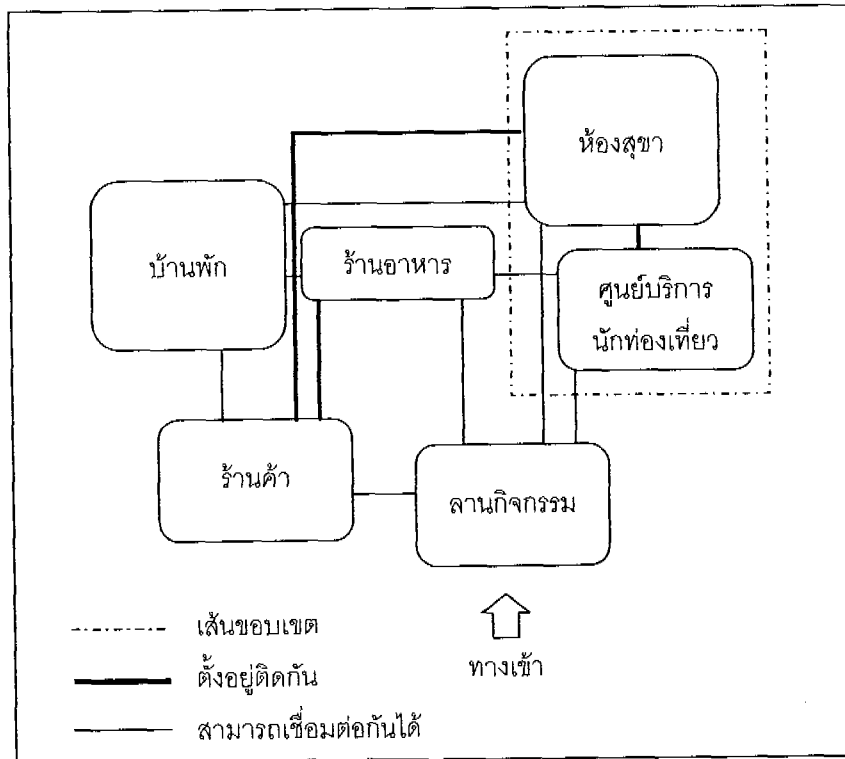
⊕ ไม่ค่อยใช้

◐ ใช้บ่อย

● ใช้บ่อยมาก

ภาพที่ 5.3

การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง

2. บริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง เป็นพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับความนิยมนักนักท่องเที่ยว ซึ่งบริเวณนี้มีจุดเด่นที่ความสงบเงียบ ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะได้รับความเป็นส่วนตัวและหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายได้อย่างเต็มที่ จึงควรออกแบบให้สถาปัตยกรรมกระจายตัวไม่รวมกันเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ การเชื่อมโยงของสถาปัตยกรรมแต่ละแห่งควรคำนึงถึงการสัญจรของคนพิการด้วย และควรลดทอนอาคารให้มีขนาดเล็ก เนื่องจากพื้นที่ยังไม่มีพัฒนามากนัก หากมีการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ จะทำให้เกิดการขัดแย้งทางสายตาได้ จึงควรจัดมีพื้นที่ในการพักผ่อนในบริเวณรอบ ๆ อาคาร ไม่มีการรบกวนซึ่งกันและกัน และจัดวางอาคารให้เสริมลักษณะเด่นของพื้นที่ ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภท และความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกกับระดับการใช้งาน จำแนกตามประเภทของผู้ใช้ในบริเวณที่ 1 (ดังภาพที่ 5.4 และตารางที่ 5.2) และสามารถแสดงการเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง ดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.4

ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง

พื้นที่ทางเดินที่	0	1	2
บ้านพักนักท่องเที่ยว	0	2	1
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ	2	1	1
ร้านอาหาร	2	0	1
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	1	1	0
ลานจอดรถ	1	1	0

หมายเหตุ: 0 หมายถึง ไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้กัน

1 หมายถึง ควรอยู่ในบริเวณเดียวกัน

2 หมายถึง ควรอยู่ติดกัน

ตารางที่ 5.2

ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกกับระดับการใช้งานในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง

สิ่งอำนวยความสะดวก	นักท่องเที่ยว	เจ้าหน้าที่
บ้านพัก	●	○
พื้นที่ทางเดินที่	●	○
ร้านอาหาร	◐	○
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ	●	○
ลานจอดรถ	◐	◐
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	◐	●

หมายเหตุ: ○ ตรวจสอบเป็นบางครั้ง

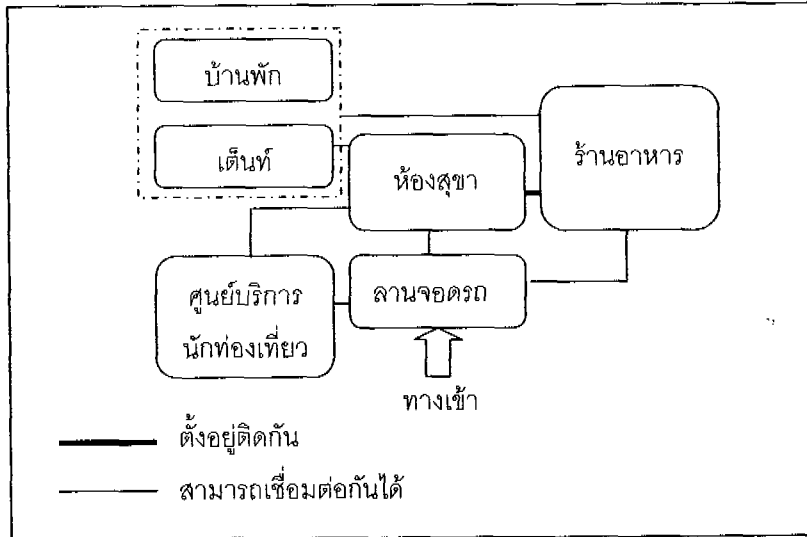
◐ ไม่ค่อยใช้

◑ ใช้บ่อย

● ใช้บ่อยมาก

ภาพที่ 5.5

การเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง

3. บริเวณที่มีการพัฒนาน้อย เป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพไม่มาก เนื่องจากการเข้าถึงพื้นที่สามารถเข้าถึงได้ยาก และอยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นค่อนข้างมาก จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้เต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสนใจในการแสวงหากิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์จากการเรียนรู้ ทั้งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชน และมีจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวสูง จึงไม่ควรพัฒนาสภาพใดเพิ่มเติม

แนวทางการปรับปรุงรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
การออกแบบควรต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับอาคารข้างเคียง ทั้งนี้ สถาปัตยกรรมภายในอุทยานแห่งชาติควรสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ ไม่สร้างความขัดแย้ง แต่สามารถส่งเสริมลักษณะเด่นของพื้นที่ได้ ควรเลือกใช้วัสดุทดแทนเลียนแบบวัสดุธรรมชาติที่ง่ายต่อการทำความสะอาด และบำรุงรักษา เช่น วัสดุที่มีสีน้ำตาล สีเขียว หรือสีเทา เป็นต้น โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดีที่สุด คือ สถาปัตยกรรมร่วมสมัย ดังตารางที่ 4.15 ที่ประยุกต์เค้าโครงในเชิงนามธรรมของสถาปัตยกรรมไทยกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ที่สามารถสะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่และความเป็นไทย ดังภาพที่ 5.6

ภาพที่ 5.6
สถาปัตยกรรมร่วมสมัย

นอกจากการออกแบบให้สถาปัตยกรรมมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมแล้ว การใช้งานที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอย ความสะอาด ความปลอดภัยและความสะดวกในการเข้าถึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบ ที่สามารถส่งผลต่อการเลือกใช้งานของนักท่องเที่ยวได้ ดังตารางที่ 4.11 โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

1. บ้านพักนักท่องเที่ยว ควรจัดพื้นที่จอดรถให้เพียงพอและสัมพันธ์กับจำนวนห้องพัก มีความสะดวกในการขนสัมภาระ การใช้งานและการเข้า - ออกของคนพิการ รวมถึงการออกแบบให้มีระเบียงพักผ่อนที่หันหน้าสู่ทะเลหรือกิจกรรมทางน้ำ การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับเครื่องใช้สำหรับรองรับความต้องการได้ครบถ้วน เช่น พื้นที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เครื่องทำน้ำอุ่น เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดเตรียมพื้นที่ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วนซึ่งสามารถสร้างความพึงพอใจในการใช้งานของนักท่องเที่ยวได้

2. ร้านอาหาร ควรเลือกใช้วัสดุที่สามารถทำความสะอาดได้ง่ายและไม่ก่อให้เกิดฝุ่นผงขึ้นภายในร้าน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับร้านอาหาร เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ

กับเรื่องความสะดวกเป็นอันดับแรก และควรคำนึงถึงขนาดพื้นที่ในร้านอาหารเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลายในการรับประทานอาหาร และการให้บริการของพนักงาน

3. ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ควรออกแบบให้มีช่องเปิดเพื่อระบายอากาศและกลิ่นอับได้อย่างเพียงพอ ความสะดวกในการใช้งานของคนพิการ เช่น การเข้า – ออก ขนาดพื้นที่ใช้งาน อุปกรณ์หรือราวจับในห้องน้ำ โดยออกแบบให้มีห้องน้ำสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ นอกจากนี้ การออกแบบควรคำนึงถึงพื้นที่ใช้งานและพื้นที่เก็บอุปกรณ์ที่ง่ายต่อการทำความสะอาด

4. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นจุดบริการสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว ที่ให้บริการทั้งด้านกิจกรรม และความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ จึงควรจัดพื้นที่ให้มีขนาดและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไปและคนพิการ ทั้งที่จอดรถ ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ เป็นต้น อีกทั้งควรมีพื้นที่ในการให้บริการด้านข้อมูล และข่าวสารในการท่องเที่ยว รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสม สร้างบรรยากาศให้ดึงดูดและจัดให้พื้นที่ส่วนนี้เป็นจุดร่วมของกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

5.1.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพด้วยการบริหารจัดการสถาปัตยกรรม

การบริหารจัดการสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติสามารถจำแนกออกเป็น 3 แนวทางประกอบด้วย

1. แนวทางการจัดเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน
2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
3. แนวทางการให้บริการ

แนวทางการจัดเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ระบบขนส่งมวลชนที่ดี มีประสิทธิภาพสามารถลดพื้นที่จอดรถได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อระบบการคมนาคมขนส่งมวลชนเป็นหลัก อีกทั้งสภาพปัจจุบันพื้นที่ซึ่งมีขนาดเล็ก และไม่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในตำแหน่งที่ต่างกันมากนัก ระบบขนส่งมวลชนจึงเหมาะสมที่สุด อย่างไรก็ตาม เส้นทางคมนาคมปัจจุบันในอุทยานแห่งชาติขนาดใหญ่บางแห่งยังมีสภาพเส้นทางที่ไม่สะดวกและปลอดภัย เพราะการเข้าถึงและการบริหารจัดการไม่ทั่วถึงบางพื้นที่จึงเกิดความเสื่อมโทรมและพัฒนาได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภท

น้ำใช้ของอุทยานแห่งชาติ ที่มีลักษณะเป็นเกาะแยกตัวจากชายฝั่งซึ่งต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ และการชื้อน้ำจากชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ระดับราคาของสินค้าและบริการ

แนวทางการจัดเตรียมความพร้อมพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง จำเป็นต้องคำนึงถึงขนาดเส้นทางสัญจร สภาพเส้นทางที่ดี สะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง การติดตั้งอุปกรณ์ที่ช่วยป้องกันอันตรายจากการใช้เส้นทางให้มีประสิทธิภาพ เช่น การติดตั้งกระจกนูน ในบริเวณที่มองไม่เห็นเส้นทางรถที่สวนมา การติดตั้งกันชนในบริเวณพื้นที่เสี่ยงและการให้แสงสว่าง ในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อทำให้ทัศนวิสัยชัดเจนขึ้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ป่าในพื้นที่ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

การจัดการด้านพื้นที่ ควรมีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อการให้บริการ นักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ โดยการวางผังและการดูแลอาคาร สถานที่ให้มีความสะอาดและใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรกายภาพและการให้บริการที่มีมาตรฐาน มีรูปแบบที่ชัดเจนสอดคล้องกันในทุกอุทยานแห่งชาติเพื่อใช้ในการควบคุม ตรวจสอบ และวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดราคาสำหรับที่พัก เป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากราคาที่พักเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจเลือกพักแรมหรือไม่พักแรมในอุทยานแห่งชาติของนักท่องเที่ยว แม้จะเป็นปัจจัยรองจากความสวยงามและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ผลจากวิจัย พบว่า อุทยานแห่งชาติที่มีการแข่งขันของผู้ประกอบการในกิจการประเภทที่พักแรมสูง หรือมีทางเลือกในการเลือกพัก มีความหลากหลายทั้งรูปแบบ ตำแหน่งที่ตั้ง และระดับราคา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การพักแรมของนักท่องเที่ยว คือ ระดับราคาที่เหมาะสม ดังตารางที่ 4.10 เมื่อพิจารณาระดับราคา ของที่พักในอุทยานแห่งชาติที่มีการแข่งขันของผู้ประกอบการในกิจการประเภทที่พักแรมสูง พบว่า ระดับราคาที่พักสูงกว่าค่าที่พักเฉลี่ยที่นักท่องเที่ยวระบุในการตอบแบบสอบถาม สำหรับอุทยานแห่งชาติที่มีการแข่งขันของที่พักน้อย โดยมีจำนวนที่พักไม่มาก ดูแลด้วยองค์กรเดียว แต่มีระดับราคาหลากหลาย ตามความครบถ้วนของสิ่งอำนวยความสะดวก และขนาดของที่พัก สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับ นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การกำหนดราคาที่พักให้เหมาะสมควรคำนึงถึงระดับราคาที่สามารถรองรับ นักท่องเที่ยวได้หลายระดับแต่ต้องสอดคล้องกับคุณภาพของที่พัก ทั้งนี้ ระดับราคาของที่พักสามารถ แสดงถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น หากการพัฒนาที่ใกล้ชิดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

การพัฒนาด้านคุณภาพและรูปแบบที่สามารถยกระดับให้สูงขึ้น ย่อมส่งผลต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น และสามารถก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ขึ้นมารองรับได้

แนวทางการให้บริการ

การให้บริการของเจ้าหน้าที่ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีประจำอยู่ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว คอยให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา อุทยานแห่งชาติจึงควรจัดพื้นที่ทำงานให้กับเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการทำงานได้อย่างเต็มที่ มีพื้นที่สำหรับการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างถูกต้องและน่าสนใจ เช่น การจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อเดินศึกษาธรรมชาติพร้อมบรรยายตลอดเส้นทาง หรือจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมการดำน้ำพร้อมการให้ความรู้และดูแลโดยเจ้าหน้าที่หรือคนในท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ และควรมีการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของการวางผังอยู่ตลอด เนื่องจากมีปัจจัยเกี่ยวกับเวลา และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนการให้บริการด้านการดูแลรักษาความสะอาด เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด อุทยานแห่งชาติจึงควรจัดช่วงเวลาการทำความสะอาดให้เหมาะสมตามลักษณะการใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวก และบำรุงรักษาสภาพร้านค้าให้ดีอยู่เสมอ ไม่ควรปล่อยให้เกิดฝุ่นผง หรือเศษวัสดุจากตัวอาคารหรือวัสดุตกแต่ง

5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติ

การพัฒนากายภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ จึงควรมียุทธศาสตร์ในดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของอุทยานฯ และประชาชนในพื้นที่ได้ ซึ่งจากผลการวิจัย สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติที่เป็นไปได้ มี 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว

สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การคมนาคม การอุปโภค และการสื่อสาร เป็นจุดอ่อนของอุทยานแห่งชาติทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานแห่งชาติที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นเกาะ การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน อาทิเช่น

1. การพัฒนาเส้นทางการคมนาคมให้ได้มาตรฐาน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
2. การลงทุนเพื่อวางระบบส่งน้ำอุปโภคที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดรายจ่ายด้านการขนส่งและลดปัญหามลภาวะบนทางสัญจรในพื้นที่ได้
3. การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทการสื่อสาร ซึ่งจัดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่ช่วยยืดระยะเวลาการท่องเที่ยวให้นานขึ้นได้

แนวทางการพัฒนากายภาพสำหรับยุทธศาสตร์นี้ ต้องอาศัยแนวทางด้านการออกแบบและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 2 แนวทางหลัก ได้แก่ แนวทางการจัดเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน และแนวทางการวางโครงการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและปรับปรุงกายภาพของพื้นที่

ลักษณะทางกายภาพสามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ ยุทธศาสตร์นี้จึงอาศัยกายภาพของอาคาร สถานที่ในบริเวณที่เป็นย่านที่สามารถมองเห็นได้เด่นชัด หรือบริเวณที่นักท่องเที่ยวใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยอาศัยแนวทางในการออกแบบเพื่อพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย 2 แนวทางหลัก ได้แก่ แนวทางการวางผังความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่ และแนวทางการปรับปรุงรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งการดำเนินการในยุทธศาสตร์นี้ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยเสนอแนะให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดพื้นฐานของการจัดการอุทยานแห่งชาติ ที่ว่าด้วย การวางผังบริเวณและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเน้นการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้พื้นที่ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณย์ ใจสะอาด (2546) เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ที่ครอบคลุมทั้งในประเด็นของที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก และประสิทธิภาพการให้ประโยชน์ ดังนี้

1. การพัฒนาพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าใช้พื้นที่ได้จริงหลังการพัฒนาพื้นที่บริเวณดังกล่าวเสร็จสิ้น ทั้งนี้ อาจดำเนินการโดยสร้างกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใช้งานในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับความสนใจนั้น

2. การเปลี่ยนเส้นทางการสัญจรของนักท่องเที่ยว เพื่อเตรียมการการพัฒนาพื้นที่ที่ถูกใช้งานมาก โดยการสร้างเส้นทางการเชื่อมต่อกับทะเลให้มากขึ้นทำให้พื้นที่ที่ถูกใช้งานมากได้รับการฟื้นฟู ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดทางสัญจรใหม่และเกิดการกระจายรายได้สู่บริเวณอื่นเพิ่มขึ้น

3. การเปิดพื้นที่พัฒนาใหม่ทุกแห่งจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การควบคุม บังคับใช้กฎเกณฑ์การใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม ด้วยวิธีดำเนินการที่ไม่เข้มงวดในทันที ประกอบกับการให้ความรู้และคำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถปรับพฤติกรรม การท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

4. การเปิดพื้นที่ทุกส่วนหลังการพัฒนาให้นักท่องเที่ยวเข้าใช้งานได้พร้อมกันในทุกพื้นที่ สามารถส่งผลต่อทัศนคติในการใช้พื้นที่ได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่อสามารถเปิดพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาทั้งหมดพร้อมกัน จึงจำเป็นต้องอาศัยการบังคับใช้กฎเกณฑ์และมาตรการการใช้พื้นที่อย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์อย่างเหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบังคับใช้กฎเกณฑ์ ในการใช้พื้นที่

ยุทธศาสตร์นี้เริ่มดำเนินการควบคู่ไปกับการเปิดพื้นที่ใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยดำเนินการตามแนวทางการให้บริการซึ่งเป็นแนวทางด้านการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยวในการเข้าใช้พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา การดำเนินยุทธศาสตร์นี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อต้องดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ใช้พื้นที่ วางมาตรการ และบทลงโทษอย่างชัดเจน
2. จัดอบรมให้ความรู้ด้านกฎเกณฑ์การใช้พื้นที่ให้กับเจ้าหน้าที่ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งล้วนมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้บุคคลทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจตรงกันถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้พื้นที่ และสามารถให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน
3. ให้การสนับสนุนพฤติกรรมที่ดี ให้เป็นตัวอย่างแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น หรือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยให้นักท่องเที่ยว ประชาชน เจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการทั้งหมดมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การตลาดเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจ และสังคม

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำรายได้มาพัฒนาอุทยานแห่งชาติให้ยั่งยืนต่อไป ภายใต้การบริหารจัดการด้วยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดระดับราคากลาง มาตรฐานการให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างมาตรฐานของการบริการการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ
2. การทำการตลาดเพื่อกระตุ้นการแข่งขันด้านการบริการที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถยกระดับ มาตรฐานการให้บริการของผู้ประกอบการแต่ละรายได้
3. การจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่
4. การปรับมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกให้พัฒนาขึ้น ยกระดับนักท่องเที่ยวที่ สูงขึ้น เพื่อผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่เพิ่มขึ้น และลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากเกินไป อีกทั้งยังสามารถยกระดับรายได้ให้กับผู้ประกอบการ ชุมชน และอุทยานแห่งชาติได้อีกทางหนึ่ง

5.3 การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพ ตัวอย่าง:

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับและสนับสนุนกิจกรรม การท่องเที่ยว

การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวด้านการคมนาคมขนส่ง ควรจัด พื้นที่รองรับระบบขนส่งมวลชน เช่น จุดจอดรถรับส่ง การแยกเส้นทางวิ่งของรถบริการกับทางเดิน ของนักท่องเที่ยวเพื่อป้องกันอันตราย ปรับปรุงเส้นทางจราจรให้มีความกว้างเพียงพอและปรับสภาพ พื้นผิวจราจรให้ได้มาตรฐาน

ด้านการสื่อสาร ควรเพื่อระบบการสื่อสารที่ทันสมัย โดยเลือกใช้เทคโนโลยีที่ไม่ก่อให้เกิด ผลกระทบทางกายภาพของพื้นที่ เช่น ระบบการสื่อสารไร้สาย (Wireless LAN)

ด้านน้ำอุปโภค ควรลงทุนเดินท่อส่งน้ำใต้ดินเพื่อลดการขนส่งด้วยรถยนต์ซึ่งเป็นการสร้าง มลภาวะให้กับการจราจรและพื้นที่โดยรอบด้วย

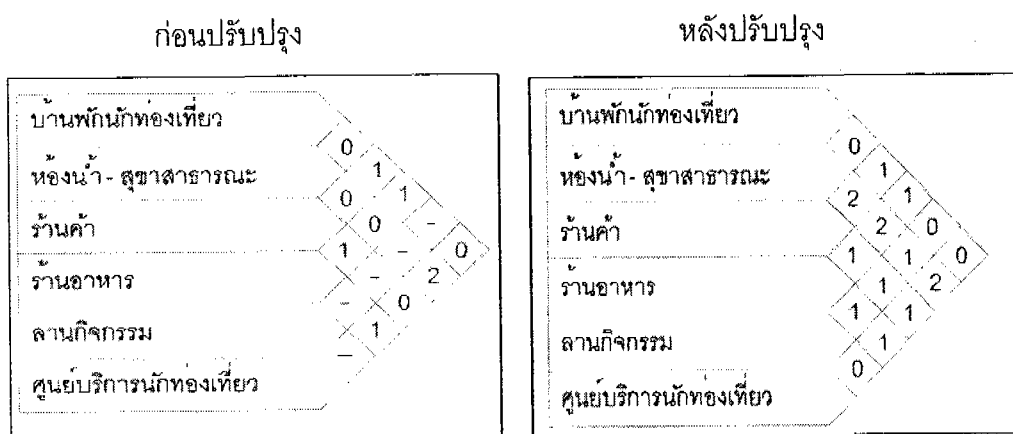
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและปรับปรุงกายภาพของพื้นที่

การใช้พื้นที่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถตอบสนองพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวในแต่ละ บริเวณได้อย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาแยกตามรายละเอียดในแต่ละบริเวณ พบว่า ความสัมพันธ์ ของสิ่งอำนวยความสะดวกในปัจจุบัน ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและตอบสนองการใช้สอย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. บริเวณที่มีการพัฒนาสูง พื้นที่ตัวอย่างการวางผังตามแนวทางการวางผังในอุทยานแห่งชาติ สำหรับงานวิจัยนี้ คือ บริเวณหาดทรายแก้วของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด พื้นที่บริเวณนี้ไม่มีลานกิจกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ รวมถึงตำแหน่งที่ตั้งของห้องน้ำ – สุขาสาธารณะที่อยู่ห่างจากชายทะเล จึงไม่สามารถรองรับการใช้งานของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่มลานกิจกรรม และปรับตำแหน่งที่ตั้งของห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ ดังภาพที่ 5.7

ภาพที่ 5.7

ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง

หมายเหตุ: 0 หมายถึง อยู่ห่างกัน 1 หมายถึง อยู่ในบริเวณเดียวกันและ 2 หมายถึง อยู่ติดกัน

การปรับปรุงผังบริเวณและรูปแบบสถาปัตยกรรมในบริเวณที่มีการพัฒนาสูง (ดังภาพที่ 5.9) ควรปรับปรุงโดยเน้นส่วนที่นักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมต่อกับทะเล ให้เป็นทางผ่านสู่ส่วนต่าง ๆ ของอุทยานแห่งชาติ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว ซึ่งลักษณะการใช้พื้นที่ของลานกิจกรรมจะทำให้ไม่มีอาคารบดบังทัศนียภาพของทะเล ทำให้เกิดพื้นที่ว่างขนาดใหญ่เพียงพอ นักท่องเที่ยวจึงสามารถสัมผัสธรรมชาติทางทะเลได้โดยตรง เน้นการสร้างลานกิจกรรมเป็นศูนย์กลางกิจกรรม (ดังภาพที่ 5.13) และการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว ส่วนบริเวณด้านหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ควรสร้างให้มีวงเวียนที่สามารถหมุนเวียนการจราจร พร้อมจัดให้มีที่จอดรถและพื้นที่จอดรถรับ – ส่งนักท่องเที่ยว โดยสามารถประยุกต์ใช้แนวทางการปรับปรุงพื้นที่ได้หลายรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยแสดงตัวอย่างในการประยุกต์ใช้ไว้ 2 ตัวอย่าง ได้แก่

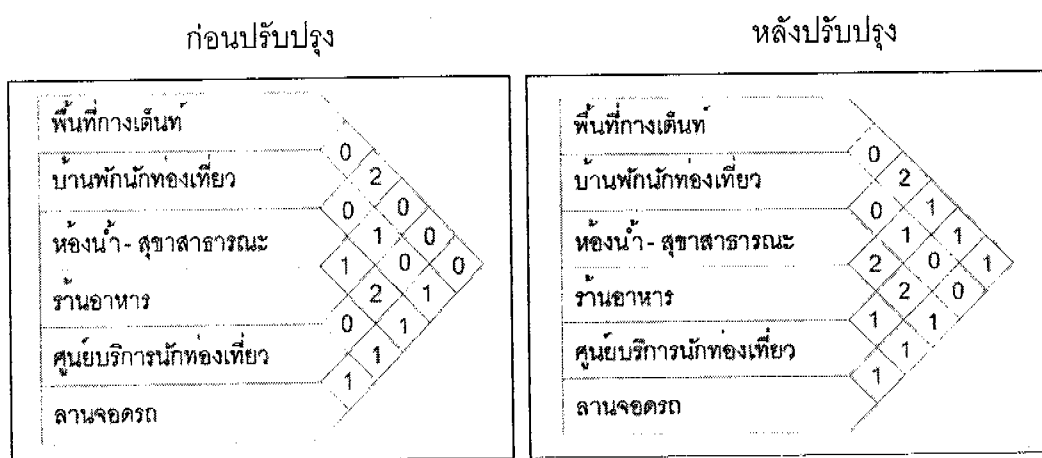
ตัวอย่างที่ 1: แสดงผังบริเวณหลังการปรับปรุงที่เน้นพื้นที่ลานกิจกรรม ตามแนวทางการวางโครงการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทางทะเลเป็นหลัก โดยให้ลานกิจกรรมเป็นพื้นที่ส่วนกลางขนาดใหญ่ที่เน้นให้เห็นความสวยงามของธรรมชาติมากขึ้น และเป็นศูนย์กลางของการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในบริเวณนี้

ตัวอย่างที่ 2: แสดงผังบริเวณหลังการปรับปรุงที่เน้นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่เป็นหลัก และมีการกระจายของประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ทั่วบริเวณ เพื่อให้สะดวกในการเข้าใช้งานของนักท่องเที่ยว ตามแนวทางการวางผังความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติเป็นหลัก แสดงผังบริเวณในภาพที่ 5.10 และ 5.11

2. บริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง พื้นที่ตัวอย่างการวางผังตามแนวทางการวางผังในอุทยานแห่งชาติ สำหรับงานวิจัยนี้ คือ บริเวณเขาแหลมหญ้าของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก จุดเด่นของพื้นที่บริเวณนี้ คือ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ความเงียบสงบ และความเป็นส่วนตัว โดยความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในปัจจุบัน พบว่า ตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและห้องน้ำ – สุขาสาธารณะไม่สอดคล้องกับแนวทางการวางผังความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่ ดังภาพที่ 5.8

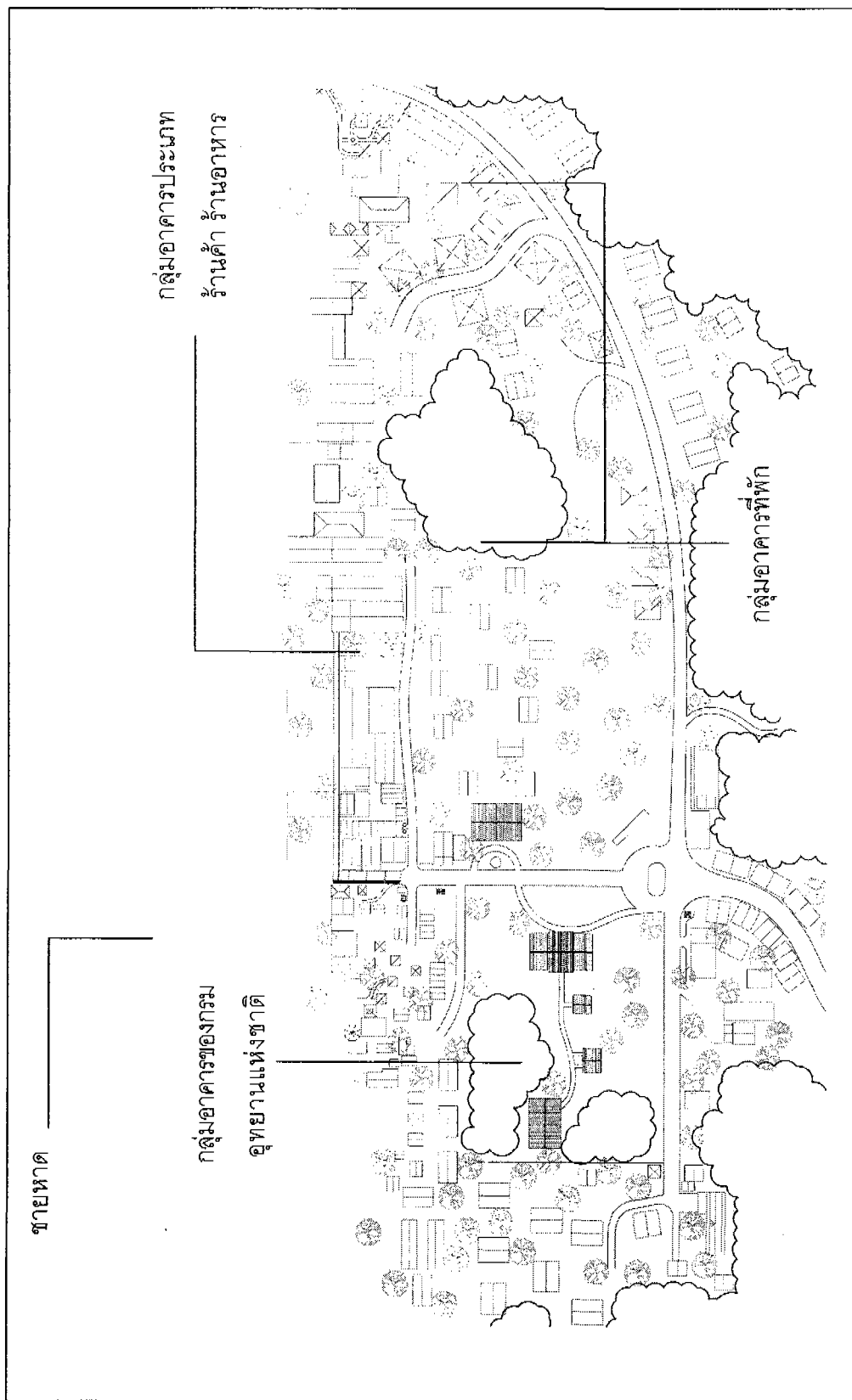
ภาพที่ 5.8

ความสัมพันธ์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่มีการพัฒนาปานกลาง

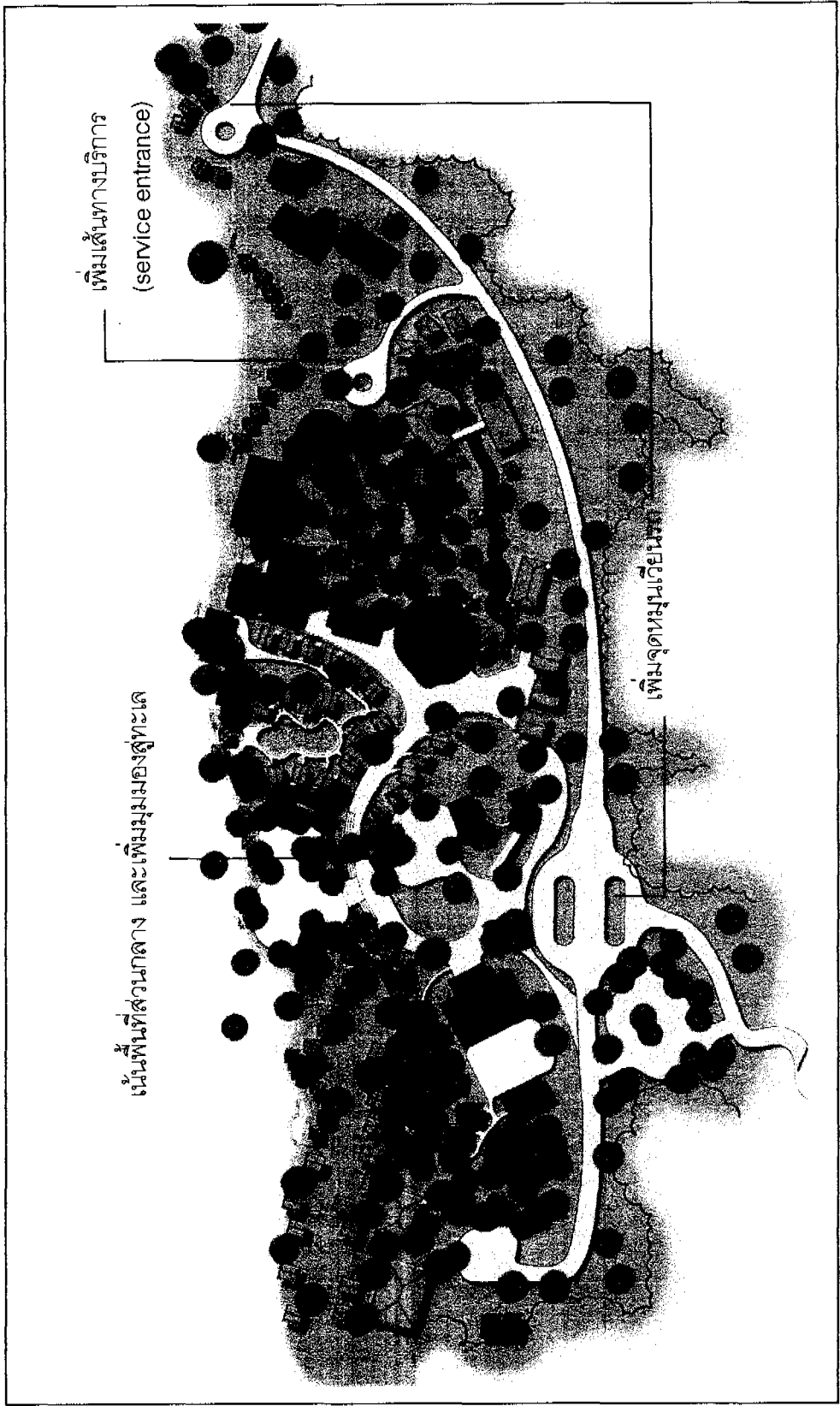
หมายเหตุ: 0 หมายถึง อยู่ห่างกัน 1 หมายถึง อยู่ในบริเวณเดียวกัน และ 2 หมายถึง อยู่ติดกัน

ภาพที่ 5.9
ผังบริเวณหาดทรายแก้ว (พื้นที่ที่มีการพัฒนาสูง) ก่อนได้รับการปรับปรุง

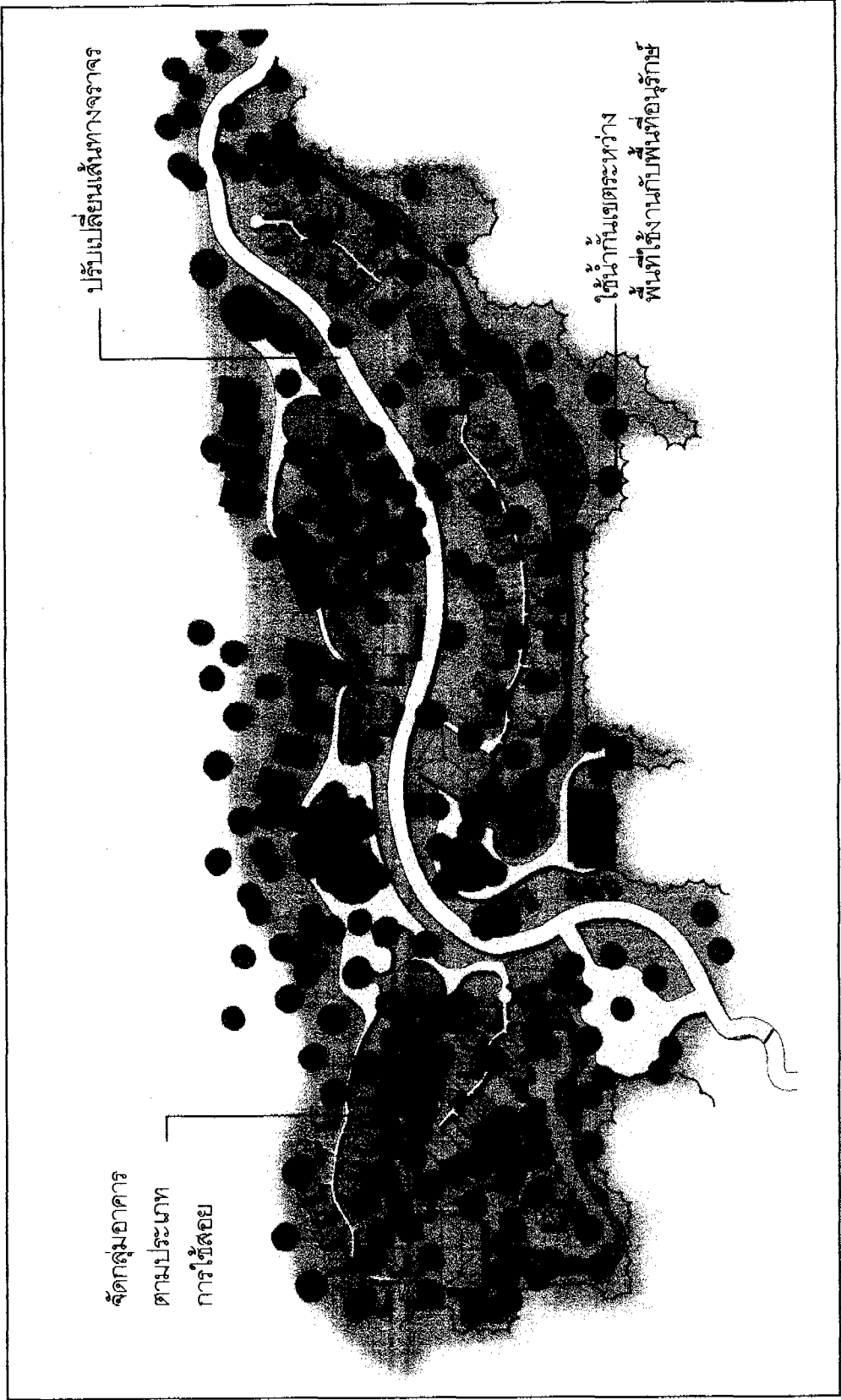
ภาพที่ 5.10

ตัวอย่างที่ 1 การปรับปรุงโดยเน้นพื้นที่ส่วนกลางเพื่อก่อให้เกิดกิจกรรม และการเปิดมุมมองสู่ทะเล

ภาพที่ 5.11

ตัวอย่างที่ 2 การปรับปรุงโดยเน้นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่

ภาพที่ 5.12

ตัวอย่างเส้นทางการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่เลียนแบบธรรมชาติ

ที่มา: Tan Hock Beng, 2001.

ภาพที่ 5.13

ตัวอย่างการจัดพื้นที่ส่วนลานกิจกรรม

ที่มา: John Ormsbee Simonds, 1997.

การปรับปรุงผังบริเวณและรูปแบบสถาปัตยกรรม บริเวณที่มีการพัฒนาปานกลางดังภาพที่ 5.14 เน้นการปรับปรุงในส่วนบริการนักท่องเที่ยว ด้วยการลดทอนขนาดของร้านอาหาร เปลี่ยนวัสดุอาคารและปรับรูปแบบอาคารให้เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย (ดังตารางที่ 4.15) ปรับปรุงการวางผังบริเวณส่วนบริการโดยจัดให้ห้องน้ำ – สุขาสาธารณะหันหน้าออกสู่เส้นทางสัญจร เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลรักษาความปลอดภัย และย้ายตำแหน่งร้านอาหารมาอยู่ในบริเวณทิศใต้ เพื่อเปิดมุมมองของทะเลฝั่งหาดแม่รำพึง ดังภาพที่ 5.17 การปรับปรุงอาคารให้ข้อมูลที่มีอยู่ในสามารถให้ข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยไม่ทำให้สื่อเสียหาย พร้อมเปิดมุมมองในทะเลฝั่งท่าเรือ ในด้านอาคารที่พักควรจัดให้มีการเพิ่มบ้านพักในบริเวณพื้นที่บ้านพักเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเดิมที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน และบริเวณเนินเขาทางลงสู่ชายหาดซึ่งควรเสริมลักษณะพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ลาดชันหากมองจากชายหาดได้ ดังภาพที่ 5.18 รวมทั้งปรับปรุงวัสดุอาคารให้มีคุณภาพไม่ก่อให้เกิดฝุ่นผงหรือเศษวัสดุจากตัวอาคาร หรือวัสดุตกแต่ง เช่น การเลือกใช้วัสดุทดแทนเลียนแบบธรรมชาติ เป็นต้น

ผู้วิจัยเสนอแนะการปรับปรุงพื้นที่บริเวณเขาแหลมหญ้า ด้วยการปรับเปลี่ยนตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวห้องน้ำ – สุขาสาธารณะ และพัฒนาเส้นทางจราจร จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ดังภาพที่ 5.8 การออกแบบอาคารบ้านพักให้เสริมลักษณะเด่นของพื้นที่ที่เป็นเนินเขาติดชายหาด และแสดงผังบริเวณตัวอย่างในการประยุกต์ใช้ไว้ 2 ตัวอย่าง ได้แก่

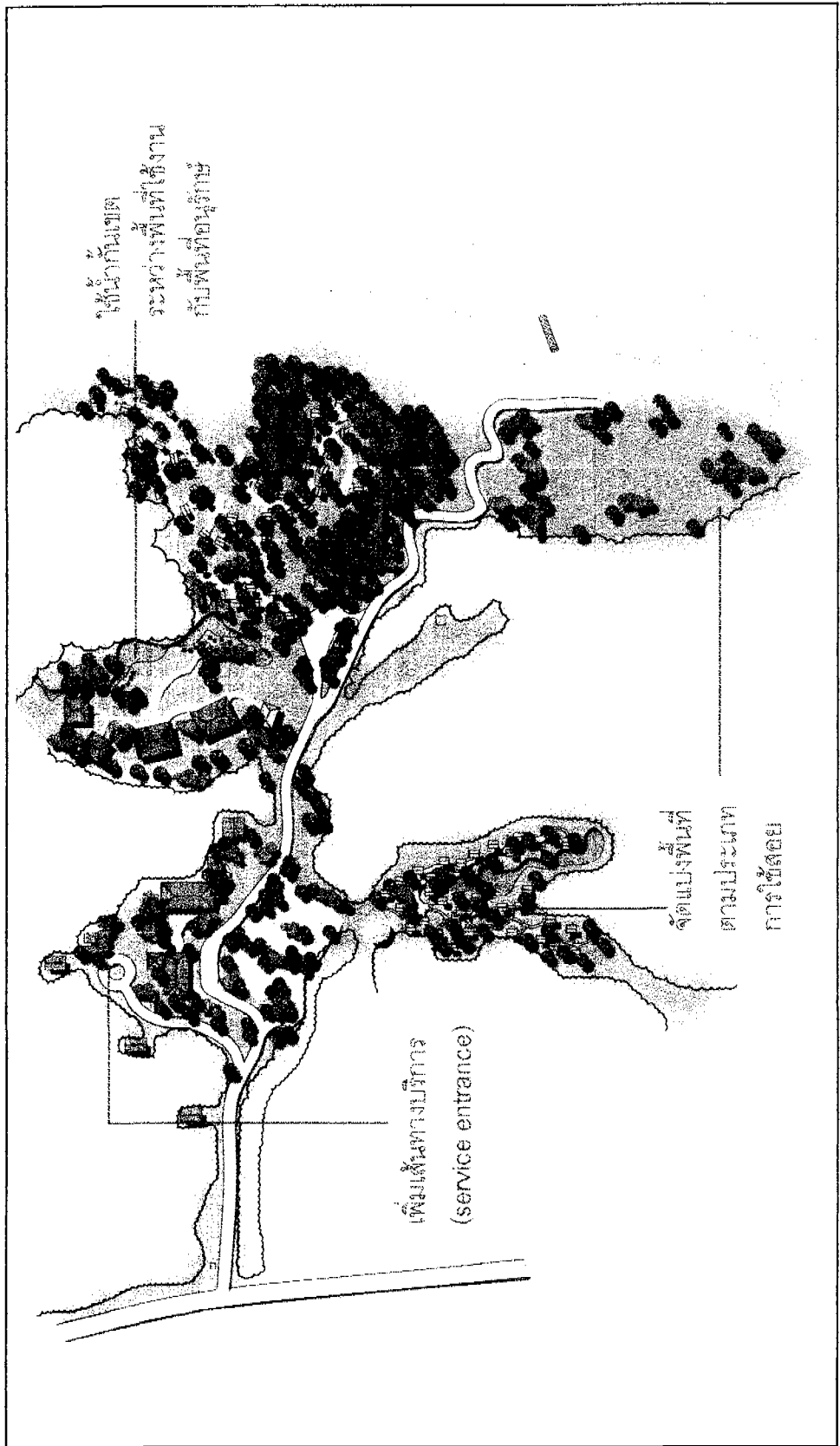
ตัวอย่างที่ 1: แสดงผังบริเวณที่เน้นการปรับปรุงตามแนวทางการวางโครงการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทางทะเล ด้วยการจัดเส้นทางจราจรให้ตัดผ่านพื้นที่บริการและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและจัดกลุ่มอาคารประเภทเดียวกันไว้รวมกัน เพื่อให้สะดวกต่อการควบคุม ดูแล พร้อมกับการลดทอนขนาดและปรับปรุงรูปแบบอาคารให้กลมกลืนกันไม่แปลกแยกจากธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 2: แสดงผังบริเวณที่เน้นการปรับปรุงตามแนวทางการวางผังความเชื่อมโยงขององค์ประกอบพื้นที่ โดยเน้นการเข้าถึงพื้นที่ที่สะดวกสบายและมีความเชื่อมต่อของอาคารรองรับการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องกัน รวมถึงการลดทอนขนาดและปรับปรุงรูปแบบอาคารด้วยการควบคุมวัสดุและโทนสีของอาคารให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ดังภาพที่ 5.15 และ 5.16

ต้นฉบับไม่มีหน้า 96

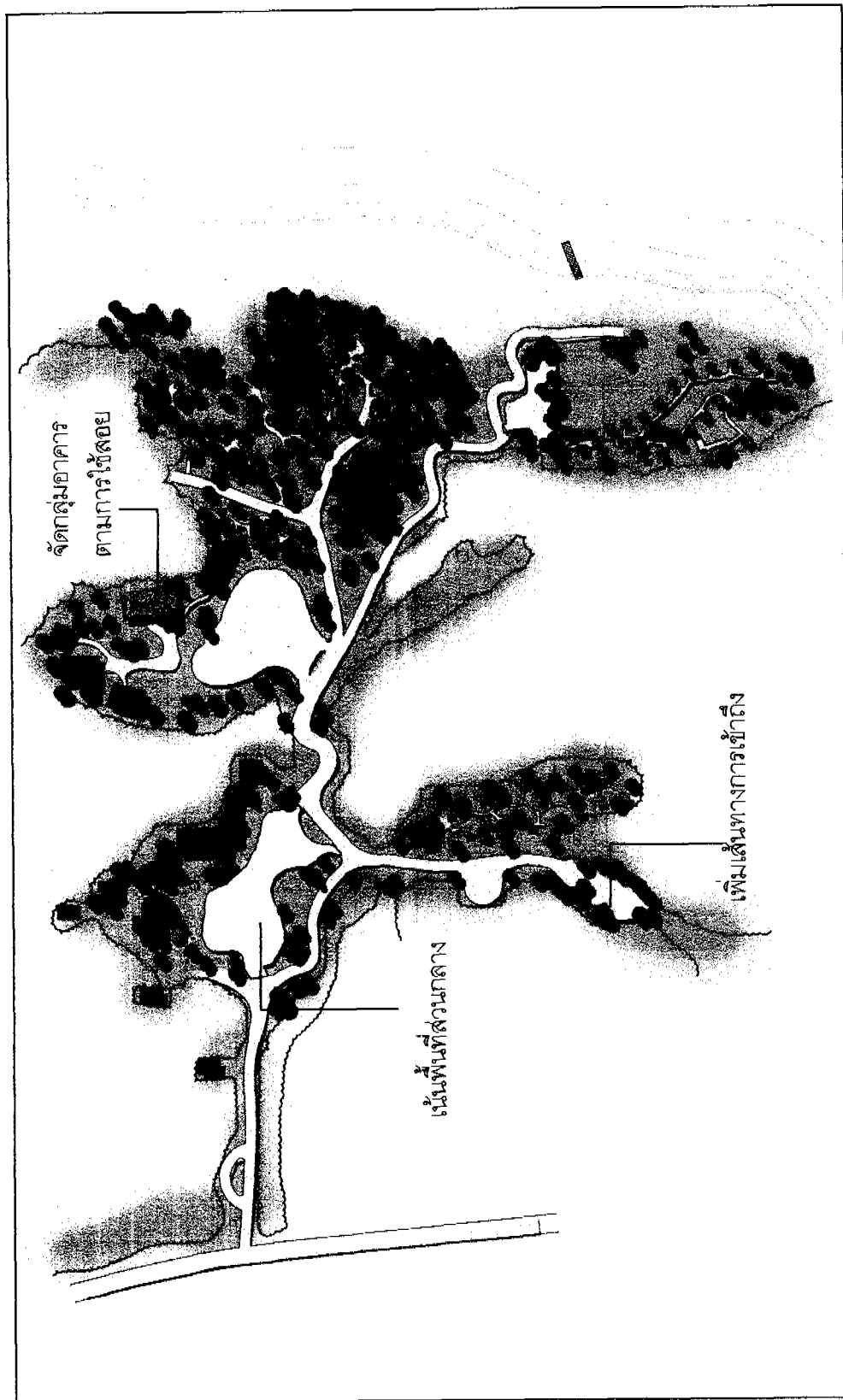
ภาพที่ 5.15

ตัวอย่างที่ 1 การปรับปรุงโดยเน้นลักษณะเด่นของธรรมชาติ

ภาพที่ 5.16

ตัวอย่างที่ 2 เน้นความสะดวกในการเข้าถึง

ภาพที่ 5.17

ตัวอย่างทัศนียภาพสวนบริการ

ภาพที่ 5.18

ตัวอย่างทัศนียภาพบริเวณบ้านพักเนินเขา

ที่มา: Lim Yew Cheong and Ng Bee Leng, 2004.

จากตัวอย่างการวางผังบริเวณในพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาสูง (หาดทรายแก้ว) และปานกลาง (เขาแหลมหญ้า) สามารถแสดงวิธีการแก้ปัญหาของพื้นที่จากตัวอย่างที่เน้นการประยุกต์ใช้แนวทางที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังตารางที่ 5.3 และ 5.4

ตารางที่ 5.3

วิธีการแก้ปัญหาของพื้นที่จากตัวอย่างการวางผังบริเวณหาดทรายแก้ว

ปัญหา	ตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาสูง	
	ตัวอย่างที่ 1	ตัวอย่างที่ 2
1. ความทรุดโทรมของสภาพ เส้นทางสัญจร	ปรับปรุงเส้นทางจราจรโดยการปรับ ผิวถนน เพิ่มทางบริการ (service) เข้าสู่พื้นที่ และจัดให้มีวงเวียน พื้นที่ จอดรถบริเวณใกล้พื้นที่บริการ นักท่องเที่ยว	ปรับเปลี่ยนเส้นทางสัญจร ให้ ใกล้ชายหาด เพื่อเพิ่มความสะดวก ในการเข้าถึงในทุกส่วน (ร้านอาหาร ร้านค้า และที่พัก) และแบ่งแยก พื้นที่สาธารณะและส่วนตัวได้ชัดเจน
2. ความหนาแน่นของกลุ่มอาคาร บริการด้านการท่องเที่ยว	กระจายประเภทการใช้สอยอาคาร โดยทั่วบริเวณ	จัดกลุ่มอาคารไว้เป็นกลุ่มและจัด เส้นทางในการเข้าใช้อย่างทั่วถึง
3. พื้นที่เข้าสู่ชายหาดมีขนาดเล็ก	เพิ่มพื้นที่สาธารณะ สำหรับลาน กิจกรรม และเป็นศูนย์กลางการ กระจายตัวของนักท่องเที่ยวบริเวณ จุดเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น	การตัดเส้นทางสัญจรใกล้ชายหาด ทำให้การเข้าถึงพื้นที่เป็นไปได้ง่าย ขึ้นในทุกพื้นที่
4. รูปแบบอาคารที่แปลกแยกจาก ธรรมชาติ	ออกแบบและปรับปรุงอาคารให้เป็น รูปแบบเดียวกัน	ควบคุมการใช้วัสดุและสีของอาคาร ให้เป็นแนวเดียวกัน

ตารางที่ 5.4

วิธีการแก้ปัญหาของพื้นที่จากตัวอย่างการวางผังบริเวณเขาแหลมหญ้า

ปัญหา	ตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาปานกลาง	
	ตัวอย่างที่ 1	ตัวอย่างที่ 2
1. เส้นทางจราจรคับแคบไม่ สะดวกต่อการสัญจร	ปรับปรุงขนาดความกว้างและสภาพ ผิวจราจร พร้อมปรับเส้นทางให้ผ่าน จุดบริการและให้ความรู้นักท่องเที่ยว	ปรับปรุงขนาดความกว้างและสภาพ ผิวจราจร พร้อมเพิ่มเส้นทางเข้าสู่ พื้นที่อย่างทั่วถึง
2. สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ เพียงพอ	เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น และจัดกลุ่มอาคารตามการใช้สอย โดยกระจายตัวอยู่ปะปนกัน	เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น โดยกระจายตัวอยู่ปะปนกัน
3. มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งานหลายจุด	พัฒนาให้เป็นกลุ่มอาคารที่พัก	เพิ่มเส้นทางสัญจรเพื่อสร้างความ สะดวกในการเข้าใช้พื้นที่
4. อาคารมีขนาดใหญ่แปลกแยก จากสภาพธรรมชาติ	ลดทอนขนาดอาคาร และปรับรูปแบบ ให้เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย	ลดทอนขนาดอาคาร และวางตัวให้ กลมกลืนกับสภาพพื้นที่

จากวิธีการแก้ปัญหาของพื้นที่ ดังตารางที่ 5.3 และ 5.4 สามารถเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของการวางผังทั้งพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาสูงและระดับการพัฒนาปานกลาง ดังตารางที่ 5.5 และ 5.6

ตารางที่ 5.5

การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาสูง

	ตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาสูง	
	ตัวอย่างที่ 1	ตัวอย่างที่ 2
ข้อดี	<ul style="list-style-type: none"> - แยกแยะระหว่างเส้นทางสัญจรและพื้นที่ใช้งานอย่างชัดเจน ไม่ปะปนกัน - มีความสะดวกสบายในการใช้งาน - มีพื้นที่สาธารณะที่เชื่อมต่อกับทะเลได้โดยตรง 	<ul style="list-style-type: none"> - แยกแยะพื้นที่สาธารณะและส่วนตัวอย่างชัดเจน - สามารถควบคุมสภาพพื้นที่โดยรอบได้ง่าย - อาคารมีความเป็นเอกภาพและมีความหลากหลาย
ข้อเสีย	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่บริเวณทางเข้าค่อนข้างวุ่นวายจากการสัญจร 	<ul style="list-style-type: none"> - การตัดกันระหว่างเส้นทางสัญจรด้วยเครื่องยนต์กับเส้นทางเดินเท้าอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

ตารางที่ 5.6

การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาปานกลาง

	ตัวอย่างการวางผังบริเวณพื้นที่พัฒนาปานกลาง	
	ตัวอย่างที่ 1	ตัวอย่างที่ 2
ข้อดี	<ul style="list-style-type: none"> - ดึงดูดการเข้าใช้พื้นที่ส่วนบริการและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น - สามารถควบคุมสภาพพื้นที่โดยรอบได้ง่าย - มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมอย่างลงตัว 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสะดวกสบายในการใช้งานที่ต่อเนื่องกับกิจกรรมท่องเที่ยว - ให้ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ
ข้อเสีย	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดความเชื่อมโยงในการใช้พื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เส้นทางจราจรจรปะปนกับทางเดิน

จากตารางที่ 5.3 และ 5.4 แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้แนวทางในการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่สามารถทำได้หลากหลายวิธี โดยการเน้นแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันย่อมทำให้ผังบริเวณมีความแตกต่างกัน (ดังภาพที่ 5.10 – 5.11 และภาพที่ 5.15 – 5.16) มีข้อดี ข้อเสีย จากวิธีการแก้ปัญหาที่ต่างกัน ดังตารางที่ 5.5 และ 5.6 ดังนั้น การนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่

จริงควรเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นหลัก แต่ไม่ละเลยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบังคับใช้กฎเกณฑ์ในการใช้พื้นที่

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรกายภาพ และรวบรวมแบบก่อสร้างของอาคารสิ่งก่อสร้างของเอกชน และราชการ ระบุขนาด ที่ตั้ง และการใช้สอยให้ชัดเจน ด้วยระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบและแก้ไข จัดหาองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้รับผิดชอบด้านการดูแล เช่น การตรวจสอบการดำเนินการภายในกิจการหรืออาคารที่อยู่ในพื้นที่ ไม่ให้กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ การดูแลปรับปรุงความสวยงามและสภาพของอาคารให้พร้อมรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว และบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพและฝึกอบรมให้กับคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าหน้าที่ในการดูแล เพื่อให้ผลตอบแทนตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ ทั้งนี้ การประสานงานกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ควรเริ่มจากการรับฟังปัญหาและความต้องการในการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ พร้อมกับปรับทัศนคติและให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่เกิดจิตสำนึกที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติในแนวทางที่เหมาะสม นอกจากนี้การจัดการด้านพื้นที่เริ่มดำเนินการจากการดูแลรักษาภาพลักษณ์ความสะอาดเป็นธรรมชาติแล้วจึงดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวก ในแต่ละบริเวณให้เพียงพอ โดยไม่สร้างความเสียหายให้กับธรรมชาติและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จัดพื้นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่บริเวณส่วนต้อนรับให้มีพื้นที่ส่วนตัว และส่วนทำงานอยู่ใกล้กัน เพื่อความสะดวกต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวตลอดเวลา และจัดพื้นที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจ และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เช่น การจัดนิทรรศการกลางแจ้งร่วมกับที่พักคอยเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสข้อมูลข่าวสารมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การตลาดเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจ และสังคม

การกำหนดราคาเช่าพักให้ชัดเจนห้ามมีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่แจ้งให้เจ้าพนักงานทราบล่วงหน้า ซึ่งระดับราคาที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องสอดคล้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่มี ระดับความเป็นส่วนตัว และคุณภาพของการให้บริการ

การทำการตลาดเพื่อกระตุ้นการแข่งขันด้านการบริการที่สูงขึ้น โดยการเปิดพื้นที่และ นำเสนอการดำเนินงานกิจการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อดึงดูดนักลงทุนชั้นดีให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ อุทยานฯ เป็นการสร้างวงจรของการทำธุรกิจที่สูงขึ้น นอกจากนี้ อาจมีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูด นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ โดยเป็นกิจกรรมระดับประเทศที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้พร้อมกับการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอในการพัฒนาคุณภาพอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติมีแนวทางการพัฒนาในรายละเอียดที่ต่างกันไป เนื่องจากสภาพพื้นที่ ที่มีความแตกต่างกันทั้งขนาด ระยะทาง และลักษณะการเข้าถึง ความหลากหลายของลักษณะทาง ธรรมชาติ วัฒนธรรมที่ต่างกันตามการแบ่งเขตพื้นที่การพัฒนา การวิจัยนี้มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพ ในการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติทางทะเลเป็นหลัก และเป็นการศึกษาในภาพรวมเพื่อให้สามารถ ประยุกต์ใช้กับอุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลางแห่งอื่นได้ ดังนั้น การนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ จำเป็นต้องพิจารณาจากศักยภาพของอุทยานแห่งชาติ ตามเงื่อนไขของระดับการพัฒนาในพื้นที่และ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมถึงระดับการพัฒนาโดยเฉพาะการศึกษาขีดความสามารถ ในการรองรับการท่องเที่ยวของทรัพยากรในพื้นที่ ทั้งนี้ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะ นำมาสู่การเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว คือ สามารถพัฒนาคุณภาพให้เหมาะสมกับพื้นที่โดย ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมและทำลายธรรมชาติ และสามารถตอบสนองการใช้สอยของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของอุทยานแห่งชาติเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความ ประทับใจ มีความเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ

การประยุกต์ใช้อาจมีการปรับเปลี่ยนระดับความสำคัญก่อนหลังได้ แต่ต้องไม่เสีย โครงสร้างหลักของผัง โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ งบประมาณ และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น กฎหมายท้องถิ่น ทรัพยากรบุคคล และความพร้อมของพื้นที่ เป็นต้น จึงจะสามารถนำยุทธศาสตร์ เหล่านี้ไปใช้ได้จริงและเห็นผลรวดเร็วขึ้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การเสนอแนะยุทธศาสตร์หรือแนวทางในการพัฒนาคุณภาพอุทยานแห่งชาติ เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการท่องเที่ยวด้วยการออกแบบและการจัดการสถาปัตยกรรม เป็นการศึกษาที่อาศัยข้อมูล

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากนักท่องเที่ยวและการสำรวจกายภาพ รวมทั้งศึกษาพฤติกรรม การใช้งานพื้นที่และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติ โดย วิเคราะห์ร่วมกับแนวความคิดในการออกแบบและการบริหารจัดการสถาปัตยกรรม เสนอแนวทาง ในการพัฒนากายภาพ แต่ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ได้อยู่ภายใต้อุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคกลาง เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติทางทะเลยังมีความหลากหลาย และรายละเอียดปลีกย่อยอีกมากที่ควรศึกษาวิจัยในลักษณะที่เจาะลึก และมีรายละเอียดเกี่ยวกับ รูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และ ส่งเสริมลักษณะทางกายภาพของอุทยานแห่งชาติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้เป็นไปด้วยดี ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควร ดำเนินการกับอุทยานแห่งชาติทางบกหรืออุทยานประวัติศาสตร์ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างครอบคลุมทั้ง 3 ลักษณะ (อุทยานแห่งชาติทางบก ทาง ทะเล และทางประวัติศาสตร์) ต่อไปในอนาคต

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University

อาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12121

โทรศัพท์ 0-2986-9434 0-2986-9605-6 โทรสาร 0-2986-9434 ต่อ 703 <http://www.arch.tu.ac.th> e-mail: info@arch.tu.ac.th

อุทยานแห่งชาติ.....

แบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง "ยุทธศาสตร์การพัฒนากายภาพอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว
ด้วยการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรม"

คำชี้แจง: แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึง ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจ และความคิดเห็น
ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรมในอุทยานแห่งชาติฯ

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติฯ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด ขอความกรุณาท่านระบุคำตอบที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยคำตอบของท่าน จะใช้เฉพาะในการศึกษาวิจัยเท่านั้น และขอรับรองว่าการให้ข้อมูลของท่านจะไม่เกิดผล
กระทบใด ๆ ต่อท่าน

นางสาวสุดาลักษณ์ พงศ์ศิ้น

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด หรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ.....ปี
- อาชีพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ พนักงานบริษัทเอกชน	☐ ข้าราชการ	☐ แม่บ้าน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ ธุรกิจส่วนตัว	☐ รับจ้าง	☐ อื่นๆ
- รายได้ต่อเดือนประมาณ

☐ ต่ำกว่า 3,000 บาท	☐ 3,001 – 6,000 บาท	☐ 6,001 – 9,000 บาท	☐ 9,001 – 12,000 บาท
☐ 12,001 – 15,000 บาท	☐ 15,001 – 18,000 บาท	☐ 18,001 – 21,000 บาท	☐ 21,001 บาท ขึ้นไป
- ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท่าน

☐ น้อยกว่า 1 ครั้ง/ปี	☐ 1 – 2 ครั้ง/ปี	☐ 3 – 4 ครั้ง/ปี	☐ มากกว่า 5 ครั้ง/ปี
--	---	---	---

6. ท่านเคยเดินทางมาอุทยานแห่งชาตินี้ (ที่นี่) มาก่อนหรือไม่ เคย ไม่เคย
7. เหตุผลที่ท่านเลือกท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาตินี้เนื่องจาก (โปรดระบุ)
8. จำนวนผู้ร่วมเดินทางมาอุทยานแห่งชาติในครั้งนี้ (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม).....คน
9. ค่าใช้จ่ายทั้งหมดตลอดการเดินทางเฉลี่ย.....บาทต่อคน ค่าที่พักที่ท่านเลือกพัก.....บาทต่อคืน
10. ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านได้พักแรม หรือคาดว่าจะพักแรมหรือไม่
- ไม่พักแรม โดยใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวนี้ประมาณ.....ชั่วโมง
สาเหตุที่ท่านไม่พักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลัก ที่พักไม่ได้มาตรฐาน ราคาที่พักแพง
- ไม่มีข้อมูลที่พัก อื่นๆ (ระบุ).....
- พักแรม โดยคาดว่าจะพักแรม ประมาณคืน
- ประเภทที่พักที่ท่านพักแรม หรือคาดว่าจะพักแรม
- เกสต์เฮาส์ (Guesthouse) บังกะโล รีสอร์ท บ้านพักของอุทยานฯ
- เรือนแรม (Home Stay) กางเต็นท์ บ้านเพื่อน/ญาติ อื่นๆ (ระบุ).....
- เหตุผลในการเลือกที่พักรับการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ความครบครันของสิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ราคาที่พัก
- ความสะดวกสบายในการเข้าถึงที่พัก ความสวยงามของที่พัก อื่นๆ (ระบุ).....
11. โปรดลำดับความสำคัญของการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ 5 ลำดับแรก
ในแต่ละช่อง (1 สำคัญมากที่สุด และ 5 สำคัญน้อยที่สุด)

การบริการ	สิ่งอำนวยความสะดวก	
	อาคารหลัก	อาคารประกอบและสถานที่
.....ด้านความสะอาดบ้านพักลานจอดรถ
.....ด้านความปลอดภัยร้านอาหารลานกิจกรรม
.....ด้านการคมนาคมขนส่งค่ายเยาวชนเวทีกองแจ่ง
.....ด้านกิจกรรมสันทนาการศูนย์บริการนักท่องเที่ยวพื้นที่กางเต็นท์
.....ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึกด่านเก็บค่าธรรมเนียม
.....ด้านการให้ความรู้และข่าวสารศูนย์วิจัยพัฒนาสัตว์ - พืชทางทะเลเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
.....ด้านสาธารณูปโภคและกาวสื่อสารพิพิธภัณฑ์แสดงสัตว์ - พืชทางทะเลห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ
.....อื่นๆ (ระบุ).....อื่นๆ (ระบุ).....อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด หรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด

12. ประเภทที่พักที่ท่านต้องการ

- บ้าน/ บังกะโล โดย ใช้วัสดุท้องถิ่น เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น อื่นๆ (ระบุ)
- เรือนแถว โดย ใช้วัสดุท้องถิ่น เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น อื่นๆ (ระบุ)
- อาคารชุด โดย ใช้วัสดุท้องถิ่น เลียนแบบบ้านคนท้องถิ่น อื่นๆ (ระบุ)
- กางเต็นท์
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

13. รูปแบบอาคารสำหรับบ้านพักที่ท่านพึงพอใจมากที่สุด

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

สถาปัตยกรรมร่วมสมัย

สถาปัตยกรรมไร้รูปทรง

14. ท่านต้องการให้สิ่งอำนวยความสะดวกตั้งอยู่บริเวณใด

(โปรดระบุตำแหน่ง A, B, C, D ของสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะที่ท่านต้องการลงในตาราง)

สิ่งอำนวยความสะดวก	ตำแหน่ง
บ้านพัก/ พื้นที่กางเต็นท์	
นิทรรศการแสดงสัตว์ และพืชทะเล	
พิพิธภัณฑ์แสดงสัตว์ และพืช	
ศูนย์วิจัยพัฒนาสัตว์ และพืชทะเล	
ร้านค้า	
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	
ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ	
ด้านเก็บค่าธรรมเนียม	
เวทีกกลางแจ้ง	
ค่ายเยาวชน	
ลานจอดรถ	
หอดูดาว	
ร้านอาหาร	

15. สิ่งที่ท่านประทับใจในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติครั้งนี้

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมพื้นถิ่น
 ความพร้อมด้านอาคาร/ สถานที่
 ความสวยงามของอาคาร
 การบริการของเจ้าหน้าที่
 ระบบการบริหารจัดการที่ดี
 อื่น ๆ (ระบุ).....

16. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ตามระดับความพึงพอใจของท่าน โดย 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด และ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ด้านกายภาพ					สิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านการบริหารจัดการ				
5	4	3	2	1		5	4	3	2	1
					ที่พัก (บ้านพัก/ พื้นที่กางเต็นท์)					
					ร้านค้า และร้านขายของที่ระลึก					
					พิพิธภัณฑ์แสดงสัตว์ และพืช					
					ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
					เส้นทางศึกษาธรรมชาติ					
					ห้องน้ำ - สุขาสาธารณะ					
					ด้านเก็บค่าธรรมเนียม					
					ค่ายเยาวชน					
					ลานจอดรถ					
					ร้านอาหาร					

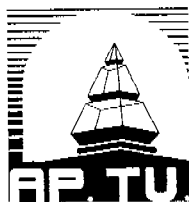
17. ความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สิ่งอำนวยความสะดวก	สิ่งที่ควรปรับปรุง
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	☐ ขนาด ☐ คุณภาพ ☐ สุขลักษณะ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ ความสวยงาม ☐ อุปกรณ์ จำนวนพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ขนาดพื้นที่ส่วนนิทรรศการ ฯลฯ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ ความสะอาดของสถานที่และอุปกรณ์ การเข้าถึง ความปลอดภัย สภาพแวดล้อม รูปลักษณ์อาคาร มุมมอง วัสดุตกแต่งอาคาร ฯลฯ ความครบถ้วนของเครื่องมือและอุปกรณ์ เช่น เครื่องมือและอุปกรณ์เดินป่า กางเต็นท์
ลานจอดรถ	☐ ขนาด ☐ คุณภาพ ☐ สุขลักษณะ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ อุปกรณ์ จำนวนที่จอดรถ ช่องจอดรถ ช่องจอดรถ ความปลอดภัย ฯลฯ ความสะอาด ระยะจากแหล่งท่องเที่ยวหรืออาคาร ฯลฯ สัญลักษณ์บอกทิศทางทางจราจร ถึงขยะ ป้ายบอกทาง ฯลฯ
ที่พัก -บ้านพัก -พื้นที่กางเต็นท์	☐ ขนาด ☐ คุณภาพ ☐ สุขลักษณะ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ ความสวยงาม จำนวน ขนาดพื้นที่ใช้สอย ฯลฯ สภาพอาคารและเครื่องใช้สอย ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ฯลฯ ความสะอาด ความสะดวกในการเดินทาง ระยะทาง ฯลฯ รูปลักษณ์อาคาร สภาพแวดล้อม มุมมอง วัสดุตกแต่งอาคาร ฯลฯ
ห้องน้ำ – สุขา สาธารณะ	☐ ขนาด ☐ คุณภาพ ☐ สุขลักษณะ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ ความสวยงาม ☐ อุปกรณ์ จำนวนและขนาดของห้อง ฯลฯ การระบายอากาศ และกลิ่นอับ ความปลอดภัย ฯลฯ ความสะอาด การกระจายตัวของห้องน้ำ - สุขาในบริเวณต่าง ๆ ฯลฯ รูปลักษณ์อาคาร มุมมอง ฯลฯ ความครบถ้วนของอุปกรณ์ เช่น ถึงขยะ สุขาภัณฑ์ อ่างล้างหน้า
ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก	☐ ขนาด ☐ คุณภาพ ☐ สุขลักษณะ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ ความสวยงาม ความกว้างทางเดิน ขนาดร้าน จำนวนที่นั่งในร้านอาหาร ฯลฯ ความสะดวกสบาย การให้บริการของร้าน ความสะอาด การเข้าถึง สภาพแวดล้อม รูปแบบของร้าน ฯลฯ
ค่ายเยาวชน	☐ ขนาด ☐ สุขลักษณะ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ ความสวยงาม ☐ อุปกรณ์ พื้นที่ประกอบกิจกรรม จำนวนห้องพัก ฯลฯ ความสะอาด การเข้าถึงสภาพแวดล้อม ระยะห่างจากลานกิจกรรม ฯลฯ บรรยากาศของค่ายพักแรม มุมมอง วัสดุตกแต่งอาคาร ฯลฯ ความครบถ้วนของเครื่องมือ/ อุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรม
ด่านเก็บค่าธรรมเนียม	☐ คุณภาพ ☐ ตำแหน่งที่ตั้ง ☐ ความสวยงาม การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ระบบการจัดการ ฯลฯ ความเหมาะสมของที่ตั้ง สภาพแวดล้อม รูปลักษณ์อาคาร มุมมอง วัสดุตกแต่งอาคาร ฯลฯ

“ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถาม”

ผนวก ข

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University

Faculty of Engineering Building, Thammasat University Rangsit Campus, Pathumthani 12121

Tel: 0-2986-9605, 0-2986-9606, 0-2986-9434 Fax: 0-2986-9434 ext. 703 <http://www.arch.tu.ac.th>e-mail: into@arch.tu.ac.th

Location.....

Tourist Questionnaires

The research on

"Physical Development Strategy of National Park for Traveling Potential Promotion

by Integrating Management in Architectural Design"

Part 1 Socio - Economic Information and Tourist's traveling behavior

1. Gender Male Female
2. Age
3. Occupation
 Student Government Official Business Official House wife
 State Enterprises Self employed Employment Other (Specify)
4. Nationality
5. Where do you reside?
6. How often do you travel in national park or nature destination?
 Less than 1 time/ year 1-2 time/ year 3-4 time/ year more than 5 time/ year
7. Is this your first visit to this place? Yes No
8. What is the prominent feature drawing you and your group attracts you to this place?
 (Specify)
9. For this trip, your companies (include yourself) person(s)
10. Approximately, How much money have you spent during this trip (round-trip)?
 Expense..... baht/ person and Accommodation cost.....baht/ night
11. Would you like to stay overnight at this location?
 Yes,
 - What kind of accommodation? (Choose only 1 answer)
 Bungalow Government's Guesthouse School/ College/ Institute Guesthouse
 Resort Friends/ Relative's House Campground/ Tent Home stays
 others (specify)

- What is your priority for selecting accommodations?
 - Various Facilities/Amenities
 - Natural atmosphere
 - Accommodation cost
 - Convenience in accessing
 - Accommodation Aesthetic
 - others (specify)
- How long would you like to stay here?
- No, because

12. Please prioritize for each following categories by ranking 1 to 5.

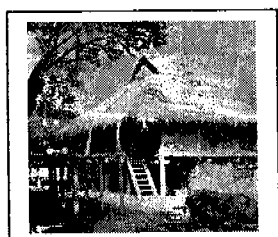
Services	Facilities	Amenities
..... Cleanliness Accommodation Parking lot
..... Security Restaurant Open space
..... Transportation Youth Training Camp Outdoor stage
..... Recreation Program Visitor center Camping ground
..... Equipment service Grocery/ souvenir shop Emergency Alarm Tower
..... Information Service Marine Research Center Nature trails
..... Utilities and Communication Exhibition/ Aquarium Toilet/ bathhouses
..... others (specify) others (specify) others (specify).....

Part 2 Tourist's satisfaction and opinions about architectural design and management in national park

13. About the accommodation
- Bungalow/ Home
 - Made from Local Materials
 - Limitation of local architecture
 - others (specify)
 - Townhouse
 - Made from Local Materials
 - Similarity to Local House
 - others (specify)
 - Apartment/ Condominium
 - Made from Local Materials
 - Similarity to Local House
 - others (specify)
 - Campground/ Tent
 - others (specify)

14. What architectural style do you prefer for the accommodation?

Vernacular architecture

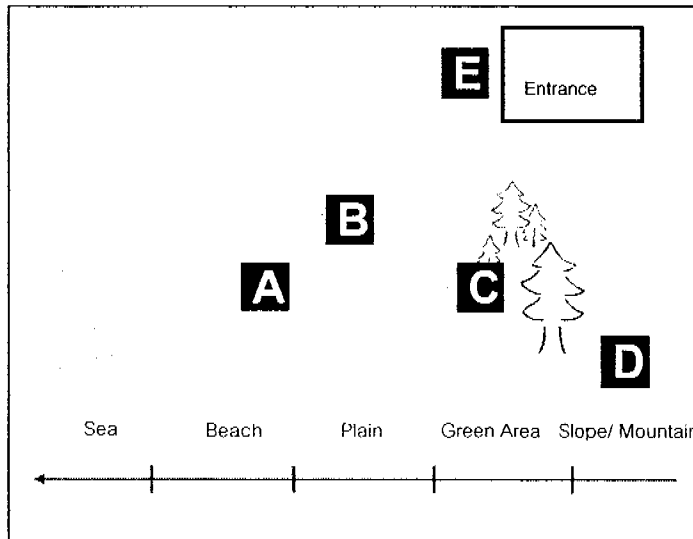
Contemporary architecture

non-specific style

15. Please choose the best location of facility do you satisfy most?

Please fill location A, B, C, D and E

Facility	Location
Accommodation	
Exhibition/ Aquarium	
Marine Research Center	
Grocery	
Visitor center	
Nature trails	
Public Rest Room/ cabana	
Toll	
Outdoor stage	
Youth Training Camp	
Parking lot	
Emergency Alarm Tower	
Restaurant	

16. What is the most positive impression? (More than 1 answer can be marked)

- unique local cultural Identity
 facilities
 architecture aesthetic
 operational management of the National Park
 service from officers
 others (specify)

17. Please rate yours satisfaction both physical and management: 5 = Most satisfy - 1 = Less satisfy.

Physical					Item	Management & Operation				
5	4	3	2	1		5	4	3	2	1
					accommodation (building/ camping)					
					grocery/ souvenir shop					
					Exhibition/ aquarium					
					visitor center					
					nature trails					
					toilet/ bathhouses					
					toll					
					youth training camp					
					parking					
					restaurant					

18. In your opinion, what is the problem of facility that should to be improving? (More than 1 answer can be marked)

Facilities	Item
visitor center	☐ size waiting area, exhibition, etc. ☐ quality information service ☐ hygiene cleanliness of equipment and facility ☐ location accessibility, safety, environment ☐ aesthetic building appearance ☐ equipment Condition and readiness
parking	☐ capacity amount of parking lot ☐ quality security ☐ hygienic cleanliness ☐ location accessibility, safety, environment ☐ equipment signage
accommodation	☐ size amount and area ☐ quality comfortable, security, and international service ☐ Hygienic cleanliness of equipment and facility ☐ Location accessibility, safety, environment ☐ Aesthetic building appearance
public toilet/shower	☐ quantity amount and area ☐ quality ventilation and security ☐ hygienic cleanliness ☐ location convince of transportation ☐ aesthetic building envelope, building perspective ☐ equipment instrument service
grocery/ souvenir shop and restaurant	☐ quantity area, room, corridor ☐ quality convenience, service ☐ hygienic cleanliness ☐ location convince of transportation ☐ aesthetic building envelope
youth training camp	☐ quantity open space, amount of room ☐ hygienic cleanliness ☐ location convince of transportation ☐ aesthetic environment, building envelope ☐ equipment instrument service
Toll Collector	☐ quality official service and operation ☐ location appropriate to collect fee ☐ aesthetic building envelope, building perspective, decorate materials, etc

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. "ข่าวท่องเที่ยว." <http://www.mots.go.th>, 30 มิถุนายน 2548.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. "แผนการตลาด." <http://www.tat.or.th>, 30 มิถุนายน 2548.

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คณะวนศาสตร์. "โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง." กรุงเทพมหานคร 2548: 3 – 7. (อัดสำเนา)

เจียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง. "แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน: โรงแรมตากอากาศ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เดชา บุญค้ำ. "การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติโดยใช้หลักภูมิสถาปัตยกรรม." รายงานการสัมมนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติสำหรับผู้บริหารระดับสูง. อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2547. (อัดสำเนา)

_____. "ภูมิสถาปัตยกรรมกับการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล." รายงานการสัมมนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เดือนกันยายน 2544. (อัดสำเนา)

จารุณีย์ นิเมตศิริวัฒน์. "ความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับการออกแบบสถาปัตยกรรม: โรงแรมตากอากาศชายทะเลจังหวัดภูเก็ต." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

บัณฑิต จุลาลัย. การบริหารทรัพยากรกายภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548.

วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. "การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล." รายงานหลักฉบับสุดท้ายส่วนที่ 1 ประจำเดือนมิถุนายน 2541. (อัดสำเนา)

วิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, สถาบัน. "โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)." รายงานฉบับสมบูรณ์ ประจำเดือนกันยายน 2544. (อัดสำเนา)

วิวัฒน์ชัย บุญภักดี. "ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยว." จุลสารการท่องเที่ยว. (เมษายน - มิถุนายน 2531): 38 - 42.

_____ "ทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบของการท่องเที่ยว." การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ฉบับที่ 30, 2533. (อัดสำเนา)

ศรัณย์ ใจสอาด. "คู่มือการประเมินผลการจัดการอุทยานแห่งชาติด้านบริการและท่องเที่ยว." นครราชสีมา: รายงานการวิจัย อุทยานแห่งชาติทับลาน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2546. (อัดสำเนา)

ศราวดี สุทธิพิทักษ์. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวไทยที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ปี 2546." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2547.

ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. "โครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว." รายงานสรุปภาพรวมการท่องเที่ยวประเทศไทยและกรณีศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, มปป. (อัดสำเนา)

สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และคณะ. "การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ
ในภาคตะวันออก." ชลบุรี: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการการพัฒนาอุตสาหกรรม
กรรมการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,
2544. (อัดสำเนา)

สฤณี แสงอรุณ. "ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์:
กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

สิริวัฒน์ สัมมานิติ. "แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด."
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาค คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2539.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, สำนัก. ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้. แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติหมู่
เกาะช้าง จังหวัดตราด พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพมหานคร: ส่วนทรัพยากรที่ดิน
และป่าไม้ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, มปป.

แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง
พ.ศ. 2546 – 2550. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้, มปป.

ป่าไม้, กรม. ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. "แนวทางการจัดการ
อุทยานแห่งชาติทางทะเล." รายงานการสัมมนาการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล.
ประจำเดือนกันยายน 2544. (อัดสำเนา)

องค์การการท่องเที่ยวโลก โครงการสิ่งแวดล้อมสหประชาชาติ และสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์.

แนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติและเขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป.

อุดม เขยกิจวงศ์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548.

อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรม. "อุทยานแห่งชาติ." <http://www.dnp.go.th>, 2

กรกฎาคม 2548.

_____. "การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ." รายงานการสัมมนา
หัวหน้าอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน ครั้งที่ 3 สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยาน
แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประจำปี 2546. (อัดสำเนา)

_____. "การแบ่งเขตการจัดการในอุทยานแห่งชาติ." การจัดการอุทยานแห่งชาติ
(ตุลาคม - พฤศจิกายน 2547): 5.

เอส เจ เอ ทรีดี บจก. "แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน." รายงานสรุปผู้บริหาร องค์การบริหารการพัฒนา
พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), มปป. (อัดสำเนา)

Backpacker. "อุทยานแห่งชาติทางทะเล." www.Mrbackpacker.com, 15 ตุลาคม 2548.

Hawkins, D., Wood, M. and Bittman, S. The Ecotourism Sourcebook for Planners and
Developers. North Bennington: The Ecotourism Society, 1995.

Mehta, H., Baez, A. and O'Loughlin, P. International Ecotourism Guidelines. Burlington:
The International Ecotourism Society, 2002.

Simonds, John Ormsbee. Landscape Architecture: A Manual of Site Planning and Design. Third edition. New York: McGraw-Hill, 1997.

Cheong, Lim Yew and Leng, Ng Bee. A Personal Architectural Experience: Enchanting Retreats. Singapore: Yew Cheong + Bee Leng, 2004.

Beng, Tan Hock. Tropical Resorts. Singapore: Page One Publishing Pte Ltd., 2001.

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นางสาวสุดาลักษณ์ พงศ์วสิน
วันเดือนปีเกิด	31 กรกฎาคม พ.ศ. 2525
วุฒิการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรม) เกียรตินิยมอันดับสอง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนการศึกษา	ชุดโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์ – สังคมศาสตร์ ประจำปี 2548 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)